

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 9

Η ΠΡΩΣΣΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΙΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ἡ ἐνοποίησης ἐνὸς πεδίου στήν Ἱστορία προϋποθέτει (πλὴν τῶν γεωπολιτικῶν καὶ πολιτικοθρησκευτικῶν κατὰ πρῶτον λόγον συνοχῶν, ὅπως ἐπίσης δευτερευόντως τῶν ἐθνολογικῶν συναφειῶν) καὶ τὴν ἐφαρμογὴν πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς Ἰσχύος. Ἡ Γερμανικὴ ἔνωσις δὲν ἐπετεύχθη ἀπὸ τὴν Δίαιτα τῆς Φραγκφούρτης ἀλλὰ μὲ τὴν πολεμικὴ μηχανὴ τῆς Πρωσσίας· τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἔνωσις ἐπεχείρησε ἡ Γερμανία νὰ θεμελιώσῃ μὲ δύο Παγκοσμίους Πολέμους. Ἡ Βία συνήργησε στήν πρώτη περίπτωσι μὲ τὴν ἀντικειμενικὴ δυναμικὴ τοῦ πεδίου, καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸ ἀποτέλεσμά της ἦταν μόνιμο καὶ εὐσταθές. Στὴν δεύτερη περίπτωσι ἀντεπάλαυε τοὺς πραγματικῶς δρῶντες παράγοντες, καὶ συνεπῶς δὲν εὐδοκίμησε.

Ἡ ἀπόλυτος προτεραιότης τῶν πολιτιστικῶν παραμέτρων στήν Ἱστορία ἀποδεικνύεται καθαρὰ καὶ ἀπὸ τὴν Γερμανικὴν περίπτωσι. Ἡ Γερμανία ἦταν κατακερματισμένη σὲ μέγα πλῆθος κρατικῶν ὄντοτήτων καὶ μερικώτατων συμφερό-

ντων (Τοπικισμὸς τῶν Ἡγεμονιῶν καὶ Ἐλευθέρων Αὐτοκρατορικῶν Πόλεων) ὑπὸ τὴν χαλαρή, καὶ στοὺς νεώτερους χρόνους ὀνομαστική, Αὐτοκρατορική Ἰδέα ποὺ σωματοποίησε μετὰ τὸν Μεσαίωνα ὁ Αὐστριακὸς οἶκος τῶν Ἀφβούργων. Ἀπὸ τὸ 1438 (Ἀλβέρτος Β΄) ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ἀγίας Αὐτοκρατορίας ἦταν ὁ Ἀφβούργος ἡγεμὼν τῆς Αὐστρίας (ἐκτὸς ἐνὸς διαλείμματος 1742-1765 μὲ τὸς Κάρολο Ζ΄ τῆς Βαυαρίας καὶ Φραγκίσκο Α΄ τῆς Λορραίνης). Ἡ Αὐστρία μὲ τὴν ἀναγκαῖα γεωπολιτικὰ ἐπέκτασι τῆς κυριαρχίας της στὶς γειτονικὲς χῶρες τῆς Ἀνατολικῆς, Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ Βορείου Ἰταλίας, ἡγεμόνευε σὲ ἕτερογενεῖς πληθυσμοὺς (Σλαῦους, Οὐγγρους, Ἰταλοὺς, Ρουμάνους), τῶν ὁποίων τὰ συμφέροντα ἀντέκρουον τὴν πραγματικὴ Γερμανικὴ ὀλοκλήρωσι. Ἡ Αὐστρία ἐλειτούργει ὑπὸ τὴν μόνιμο τάσι μεταξὺ δύο ἀντιρρόπων στρατηγικῶν. Ἡ τάσις αὐτὴ ἐμφαίνεται εἰκονιστικὰ στὸν Εὐρωπαϊκὸ χάρτη μετὰ τὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης (1815), ὅπου ἡ Αὐστρία μετέχει στὴν τότε συσταθεῖσα Γερμανικὴ Συνομοσπονδία μὲ τὰ καθαρῶς Γερμανικὰ ἐδάφη τῆς Αὐτοκρατορίας της (v. Παράρτημα XVI). Ἡ ἴδια τάσις συνωδήγησε στὴν ἔκρηξι τοῦ Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Ἀλλὰ ἡ Γερμανικὴ ὀλοκλήρωσις ἠγνόησε πολιτικὰ ἐμπόδια καὶ ἱστορικοὺς θεσμοὺς ποὺ δὲν ἀνταπεκρίνοντο στὴν ζῶσα πραγματικότητα· γι' αὐτὸ καὶ ἦταν ἐπιτυχής. Ἡ Γερμανία συνέχισε στὴν οὐσία τὸ ἔργο ποὺ ἄρχισε ἡ Γαλλία τοῦ Ναπολέοντος: τὴν ἀντικατάστασι τῆς στείρας ἀρχῆς τῆς Νομιμότητος (*Legitimacy*) στὶς διεθνεῖς Σχέσεις μὲ τὴν δημιουργικὴ ἀρχὴ τῆς Πραγματικότητος, τῆς Ἰσχυρᾶς Ἀξίας. Ἡ διπλωματία τῆς Καμαρίλας καὶ τῶν Δυναστειῶν συνδυασμῶν ἔδωσε τὴν θέσι της βαθμιαία (ἔστω καὶ μέσα ἀπὸ θεσμοὺς παρωχημένους ἢ παρερχόμενους) στὴν πολιτικὴ ἀναγνώρισως τῶν ἐπιτευγμάτων ὡς βασικὸ κατευθυντήριον κανόνα ἐπιλύσεως διαφορῶν. Τὸ φυσικὸ δίκαιο ἐπέβαλλε τὴν ἀβθεντία του ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑπὸ τὸ ἀσφυκτικὸ βᾶρος καταθλιπτικῆς τεχνητότητος εἰς ἓνα χῶρον (τὸν Β. καὶ Δ. Εὐρωπαϊκόν), ὅπου τὸ καθοριστικὸ βιωματικὸ δίπολο ἐντείνεται μεταξὺ τεχνητῶν κανόνων καταστολῆς καὶ ἐκρήξεων ἀγριότητος (Συμβατικὴ τάξις ἔναντι ρωμαντικῆς ἀταξίας, ἀυθαίρετες ἀμφοτέρως). Τὸ δίπολο αὐτὸ καθορίζει τὴν νομοτέλεια τοῦ Γερμανοκεντρικοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πολιτισμοῦ (ὅλης τῆς Συγχρόνου δηλαδὴ Εὐρώπης) καὶ ἐδράζει τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἀποτυχίας του, ἐπισυμβᾶσα ἤδη.

Ἡ νεώτερη Γερμανικὴ ταυτότης ἐθεμελιώθη καὶ ἐστερεώθη στὸ ἔδαφος τοῦ πνεύματος. Ἀρχίζει μὲ ἀντίδρασι κατὰ τῆς Γαλλικῆς πολιτιστικῆς ἐπιρροῆς ἀπὸ τὸ μέσο τοῦ 18ου αἰῶνος. Στὸν συμβατικὸ, ἀσώματο Γαλλικὸ «Κλασικισμό» τῆς ἐποχῆς τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ΄ καὶ στὸν ρηχὸ ὀρθολογισμό τοῦ Διαφωτισμοῦ ἀντιπαρατάσσεται ἡ ἐλευθερία τοῦ συναισθήματος, ἡ σημασία τῶν ἀκραίων καταστάσεων, ὁ λατρευτὸς δυναμισμὸς τῶν φυσικῶν φαινομένων. Ἡ Κίνησις “Sturm und Drang” (Θύελλα καὶ Ἔντασις, 1760-80) συνθέτει μὲ τὸν Νεοουμανισμό στίς κλασσικὲς σπουδές (μὲ χαρακτηριστικὸς ἐκπροσώπους τὸν θεμελιωτὴ τοῦ Γερμανικοῦ Κλασικισμοῦ Winckelmann καὶ τὸν μεγάλου φιλόλογο Heyne) τὸ φάσμα τῶν ἀναγεννητικῶν ζυμώσεων. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Λαοῦ (Volksgeist) ἀναδεικνύεται ὡς ἱστορικὸ ὑποκείμενο πολιτιστικῆς δημιουργίας (Herder). Ἡ «κλασσικὴ» ποίησις (Γκαϊτε, Σίλλερ) καὶ Μουσικὴ (Μπετόβεν), μὲ τὴν ρομαντικὴ συνέχειά της ὅπως ἀποκορυφώνεται στὸν Βάγκνερ, ἐκφράζουν τὴν ἴδια συστατικὴ ἐμπειρία ποὺ μορφώνει ὁ Γερμανικὸς Ἰδεαλισμὸς στὴν Φιλοσοφία (Κάντ, Φίχτε, Σέλλινγκ, Χέγκελ). Ὁ Φίχτε στοὺς «Λόγους πρὸς τὸ Γερμανικὸ Ἔθνος» (1807-8) ἔθετε καὶ ἀπαιτοῦσε «ἐλευθερία σκέψεως» στὴν βᾶσι καὶ πρὸς χάριν πολιτικοῖστορικῆς ἀνανεώσεως. Τὸ σύνθημα τῆς Ἐλευθερίας σημαίνει κατὰ βάθος πάντα ἀπᾶίτησι φυσικῆς κινήσεως σὲ ἀντίθεσι πρὸς ἀνασταλτικὰ, στρεβλωτικὰ καὶ ἀντιπαραγωγικὰ τεχνητότητες. Ἡ Ἀρχαιογνωσία ἀναπτύσσεται ὡς ζωντανὴ ἐπιστήμη μὲ νόημα ἐπίκαιρο στίς σύγχρονες ἐξελίξεις: γονιμοποιεῖται καὶ γονιμοποιεῖ ἔτσι τὸ σύνολο τῶν ἐπιστημῶν. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐκτρέφει τὸ Γερμανικὸ Πολιτιστικὸ Θαῦμα.

Οἱ νέες Ἰδέες εὐρίσκουν ὑποδειγματικὴ ἐφαρμογὴ στὴν Πρωσσία, ὅπου μετὰ τὸ 1806 συντελεῖται μίᾳ ἐπανάστασις ἐκ τῶν ἄνω μὲ συστηματικὰς μεταρρυθμίσεις σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τοῦ δημοσίου βίου καὶ τῶν δομῶν τῆς κοινωνίας. Ἡ ἐκπαίδευσις εἰδικώτερα ἀναμορφώνεται μὲ βᾶσι τίς κλασσικὲς σπουδές καὶ τίς ἀρχαῖες ἀνθρωπιστικὰς ἀξίες (W. v. Humboldt, 1809-10). Διακεκριμένοι ἱστορικοὶ τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος δὲν παύουν νὰ παίζουν ἐνεργὸ ρόλο στὴν χάραξι τῆς ἐθνικῆς στρατηγικῆς (Th. Mommsen, Droysen).

Ἡ Γερμανικὴ ἐθνικὴ συνείδησις οἰκοδομήθηκε στὸν πολιτιστικὸ τομέα καὶ μὲ βασικὸ δομικὸ στοιχεῖο τὴν σχέσι πρὸς τὴν κλασσικὴ ἀρχαιότητα. *Μὲ τὴν Γερ-*

μανοποίησι τῆς Γερμανίας ἦταν ὀργανικὰ καὶ ἄρρηκτα συνδεδεμένος ὁ Γερμανικὸς Κλασικισμὸς.

Ἡ Γερμανικὴ Συνομοσπονδία ποὺ προῆλθε ἀπὸ τὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης (Σύστημα Metternich) δὲν ἱκανοποιοῦσε τὶς ἐθνικὲς βλέψεις. Στὴν Ἰένα ἰδρύθηκε εὐθὺς τὸ 1815 ἡ «Γερμανικὴ Φοιτητικὴ Ἐνωσις» μὲ σύνθημα «Τιμὴ, Ἐλευθερία, Πατρίς»: οἱ φοιτητὲς φοροῦσαν τὰ αὐτοκρατορικὰ χρώματα τῆς Πρωσσίας, μαῦρο, κόκκινο, χρυσαφί. Τὸ Φεστιβάλ τοῦ Wartburg τὸ 1817 (εἰς ἑορτασμὸ τῆς ἀποφασιστικῆς Γερμανικῆς νίκης ἐπὶ τοῦ Ναπολέοντος στὴν Λειψία) ἔληξε μὲ τὴν συμβολικὴν καῦσι τοῦ Συντάγματος τῆς Γερμανικῆς Συνομοσπονδίας. Στὴν συνέχισι τῶν ταραχῶν ἡ Αὐστρία ἀπήντησε μὲ δραστικὰ μέτρα: ὁ Metternich προκάλεσε Σύσκεψι τῶν Μελῶν ἡ ὁποία υἰοθέτησε τὴν πολιτικὴν του (Ψηφίσματα Karlsbad): ἀπαγόρευσις τῆς «Γερμανικῆς Φοιτητικῆς Ἐνώσεως», λογοκρισία στὸν Τύπο καὶ στὰ Πανεπιστήμια, δίωξις «δημαγωγῶν». Τὰ Ψηφίσματα ἐνεσωματώθησαν στὴν Τελικὴ Πράξι τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης (1820): ἡ ἐθνικὴ κίνησις κατεστάλη πρὸς τὸ παρὸν μὲ ἀστυνομικὰς μεθόδους.

Ἡ Αὐστρία, ὡς ἡγετικὴ Δύναμις τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, ἐμπόδιζε τὴν ὀλοκλήρωσι τῆς Γερμανίας ἐπισειούσα τὴν κοινωνικο-πολιτικὴν ἐπαναστατικὴν τῶν ἐθνικῶν κινήσεων εἰς φόβητρο τῶν Μοναρχῶν. Ἡ Ἱερὰ Συμμαχία (Πρωσσίας, Αὐστρίας, Πρωσσίας: 1815) ἐξυπηρετοῦσε πρωτίστως τὰ συμφέροντα τῆς Αὐστριακῆς Αὐτοκρατορίας: ἡ μετατροπὴ κάθε θέματος (οἰασδῆποτε φύσεως) ἀλλαγῆς τάξεως εἰς ἀνταρσία κατὰ τῆς Μοναρχικῆς Ἰδέας, ἐξασφάλιζε τὴν διατήρησι τοῦ status quo ποὺ ἡ Αὐστρία πλέον δὲν ἦταν ἄλλως εἰς θέσιν ἀδιατηρήσι. Ἐτσι τὸ βᾶρος τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας ἐλειτούργησε ὑπὲρ τῆς Αὐστριακῆς Κατοχῆς εἰς Βόρειο Ἰταλία, ὅταν οἱ ἐθνικοεπαναστατικὲς κινήσεις στὸ Βασίλειο τῆς Νεαπόλεως (1820) μετεδόθησαν στὸ Piedmont-Σαρδηνία καὶ ἐκεῖθεν στὴν Αὐστριακὴ Ἄνω Ἰταλία. Τὰ Συνέδρια τοῦ Troppau (1820) καὶ τῆς Λουμπλιάνας (1821) ἀπεφάσισαν τὴν ἐπέμβασι στὰ δύο ἀνεξάρτητα Βασίλεια πρὸς κατάπνιξι τῶν ἐξεγέρσεων, ἐδραιώνοντα ἔτσι τὴν Αὐστριακὴν παρουσία στὴν Ἰταλία. Ἡ πολιτικοκοινωνικὴ ἰδεολογία (Μοναρχία) ἐχρησιμοποιοῦτο ὡς μέθοδος ἐλέγχου τῶν πραγματικῶν δυνάμεων καὶ φυσικῶν ἐξελίξεων:

1) Τὸ Συνέδριο τῆς Βερόνας (1822) ἐξουσιοδοτεῖ τὴν Γαλλία νὰ ἐπέμβῃ στὴν Ἰσπανία πρὸς καταστολὴ τῆς ἐπιτυχούσης φιλελευθέρας ἐπαναστάσεως (1820). Ἡ μεγέθυνσις τῆς Γαλλικῆς ἰσχύος ἐπιτρέπεται 7 μόλις ἔτη μετὰ τὸ τέλος τῆς Ναπολεοντείου περιόδου, διότι ἦταν ἡ Ναπολεόντειος ἔντασις τῆς Γαλλικῆς δυνάμεως ποὺ ἀπειλοῦσε τὴν εὐρωπαϊκὴ Ἰσορροπία καὶ ὄχι ἡ Γαλλία ὑπὸ τὸ παλινорθωμένο καθεστῶς.

2) Ὁ Τσάρος Ἀλέξανδρος Α' καθίσταται ἡ ψυχὴ τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας εἰς βλάβη τῶν Ρωσικῶν συμφερόντων: παρακωλύεται ἡ προώθησις τῆς Ρωσικῆς ἐπιρροῆς στὰ Βαλκάνια καὶ ὑποσκάπτεται ὁ κυρίαρχος ρόλος τῆς Ρωσσίας στὶς ἐξελίξεις ἐντὸς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ὅπως ἡ περίπτωσις τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀργότερα τῆς Βουλγαρίας, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Βοσνίας-Ἑρζεγοβίνης, ἔδειξαν στὴν συνέχεια. Ὁ Νικόλαος Α' (1825-55) συνδυάζει ὅμως τὴν ἀπολυταρχία του μὲ τὴν ὀρθόδοξη καὶ ἐθνικὴ Ἰδέα (στηρίζεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ ἐθνικὸ λαϊκὸ αἶσθημα). Στὴν ἀνατολικὴ πολιτικὴ τοῦ Νικολάου ὀφείλει ἡ Ἑλλάς κυρίως τὴν ἐπιτυχία τῆς Ἐπαναστάσεως (Πρωτόκολλο τῆς Ἀγίας Πετρούπολεως 4.4.1826· Ρωσοτουρκικὸς πόλεμος 1828-9· Εἰρήνη τῆς Ἀδριανουπόλεως 14.9.1829).

Ἡ Πρωσία προέβαινε προσεκτικὰ ἀλλὰ ἀποφασιστικὰ ὥστε νὰ ἐνσωματώσῃ τὴν ἐθνικὴ ἐνοποίησι ὑπὸ τὸ Μοναρχικὸ τῆς καθεστῶς: προτεραιότητα εἶχε ἡ ἐδραίωσις καὶ μεγέθυνσις τῆς Δυνάμεώς της δι' ἑνὸς συνολικοῦ μεταρρυθμιστικοῦ προγράμματος. Ἡ πρώτη παραβίασις τῶν ὄρων τῆς Συνθήκης τῆς Βιέννης ἔγινε ἀπὸ τὴν Πρωσία ἤδη τὸ 1819 (ἂν καὶ ἐκαλύφθη νομικὰ μὲ τὴν Συνθήκη τῆς Φραγκφούρτης): ὠχύρωσε καὶ ἀνέλαβε τὴν φρούρησι τῆς πόλεως τοῦ Λουξεμβούργου ὡς ὄχυροῦ τῆς Συνομοσπονδίας, πρᾶγμα ποὺ ἀφωροῦσε κατὰ τὸ Συνέδριο τοῦ 1815 τὸν Βασιλέα τῆς Ὀλλανδίας ὡς κύριο τοῦ Δουκάτου τοῦ Λουξεμβούργου. Ἡ ἐπέμβασις αὐτὴ τόσο ἐνωρὶς ἐκφράζει μὲ συμβολικὴ διαύγεια τὴν πάγια μελλοντικὴ Δυτικὴ πολιτικὴ τῆς Πρωσικῆς Γερμανίας.

Παρὰ τὴν ἀνένδοτη ἄρνησι τοῦ Φρειδερίκου-Γουλιέλμου Γ' τῆς Πρωσίας νὰ προβῇ εἰς ἐσωτερικὴ πολιτικὴ φιλελευθεροποίησι τοῦ καθεστῶτος, ἡ Πρωσία ἀνταπεξῆλθε θετικὰ στὴν ἔνωσι τῶν παλαιῶν Προτεσταντικῶν, ἀγροτικῶν καὶ

συντηρητικῶν ἐπαρχιῶν τῆς μὲ τὶς νέες Παραρῆνιες Καθολικῆς, ἐμπορικῆς καὶ φιλελεύθερες. Ἡ δημοκρατικὴ ταραχὴ μετὰ τὴν Γαλλικὴ Ἰουλιανὴ Ἐπανάστασι (1830) ποὺ ἐπεκτάθηκε στὴν Γερμανία (κίνημα «Νέα Γερμανία», διαδηλώσεις στὸ Φεστιβάλ τοῦ Hambach (1832), ἐπιδρομὴ στὸ Φρουραρχεῖο τῆς Φραγκφούρτης καὶ ἐπίθεσις κατὰ τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Κοινοβουλίου ἐκεῖ (1833), φοιτητικῆς ταραχῆς) καταστέλλεται πάλι μὲ ἀστυνομικὰ μέτρα, ἰδίως δὲ αὐστηρότερο ἔλεγχο τῶν Πανεπιστημίων (Συνάντησις Ὑπουργῶν τῆς Συνομοσπονδίας στὴν Βιέννη, 1834). Ταυτοχρόνως ὅμως ἡ Πρωσσία ἐπέτυχε διαδοχικὰ τὴν Τελωνειακὴ Ἐνωσι τῶν Γερμανικῶν Κρατῶν (1834) παρὰ τὴν ἀντίθεσι τοῦ Metternich. (Ἡ Αὐστρία δὲν συμμετέχει τελικὰ). Εἶχε προηγηθῆ Ἐμπορικὴ καὶ Ἐπαγγελματικὴ Ἐνωσις τὸ 1819, ἐπὶ μέρους δὲ Τελωνειακῆς Ἐνώσεως τὸ 1828. Ὁ Φρειδερίκος-Γουλιέλμος Δ΄ (1840-61) διαχωρίζει ἐπιτυχέστερα τὸ δημοκρατικὸ ἀπὸ τὸ ἐθνικὸ στέλεχος τῶν λαϊκῶν κινητοποιήσεων καὶ τῶν πνευματικῶν τάσεων, οἰκειούμενος ἀποτελεσματικὰ τὸ δεύτερο, καὶ χαλαρῶν τὰ μέτρα καταστολῆς χωρὶς πάντως οὐσιώδη πολιτειακὴ μεταρρυθμίσι (Σύνταγμα καὶ Βουλὴ).

Τὰ ἐπαναστατικὰ Εὐρωπαϊκὰ κινήματα τοῦ 1848 ἔδρασαν καταλυτικὰ στὶς ἐνδογερμανικῆς ἐξελίξεις. Σὲ ὅλο τὸ φάσμα τῶν πολιτικῶν ἀποχρώσεων (αἰτήματα ἀπὸ κατάργησι τῆς λογοκρισίας μέχρι τὴν σύστασι Δημοκρατιῶν) κοινὴ ἦταν ἡ ἀπαίτησις ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως. Τίθεται θέμα συγκλήσεως Γερμανικοῦ Κοινοβουλίου καὶ ἀλλαγῆς τοῦ Καθεστῶτος τῆς Συνομοσπονδίας (καὶ συνεπῶς τῆς Συνθήκης τῆς Βιέννης). Οἱ Ἡγεμόνες τῶν Κρατῶν δὲν μποροῦν νὰ ἀντισταθοῦν στὴν γενικὴ πίεσι τοῦ λαοῦ ὑπὸ τὸ κράτος πολιτειακῶν, πολιτικῶν καὶ ἐθνικῶν ἀπαιτήσεων. Ἐξέγερσις στὴν Βιέννη (Μάρτιος 1848, φοιτητῆς καὶ δημοτικὴ φρουρά) προκαλεῖ τὴν πτώσι τοῦ Metternich, ὁ ὁποῖος διαφεύγει στὸ Λονδίνο. Διαδηλώσεις στὸ Βερολίνο ὀδηγοῦν τὸν Φρειδερίκο-Γουλιέλμο νὰ ὑποσχεθῆ συντακτικὴ συνέλευσι καὶ ἐθνικὴ ὀλοκλήρωσι (18.3.1848).

Συνέρχεται στὴν Φραγκφούρτη Προκοινοβούλιο 500 περίπου μελῶν (31 Μαρτίου-4 Ἀπριλίου 1848) τὸ ὁποῖο ἀποφασίζει κατὰ παραβίασι τῆς Συνθή-

κης τῆς Βιέννης νὰ δεχθῆ ἀντιπροσώπους ἀπὸ τὰ ἔκτος Συνομοσπονδίας Πρωσσιὰ ἐδάφη ὅπως καὶ ἀπὸ τὸ Schleswig ποὺ ἀνήκε στὴν Δανία. Προκηρύσσονται ἐκλογές γιὰ ἔθνικὸ Κοινοβούλιο, ἀπόφασι ποὺ ἐπικυρώνει ἡ Κανονικὴ Συνέλευσις τῆς Συνομοσπονδίας. Ἀρνοῦνται ὅμως νὰ συμμετάσχουν οἱ εὐρισκόμενες ἐντὸς τῆς Συνομοσπονδίας μὴ Γερμανογενεῖς περιοχές τῆς Αὐστρίας (Βοημία καὶ Μοραβία, ἤτοι Τσεχία). Τὸ Ἐθνικὸ Κοινοβούλιο συνήλθε στὶς 18 Μαΐου 1848 στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ τοῦ Ἁγ. Παύλου Φραγκφούρτης. Ἐπιμονὴ στὸν συνδυασμὸ πολιτειακῶν, συντακτικῶν καὶ ἔθνικῶν προβλημάτων, καθὼς καὶ παραγνώρισις (ἐν ὀνόματι τῆς λαϊκῆς ἐντολῆς του) τῶν μοναρχικῶν ἐξουσιῶν στὰ Κράτη-μέλη, ἔκαναν τὶς μακρὲς συζητήσεις του ἀτελέσφορες, ἂν καὶ οἱ τελικὲς ἀποφάσεις ἦταν φρόνιμες, ἀρχικὰ ὅμως ἀβέβαιες, καὶ συχνὰ χωρὶς ἀποφασιστικὴ πειστικὴ πλειοψηφία. Προεκρίθη (ψῆφοι 267 ἔναντι 263) συνταγματικὴ κληρονομικὴ Αὐτοκρατορία. Ἡ Αὐτοκρατορία περιελάμβανε συνομοσπονδία Κρατῶν μὲ ἰσχυρὴ κεντρικὴ ἐξουσία (ἐξωτερικὴ πολιτικὴ, ἔνοπλες δυνάμεις, νομοθεσία). Στὸ Ἐθνικὸ θέμα ἀπεκρυσταλλώθησαν τρεῖς τάσεις: 1) Μία Συνομοσπονδία μὲ ὅλη τὴν Αὐστριακὴ Αὐτοκρατορία, ὑπὸ τοὺς Ἀψβούργους· 2) Ἐνιαία Δημοκρατία μὲ μόνον τὸ Γερμανικὸ Τμῆμα τῆς Αὐστριακῆς Αὐτοκρατορίας· 3) Ἐθνικὸ Κράτος ὁμοσπονδιακὸ χωρὶς τὴν Αὐστρία καὶ μὲ τὴν Πρωσσικὴ Δυναστεία στὴν Αὐτοκρατορικὴ ἡγεμονία. (1) καὶ (2) ἀντεπροσώπευαν τὴν γραμμὴ τῆς Μεγάλης, (3) τῆς Μικρῆς Γερμανίας. Ἡ ἰδέα τῆς συνεκτικῆς Μικρῆς Γερμανίας ἐπέπρωτο νὰ ὑλοποιηθῆ τελικά, καὶ νὰ ὀδηγήσῃ εἰς μεγάλη μοῖρα.

Ἐξωτερικὲς περιπλοκὲς ἐπεδείωναν τὶς ἐσωτερικὲς τριβές.

1) **Τὸ Δανικὸ θέμα.** Τὸ Holstein στὴν βᾶσι τῆς Δανικῆς Χερσονήσου καὶ τὸ Schleswig ἀμέσως βορειότερα εἶχαν κυρίως γερμανικοὺς πληθυσμούς, ἀλλὰ ἀνήκαν εἰς τὸ Βασίλειο τῆς Δανίας, τὸ δεύτερο βᾶσει συνθηκῶν τοῦ 18ου αἰῶνος ὅποτε ἡ Γερμανικὴ παρουσία ἦταν κατακερματισμένη καὶ ἀσθενὴς στὸν Βορρᾶ (Συνθήκη τοῦ 1720 μὲ Ἀγγλία καὶ Γαλλία, τοῦ 1767 καὶ 1773 μὲ τὴν Ρωσσία), τὸ δὲ πρῶτο σὲ προσωπικὴ μὲν ἔνωσι μὲ τὴν Δανία, (Ἡγεμῶν του ὁ Βασιλεὺς τῆς Δανίας), ἀλλὰ ἀποτελοῦν μέρος τῆς Γερμανικῆς Συνομοσπον-

δίας (Συνθήκη τῆς Βιέννης). Οἱ Γερμανοὶ τῆς Δανίας ἐπεδίωκαν τὴν πραγματικὴ ἔνωση τῶν δύο Δουκάτων καὶ τὴν ὀλοκλήρωσί των σὲ Γερμανικὸ Κράτος. Ὁ Βασιλεὺς τῆς Δανίας μὲ Διακήρυξι τὸ 1846 ἐτόνιζε τὴν Δανικὴ ἔνσωμάτωσι τῶν δύο Δουκάτων: ἡ ἰσχυρότερη δικαιοδοσία του ἐπὶ τοῦ Βορείου συμπαρέσυρε κατ' αὐτὸν τὸ ἐπαμφοτερίζον νομικὸ status τοῦ Νοτίου. Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Βασιλέως τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1848, ἀπὸ μὲν τοῦ μέρους τῆς Δανίας ἐκηρύχθη ἡ πραγματικὴ ἔνωσις τοῦ Δουκάτου τοῦ Schleswig μὲ τὸ Βασίλειον, ἀπὸ δὲ τοῦ μέρους τῶν δύο Δουκάτων ἡ πλήρης ἀνεξαρτησία των (Μάρτιος 1848). Ἡ Πρωσσία ἐπεμβαίνει στρατιωτικὰ καὶ νικηφόρα στὰ Δουκάτα (Μάϊος), ἀλλὰ μὲ πρωτοβουλία τῆς Ἀγγλίας, ὑποχρεώνονται οἱ ἀντίπαλοι σὲ Ἀνακωχὴ (26 Αὐγούστου). Τὸ Ἐθνικὸ Κοινοβούλιον καταδικάζει τὴν Ἀνακωχὴν, ἀλλὰ ὑπὸ πίεσι τὴν ἐπικυρώνει μὲ ὀριακὴ πλειοψηφία 258 φήφων (16.9). Λαϊκὲς ταραχὲς ξεσποῦν. Ἡ Αὐστρία ἐπιδεικνύει ἰδιαίτερη αὐστηρότητα στὴν ἀντιμετώπισί των, καὶ χάνει στὴν ἀπήχησι Γερμανικότητος. Ὁ ἀγὼν ἐπαναρχίζει 1.4.1849. Βαυαρικὰ καὶ Σαξωνικὰ Στρατεύματα εἰσέρχονται εἰς τὰ Δουκάτα, ἀλλὰ μόνος ὁ Στρατὸς τῶν Δουκάτων προχωρεῖ ἐντὸς τοῦ κυρίως Δανικοῦ ἐδάφους βορειότερα στὴν Γιουτλάνδη, ὅπου ἠττᾶται. Ἡ Πρωσσία ὑπογράφει (μὲ μεσολάβησι τῆς Ἀγγλίας) ἀνακωχὴν (10.6.1849), καὶ στίς 2.7.1850 εἰρήνην μὲ τὴν Δανίαν (ἐξ ὀνόματος τόσον ἑαυτῆς ὅσον καὶ τῆς Γερμανικῆς Συνομοσπονδίας συλλογικὰ, καὶ μὲ τὴν μεσολάβησι τῆς Ἀγγλίας), διὰ τῆς ὁποίας τὰ Δουκάτα πρακτικὰ παραχωροῦνται στὴν τελευταία, ἂν καὶ χωρὶς «πραγματικὴ» ἔνσωμάτωσι. Ὁ Τσάρος ἐπίεξε γιὰ τὴν ἐπίλυσιν ὑπὲρ τῆς Δανίας τοῦ ζητήματος, στὸ ὁποῖον ἔβλεπε ἀπλῶς ἐπαναστατικὸ ἀνατρεπτικόν. Βεβαίως ἐπεδίωκε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν Γερμανικὴν ὀλοκλήρωσιν καὶ ἰσχυροποίησιν (ὅπως ἔπραττε καὶ μὲ τὴν στήριξιν τῆς μὴ-Γερμανικῆς Αὐστριακῆς Αὐτοκρατορίας). Διεδήλωσε ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν πολέμου Πρωσσίας-Αὐστρίας ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ θέματος (Γερμανικὴ ὀλοκλήρωσις), ἡ οὐδετερότης του θὰ ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ καθεστῶτος τῆς Δανικῆς κυριαρχίας ἐπὶ τῶν ἀνταρτῶν τῶν Schleswig-Holstein. Χαρακτηριστικὴ ἀλληλοπεριχώρησις πολιτειακῶν, πολιτικῶν καὶ ἐθνικῶν θεμάτων. Ἡ Πρωσσία ἀναγκάζεται νὰ ἐγκαταλείψῃ προσωρινὰ τὰ Δουκάτα γιὰ νὰ μὴν ἐξασφαλίσῃ στρατηγικὰ πλεονεκτήματα ἢ

Αυστρία. Ὁ Φρειδερίκος-Γουλιέλμος Δ΄ δηλώνει ὅτι δὲν μπορεῖ κατὰ συνείδησι νὰ ὑποστηρίξῃ ἐθνικὰ δίκαια ἐνάντια σὲ μοναρχικὰ δικαιώματα. Πράττει ὅ,τι, ἂν δὲν ἔπραττε αὐτός, θὰ ἐξετέλει ἡ Αὐστρία ὡς ἡγέτις τῆς Συνομοσπονδίας. Πράγματι, ὅταν τὰ Δουκάτα συνεχίζουσι τὸν ἀγῶνα μόνον κατὰ τῆς Δανίας καὶ μετὰ τὴν συνθήκη Πρωσσίας-Δανίας, ἡ Αὐστρία (ποῦ καὶ αὐτὴ θεωρεῖ τὸν ἐθνικὸ ἀγῶνα ἐκεῖ ὡς ἀνταρσία κατὰ τῆς νομίμου κυβερνήσεως) προκαλεῖ ἀπόφασι τῆς Συνομοσπονδίας μὲ τὴν ὁποία ἐπιβάλλεται διακοπὴ τῶν ἐχθροπραξιῶν· τὴν ἀπόφασι ἐκτελεῖ ἡ Αὐστρία μὲ στρατιωτικὴ ἐπέμβασι στὸ Holstein καὶ διάλυσι τῆς τοπικῆς Συνελεύσεως. Στὴν Εἰρήνη τοῦ 1850 ἔχει προβλεφθῆ ἡ δυνατότης ἐπιβολῆς τῆς Δανικῆς τάξεως ἐπὶ τῶν Γερμανικῶν Δουκάτων διὰ Γερμανικῆς Δυνάμεως (Ἀγγλικὴ σαφῶς ἐπινόησις). Τὸ ποῦ κατέτειναν ὅλοι αὐτοὶ οἱ παρεμποδισμοὶ τῆς φυσικῆς πορείας τῶν γεγονότων ἀποκαλύπτεται καὶ εἰς τὸ πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου (8.5.1852), τοῦ ὁποίου ἀντικείμενο εἶναι κατὰ τὸ προοίμιον «ἡ διατήρησις τῆς ἀκεραιότητος τῆς Δανικῆς Μοναρχίας, ὡς συνδεδεμένης μὲ τὰ γενικὰ συμφέροντα τῆς Ἰσορροπίας Δυνάμεως εἰς τὴν Εὐρώπην». Τὸ πρωτόκολλο-συνθήκη ἀναγνωρίζει ὡς μόνιμον τὴν ἀρχὴν τῆς ἀκεραιότητος τῆς Δανικῆς Μοναρχίας καὶ μόνον γιὰ τὸ Holstein (καὶ τὸ μικρὸ Lauenburg) ἐπανακαταφάσκει τὴν ταυτόχρονη συμπερίληψίν του στὴν Γερμανικὴ Συνομοσπονδία κατὰ τὸ Συνέδριον τῆς Βιέννης. Ἀλλὰ ἡ ἔνωσις μὲ τὴν Δανίαν εἶναι πλέον πραγματικὴ, καὶ ὄχι μόνον προσωπικὴ.

2) Στὴν Αὐστριακὴ Αὐτοκρατορία οἱ πολιτειακὲς καὶ πολιτικὲς βλέψεις τῆς ἀναταραχῆς συζεύγνυνται μὲ τὶς ἐθνικὲς ἀντιπαλότητες σὲ ἐκρηκτικὸ μεῖγμα.

α) Ὁ Metternich πίπτει εὐθύς μὲ τὶς πρῶτες ταραχάς (Μάρτιος 1848). Στὴν Βιέννη, στρατεύματα ἐπαναστατοῦν, συμβαίνουν λεηλασίαι ὀπλοστασίων, δολοφονία τοῦ Ὑπουργοῦ πολέμου, φυγὴ τῆς Αὐλῆς στὸ Olmutz τῆς Μοραβίας (σὲ μὴ Γερμανικὸ ἔδαφος), μεταφορὰ τοῦ Κοινοβουλίου στὸ Kremsir (Μοραβία): 10-11.1848. Ἀλλὰ ἡ τοπικὴ ἐθνικὴ φρουρὰ τελικὰ ὑποκύπτει καὶ ἀκολουθοῦν ἐκτελέσεις τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἐθνικοῦ Κοινοβουλίου τῆς Φραγκφούρτης.

β) Οί ἐθνότητες διαφοροποιοῦνται στήν στάσι των. 1) Ἡ Κροατία (*Jellachich*) ὑποστηρίζει ἐνεργά τὴν κλονιζόμενη Αὐστριακὴ Μοναρχία ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς κρίσεως. 2) Ἡ Τσεχία διακηρύσσει τὴν ἀρχὴ τῆς ἰσότητος ὅλων τῶν ἐθνοτήτων ἐντὸς τῆς Δανουβίου Μοναρχίας (ὁ λεγόμενος Αὐστροσλαυισμός-Πανσλαυικὸ Συνέδριο στήν Πράγα, Ἰούνιος 1848). 3) Ἡ Οὐγγαρία ἀντιθέτως σχηματίζει Ἐθνικὴ Κυβέρνησι (*Battyány*), κηρύσσεται σὲ προσωπικὴ μόνον ἔνωσι μὲ τὴν δυναστείαν τῶν Ἀφβούργων (μέσω τοῦ Ἀρχιδουκὸς Στεφάνου), δὲν ἀναγνωρίζει τὸν νέο Αὐστριακὸ Αὐτοκράτορα Φραγκῖσκο-Ἰωσήφ Α', καὶ τελικὰ, τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1849, κηρύσσει ἔκπτωτους τοὺς Ἀφβούργους ἀπὸ τὸν Οὐγγρικὸ θρόνον, ὀρίζουσα Ἀντιβασιλέαν (*Kossuth*). *Τὴν Αὐστρία βοηθεῖ εἰς τὴν ὑποταγὴν τῆς Οὐγγαρίας ὅχι ὁ Γερμανισμὸς καὶ ἡ Πρωσσία, ἀλλὰ ἡ Ρωσσία* (Συνάντησις τῶν Τριῶν Αὐτοκρατόρων στήν Βαρσοβία 5.1849). Δύο Ρωσικὲς Στρατιὲς ἐξ ἀνατολῶν καὶ Κροατικὸς Στρατὸς ἐκ δυσμῶν ἐπιτίθενται· ὁ *Kossuth* διαφεύγει στήν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία. Ἡ ἀντίστασις συντρίβεται. Τιμωρητικὲς δίκαι, καταδικαι καὶ ἐκτελέσεις ἀκολουθοῦν. Ἡ πολιτικὴ τῆς Ρωσσίας ὑπαγορεύεται ἀφ' ἑνὸς ἀπὸ τὴν προτεραιότητα δυναστικῶν (καὶ πολιτειακῶν-μοναρχικῶν) συμφερόντων ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπὸ τὴν ἀποδοχὴν κατὰ βάσι τοῦ Συστήματος Ἰσορροπίας. 4) Ἡ Ἰταλία ἐπιζητεῖ τὴν ἐνοποίησίν της μέσω τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος κατὰ τῶν Αὐστριακῶν καὶ διὰ τῆς Ἰσχυρᾶς Χειρὸς τοῦ Βασιλείου Piedmont-Σαρδηνίας. Ὁ Ἰερὸς Πόλεμος (*Guerra Santa*, 3-4.1848) ἔχει ἐπιτυχία ἀλλὰ τελικὰ μὲ τὴν Εἰρήνην τοῦ Μιλάνου (8.1849) ἡ Αὐστρία διατηρεῖ τὶς Λομβαρδο-Βενετικὰς κτήσεις της καὶ τὴν ἡγεμονίαν στήν Ἰταλία.

Ἡ Αὐστρία ἐμμένει στήν πολυεθνικὴν Αὐτοκρατορίαν της· καταστέλλει τὶς ἀντιδράσεις ἔστω καὶ μὲ ἐξωτερικὴν βοήθειαν. Στὶς συζητήσεις γιὰ τὸ μέλλον τῆς Γερμανικῆς Συνομοσπονδίας ἀπαιτεῖ τὴν εἴσοδον εἰς αὐτὴν ὅλων τῶν ἐδαφῶν (Σλαυικῶν καὶ Οὐγγρικῶν) τῆς Αὐτοκρατορίας. Τῆς προτείνεται σύστημα Στενῆς Συνομοσπονδίας (Γερμανικῶν Κρατῶν) ἐντὸς Εὐρυτέρας Συνομοσπονδίας (περιλαμβανούσης μὴ Γερμανικοὺς λαοὺς). Ἡ Αὐστρία ἀρνεῖται. Ὁ Ἄγὼν Πρωσσίας-Αὐστρίας ἐκτυλίσσεται ἀνένδοτος, ἀφοῦ ἀντιπροσωπεύουν δύο ἀντίθετες ἀρχὰς καὶ ἀντιλήψεις ὀργανώσεως τοῦ ΚεντροΕυρωπαϊκοῦ

χώρου. Ἐν ὄφει καὶ τῶν σκληρῶν μέτρων τῆς Αὐστρίας κατὰ τῶν φιλελευθέρων-δημοκρατικῶν ἀντιπάλων τοῦ καθεστῶτος ποὺ ἦσαν ὅμως καὶ ἑνωτικοί, τὸ Ἐθνικὸ Κοινοβούλιο τῆς Φραγκφούρτης ἐκλέγει στὶς 28.3.1849 τὸν Βασιλέα τῆς Πρωσσίας ὡς Αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας μὲ 290 ἔναντι 248 φήφους.

Ἡ πλειοψηφία δὲν εἶναι ἀποφασιστική. Μείζονα θέματα ἀπαιτοῦν γιὰ τὴν σταθερὰ καὶ μόνιμο λύσι των ὁμοφωνία πειθοῦς ἢ καὶ ἐπικουρικῆς ἀποδεκτῆς βίας. Ἐξ ἄλλου τὸ παρεχόμενον δύναται καὶ νὰ ἀνακληθῆ τὸ κατακτώμενον, ἐφ' ὅσον σταθεροποιηθῆ, μένει εἰς κατοχὴ ὅσο ἰσχύει ἡ κατέχουσα δύναμις, καί, ἐπὶ πλέον, διαρκεῖ περισσότερο ὡς ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς κατακτῆσεώς του. Τέλος, τὸ ἐγκριθὲν Σύνταγμα τῆς Συνομοσπονδίας τῆς ὁποίας καλεῖται νὰ ἡγεμονεύσῃ ὁ Πρῶστος Βασιλεὺς δὲν εἶναι ἀρκετὰ μοναρχικό (στὴν νομοθετικὴ λειτουργία ἔχει ἀπλῶς τὴν δύναμι τοῦ veto, τῆς συγκλίσεως τῆς Ἄνω (Ἀντιπρόσωποι τῶν ὁμοσπόνδων Κρατῶν) καὶ Κάτω (Λαϊκὴ Συνέλευσις) Βουλῆς, καὶ τῆς διαλύσεως τῆς Κάτω). Ὁ Φρειδερίκος-Γουλιέλμος προσαπατεῖ τὴν συμφωνία τῶν Κρατῶν-Μελῶν εἰς τὴν ἐκλογή του ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴ Συνέλευσι. Τέτοια εἶναι ἡ πίεσις γιὰ ἐθνικὴ ὁλοκλήρωσι, ὥστε οἱ μικρότερες 28 ἡγεμονίες συμφωνοῦν τὰ 4 Βασίλεια (Αὐστρία, Βαυαρία, Σαξονία, Ἀννόβερο) διστάζουν. Ὁ Φρειδερίκος ἀπορρίπτει τὴν ἐκλογή του (28.4.1849). Τὸ Κοινοβούλιο τῆς Φραγκφούρτης καταρρέει· οἱ περισσότεροι ἀντιπρόσωποι ἀποσύρονται. 104 ἐναπομείναντες συγκροτοῦν τὸ Κοινοβούλιο τῆς Στουτγάρδης (Rumpfparlament), τὸ ὁποῖο διαλύεται ἀπὸ τὴν Κυβέρνησι τῆς Βυρτεμβέργης (Ἰούλιος 1849). Ἐν τῷ μεταξὺ ταραχὲς ἐκspoῦν σὲ πολλὰς ἡγεμονίες ὑπὲρ τοῦ Συντάγματος (ὁ Βάγκνερ συμμετέχει στὴν Δρέσδη) οἱ ὁποῖες καταστέλλονται δυναμικά. Ἡ ἐπαναστατικὴ περίοδος ἔχει πλέον ἐκπνεύσει τὸν Ἰούλιο τοῦ 1849. (Στὴν Πρωσσία τὸ «Ἐπιβεβλημένο» Σύνταγμα παρέχει ἐκτεταμένους δικαιοδοσίας στὸν Βασιλέα. Ἡ Αὐστρία υἱοθετεῖ τὴν νεο-ἀπολυταρχία· Οὐγγαρία καὶ Ἰταλία κυβερνοῦνται οὐσιαστικὰ ὡς στρατιωτικὲς δικτατορίες).

Μὲ τὴν παρέλευσι τῶν ἐπαναστατικῶν τάσεων, οἱ ἐθνικοὶ παράγοντες λειτουργοῦν ἐλευθερώτερα· ἡ Μοναρχία δὲν φοβεῖται πλέον ἀπὸ τὴν ταύτισι πολιτειακοκοι-

νωνικῶν μὲ ἐθνικῆς, πολιτιστικῆς, γεωπολιτικῆς παραμέτρους (τὸ αὐτὸ συμβαίνει γιὰ κάθε πολιτικὸ σύστημα). Ἡ Πρωσσία ἐπιδιώκει ἐνεργὸ πολιτικὴ ἐνοποιήσεως τῆς Γερμανίας ἐκ τῶν ἄνω καὶ χωρὶς τὴν Αὐστρία. Συνάπτεται ἡ Συμμαχία τῶν 3 βορείων Βασιλέων (Πρωσσίας-Σαξονίας-Ἀνοβέρου, 26.5.1849) στὴν ὁποία συνάπτονται 21 μικρότερες χῶρες ἐνῶ 5 ἐπίσης ἄλλες τείνουν νὰ ἐνωθοῦν. Μόνο τὰ μεγάλα νότια κράτη Βίρτενμπεργκ καὶ Βαυαρία ρέπουν πρὸς τὴν Αὐστρία, τὰ ὁποῖα ὅμως προσελκύουν καὶ τὰ δύο Βόρεια Βασίλεια συναπαρτίζοντα τὸν Σύνδεσμο τῶν 4 Βασιλέων. Ἡ Πρωσσία προχωρεῖ στὴν σύγκλιση νέου Ἐθνικοῦ Κοινοβουλίου (διαδόχου τοῦ τῆς Φραγκφούρτης) στὴν Ἐρφούρτη (20.3.1850) μὲ σκοπὸ πραγματικὴ ἔνωσι. Ἡ Αὐστρία συγκαλεῖ (2.9.1850) τὸ Κοινοβούλιο τῆς Παλαιᾶς Συνομοσπονδίας πρὸς διατήρησίν της ἀναλλοιώτου καὶ κατορθώνει νὰ παρασύρῃ ἐπίσης πολλὰ ἀπὸ τὶς «μέσες» γερμανικῆς χῶρες. Μὲ ἀφορμὴ λαϊκὴ ἀντίδρασι κατὰ τοῦ Ἐκλέκτορος τοῦ Hesse, Αὐστριακὸς (ὑπὲρ τοῦ ἡγεμόνος) καὶ Πρωσσικὸς (κατὰ) στρατὸς εἰσβάλλουν στὴν χώρα (ὁ πρῶτος κατ' ἐντολὴν τῆς Συνομοσπονδίας). Ἀπειλεῖται πόλεμος Πρωσσίας-Αὐστρίας ἀλλὰ ὁ Τσάρος ἐπεμβαίνει ὑπὲρ τῆς Αὐστρίας καὶ ὁ Φρειδερίκος-Γουλιέλμος ὑποχωρεῖ, συνάπτων τὴν Συνθήκη τοῦ Olmuetz (29.11.1850) διὰ τῆς ὁποίας παραιτεῖται προσωρινὰ τῶν προσπαθειῶν γιὰ ἔνωσι καὶ ἀποδέχεται τὸ παλαιὸ συνομοσπονδιακὸ καθεστῶς. Ἀρχίζει νὰ δημιουργῆ στόλο. Ἀνταπεξέρχεται στὴν οἰκονομικὴ κρίσι τοῦ κοινοῦ τελωνιακοῦ συστήματος ποὺ προκαλεῖ ἡ Αὐστρία μὲ τὸ ἄνοιγμα τῶν συνόρων μεταξὺ τῶν γερμανικῶν καὶ μὴ γερμανικῶν τμημάτων τῆς Αὐτοκρατορίας της (1852-4, Πολιτικὴ Μεγάλῃς καὶ χαλαρῆς Γερμανίας).

Ἡ προσπάθεια τῆς Πρωσσίας νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἔνωσι προσέκρουε στὴν Ρωσικὴ ὑποστήριξι τῆς Αὐστρίας. Ἡ Ἐρὰ Συμμαχία ἐλειτούργει καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν ἄποψιν ὑπὲρ τῆς Αὐστρίας. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Κριμαϊκὸ Πόλεμο ἡ Αὐστρία ἔλαβε τὸ μέρος τῶν Δυτικῶν Δυνάμεων (Ἀγγλία-Γαλλία-Σαρδηνία) στὴν συμμαχία των μὲ τὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία κατὰ τῆς Ρωσσίας. Ἡ Ρωσσία ἀνέλαβε τὸν πόλεμο (1853-6) μὲ ἀφορμὴ τὴν ὑποστήριξι τοῦ Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων ἔναντι ἀπαιτήσεων τῶν Καθο-

λικῶν γιὰ δικαιοδοσίες ἐπὶ τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἡ Αὐστρία ἐν συνδυασμένη ἐνεργείᾳ κατὰ τῆς Ρωσσίας (ἂν καὶ δὲν ἐμφανίζεται μεταξὺ τῶν Συμμάχων στὴν Συνθήκη Εἰρήνης, ἄρθρο 1) εἰσέβαλε στὶς Παραδουνάβιες Ἡγεμονίες (Βλαχία καὶ Μολδαυία) ἀπὸ ξηρᾶς, ἐνῶ ὁ Δυτικὸς Στόλος διήρχετο τὰ Στενά (1854). Ἡ Ρωσσία, μετὰ τὴν πτῶσι τῆς Σεβαστοπόλεως, ὑπογράφει τὴν Συνθήκη τῶν Παρισίων (1856) μὲ βαρεῖς ὅρους καὶ συνέπειες ὄχι μόνον γιὰ τὴν Ρωσσία, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ὀρθοδοξία.

Οἱ νέοι συσχετισμοὶ προκαλοῦν θεμελιώδη ἀλλαγὴ στὴν στρατηγικὴ τῆς Ρωσσίας: ἡ Ἱερὰ Συμμαχία τῶρα διαλύεται στὴν οὐσία, καὶ ἀρχίζει ὁ ἀνταγωνισμὸς Ρωσσίας καὶ Αὐστρίας στὴν ΝΑ Εὐρώπη. Οἱ νέες συνθήκες ἀποτελοῦν τὸ πλαίσιο ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἡ πολιτικὴ τῆς Ρωσσοπρωσσικῆς προσεγγίσεως ἀναπτύσσεται, κυρίως ἀπὸ τὸν Βίσμαρκ (ἰθύνων νοῦς τῆς Γερμανίας καὶ ἀρχιτέκτων τῆς Γερμανικῆς ἐνοποιήσεως, 1862-1890). Ἦδη πρὶν, ἡ Αὐστρία αἰσθάνεται τὰ προεόρτια τῶν ἐπιπτώσεων. Ἡ ἐθνικὴ ἀποκατάστασις τῆς Ἰταλίας προωθεῖται διὰ τοῦ ΓαλλοΣαρδηνικοῦ πολέμου κατὰ τῆς Αὐστρίας (28, 29.4, 3.5.1859). Φοβούμενες Πρωσσικῆς δραστηκῆς ἐνέργειες, τόσο ἡ Γαλλία ὅσο καὶ ἡ Αὐστρία ἐπέιγονται εἰς κατάπαυσι τοῦ πυρός (Ἀνακωχὴ τῆς Villafranca, 11.6.1859). Μακρῆς διαβουλεύσεις ἀρχίζουν, ἀλλὰ ἡ ἀδυναμία τῆς Αὐστρίας πλέον νὰ διαθέτῃ δυνάμεις εἰς τὸν Νότο, ἐπιτρέπει στὶς Ἰταλικῆς ἐξελίξεις νὰ ἀκολουθήσουν τὸν φυσικὸν τῶν ροῦν. Ἡ Ἰταλικὴ ἐνοποιήσις δὲν γίνεται καὶ αὐτὴ διὰ ὁμοσπονδίας, ἀλλὰ διὰ τοῦ δυναμικώτερου μέρους, τοῦ Piedmont-Σαρδηνίας. Τὰ Παπικὰ στρατεύματα καὶ ὁ Στρατὸς τῶν Βουρβόνων τοῦ Βασιλείου τῆς Νεαπόλεως ἠττῶνται, τὰ Ἰταλικὰ κράτη ἐνώνονται τὸ ἕν μετὰ τὸ ἄλλο μετὰ τῆς Σαρδηνίας, τῆς ὁποίας ὁ Βασιλεὺς ἀνακηρύσσεται Βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας (3.1861). Ἡ τελικὴ ὀλοκλήρωσις ἐπιτυγχάνεται συγχρόνως καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἐνεργειῶν μὲ τὴν Γερμανικὴν (1866-1871).

Ἡ «Νέα Ἐποχὴ» γιὰ τὴν Πρωσσία ἀρχίζει μὲ τὸν Γουλιέλμο Α' (Ἀντιβασιλέα ἀπὸ τὸ 1858, Βασιλέα ἀπὸ τὸ 1861). Μεταρρυθμιστικὸ Πρόγραμμα στὸν

Στρατό (von Roon) πρὸς ἰσχυροποίησί του εὐρίσκει πολιτική στήριξι ἀπὸ τὸν Βίσμαρκ, παρὰ τὴν ἀντίθεσι τῆς φιλελευθέρως πλειοψηφίας στὴν Κάτω Βουλὴ, ἡ ὁποία ἐξικνεῖται μέχρι τῆς Συνταγματικῆς Κρίσεως τοῦ 1862. Ὁ Βίσμαρκ ἀναλαμβάνει νὰ κυβερνήσῃ καὶ μὲ ἀντισυνταγματικὰς ἀκόμη διαδικασίας, ὑποσχόμενος ἐπιτυχίαι καὶ δικαίωσι ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος. Στὴν ἐπιτροπὴ Προϋπολογισμοῦ τῆς Βουλῆς διαγγέλλει (30.9.1862) ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ὑποχωρήσῃ ἐπὶ τοῦ προγράμματος ἰσχυροποιήσεως τοῦ Στρατεύματος, διότι «τὰ μεγάλα θέματα τῆς ἐποχῆς δὲν λύονται μὲ λόγους καὶ ἀποφάσεις πλειοψηφίας, ἀλλὰ μὲ σίδηρο καὶ αἷμα». Δίδει ἔμφρασι σὲ δυναμικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ βασιζόμενη σὲ ἰσχυρὴ πολεμικὴ μηχανή. Συμπήγνυται συνεργασία Ρωσσίας-Πρωσσίας. Ὅταν ἡ Πολωνία ἐπαναστατεῖ γιὰ τρίτη φορά τὸ 1863 (προηγουμένως ἐλάσσονες ἐξεγέρσεις εἶχαν κατασταλεῖ τὸ 1830-1 καὶ 1846) κατὰ τῆς Ρωσικῆς κυριαρχίας καὶ κατοχῆς, ἡ Πρωσσία συνεργάζεται μὲ τὴν Ρωσσία (Στρατιωτικὴ Σύμβασις τοῦ Alvensleben, 1863) γιὰ τὴν κατάπνιξί της, παρὰ τὶς ἔντονες διαμαρτυρίες Αὐστρίας, Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας. Ἡ Αὐστρία ἐπιχειρεῖ νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὸν δημιουργηθέντα φόβο στὰ ἴδια τὰ Γερμανικὰ κράτη ἀπὸ τὴν πολιτικὴ τῆς Πρωσσίας, ὥστε νὰ παγιωθῇ τὴν Γερμανικὴ Συνομοσπονδία διοικούμενη ἀπὸ τὸ διευθυντήριον τῶν Ἡγεμόνων ἐνάντια σὲ πραγματικὴ Ἑνωσι. Ὁ Βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας (μετὰ ἀπὸ συμβουλὴ τοῦ Βίσμαρκ) ἀρνεῖται νὰ συμμετάσχη στὸ συγκληθὲν Συμβούλιον Ἡγεμόνων ὑπὸ τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Αὐστρίας.

Τὸ ἔναυσμα γιὰ τὴν ἔκρηξι τῆς σοβούσης Γερμανικῆς κρίσεως παρέσχε τὸ Δανικὸ ζήτημα. Ἡ ἐπιχειρηθεῖσα ἀπὸ τὴν Δανία (Σύνταγμα Νοεμβρίου 1863) πραγματικὴ ἐνσωμάτωσις τοῦ Schleswig καὶ χωρισμὸς του ἀπὸ τὸ Holstein προκαλεῖ τὴν ἀντίδρασι τοῦ Γερμανικοῦ κινήματος ἐκεῖ, τὸ ὁποῖο ζητεῖ ἀνεξαρτησία τῶν Δουκάτων. Ὁ Βίσμαρκ ἀποφασίζει εἰσβολή. Ἡ Αὐστρία ἀναγκάζεται ὡς ἐκ τούτου νὰ στείλῃ στρατιωτικὸ σῶμα. Πρωστικὰς καὶ Αὐστριακὰς δυνάμεις εἰσέρχονται, νικοῦν καὶ προελαύνουν ἐντὸς τοῦ κυρίως Δανικοῦ ἐδάφους (Jutland). Μὲ τὴν μεσολάβησι τῆς Ἀγγλίας ἐπιχειρεῖται συμπεφωνημένη λύσις τοῦ προβλήματος (Ἀνακωχὴ 12.5). Ἡ Αὐστρία ἀποδέ-

χεται τὴν εἰρηνικὴν διευθέτησιν, ἀλλὰ οἱ Πρωσσικῆς Δυνάμεις ἐπαναρχίζουσι ἐχθροπραξίας (28-9.6) — νικηφόρες· ἡ Δανία συνθηκολογεῖ ἀποδεχομένη τὴν ὀριστικὴν ἀποξένωσιν τῶν δύο Δουκάτων, τὰ ὅποια παρέχει ἀδιακρίτως σὲ Πρωσσία καὶ Αὐστρία (Εἰρήνη τῆς Βιέννης, 10.1864). Ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Συνομοσπονδία ἐπιθυμοῦν τὴν ἔνωσιν τῶν δύο Δουκάτων σὲ ἓνα ἀκόμῃ ἀνεξάρτητο Γερμανικὸν Κράτος (ἡ ἰδέα τῆς Συνομοσπονδίας)· ἡ Πρωσσία τὸ δέχεται μόνον ὑπὸ τὸν ὄρον μερικῆς ἐνώσεως τῆς νέας ὄντοτης μὲ τὴν ἴδια (κοινὸς Στρατός, Ταχυδρομεῖο καὶ Σημαία). Ἡ Σύμβασις τοῦ Gastein (1865) δίδει (προσωρινὰ βεβαίως) Σολωμόντειο ἀλλὰ ἀσταθῆ λύσιν: τὸ Holstein συνδέεται μὲ τὴν Αὐστρία, τὸ Schleswig μὲ τὴν Πρωσσία. Ἡ Πρωσσία προτείνει μεταρρυθμίσει τῆς Συνομοσπονδίας μὲ υἱοθέτησιν ἐκλεγομένης κοινῆς Βουλῆς (πρὸς τόνωσιν τῆς Γερμανικῆς ἐνώσεως). Ἡ Αὐστρία ἀντιδρᾷ παραπέμπουσα τὸ θέμα τῶν πρώην Δανικῶν Δουκάτων στὴν Συνέλευσιν τῆς Συνομοσπονδίας πού προσκεῖται πρὸς αὐτὴν φοβουμένη τὴν Πρωσσικὴν συγχώνευσιν. Ἡ Πρωσσία ἀποχωρίζεται τῆς Γερμανικῆς Συνομοσπονδίας καὶ καταλαμβάνει τὸ Holstein. Ἡ Συνομοσπονδία (ὑπὸ τὴν Αὐστρία) κηρύσσει ἐπιστράτευσιν καὶ πόλεμον κατὰ τῆς Πρωσσίας (μὲ φήφους 9 ἔναντι 6): ἐνδογερμανικὸς πόλεμος γιὰ τὴν Γερμανικὴν ὁλοκλήρωσιν. Ἡ Πρωσσία δηλώνει ὅτι θεωρεῖ τὴν Γερμανικὴν Συνομοσπονδία διαλελυμένην. Ταυτοχρόνως συνάπτει στρατιωτικὴν Συμμαχίαν μὲ τὴν Ἰταλία (8.4.1866), ἡ ὅποια, παρὰ τὶς ἥττες τῆς στὸν Ἰταλικὸν χῶρον ἀπὸ τῆς Αὐστριακῆς δυνάμεις, ἐπιτυγχάνει τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς Αὐστριακῆς παρουσίας ἀπὸ τὴν Βενετία, λόγῳ τῶν Πρωσσικῶν νικῶν στὰ ἐδάφη τῆς Αὐστριακῆς Αὐτοκρατορίας (Βοημία). Ἡ Εἰρήνη τῆς Πράγας (23.8.1866) μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Πρωσσίας καταγράφει τὴν δημιουργηθεῖσα κατάστασιν. Ἡ Αὐστρία ἀποδέχεται τὴν διάλυσιν τῆς Γερμανικῆς Συνομοσπονδίας, τὴν ἐνσωμάτωσιν ἀριθμοῦ κρατῶν στὴν Πρωσσία (Schleswig–Holstein, Ἀνόβερο, Ἐκλεκτορικὴ Hesse, Nassau, ἐλεύθερη πόλις Φραγκφούρτης), τὴν δημιουργίαν τῆς Βορειογερμανικῆς Ὀμοσπονδίας (μὲ τὴν μεγενθυμένην Πρωσσίαν, τὴν Σαξονίαν καὶ τὶς λοιπὰς μὴ ἐνσωματωθεῖσας Μέσας Ἡγεμονίας) ὑπὸ τὴν Πρωσσικὴν Ἡγεμονίαν, καὶ τέλος τὴν καταβολὴν ὑψηλῶν πολεμικῶν ἀποζημιώσεων στὴν Πρωσσίαν. Τὰ νοτιογερμανικὰ

κράτη αντιμετωπίζονται ήπια από την Πρωσία· καταβάλλουν μόνον πολεμικές αποζημιώσεις και συνάπτουν μυστικά σύμφωνα προστασίας με την νικήτρια Δύναμι, τής οποίας ή σαφέστατη υπερέτερησις και ήγεμονική θέσις στον Γερμανικό κόσμο καθίστανται γενικά αποδεκτές. Στο έσωτερικό ή πρωτοβουλία του Βίσμαρκ δικαιώνεται εκ τών υστέρων, και ή συνταγματική κρίσις αίρεται: ή Βουλή νομοθετεί (3.9.1866) τήν αναδρομική κάλυφι τών Δημοσίων Δαπανών και τών λοιπών κυβερνητικῶν πράξεων περιόδου 1862-66 που έγιναν κατά παράβασιν του Συντάγματος χωρίς νομοθετική κύρωσι (ψηφοι 250 έναντι 75).

Η Βορειογερμανική Όμοσπονδία όλων τών Βορείων και Μέσων Γερμανικῶν Κρατῶν (πλήν του Hesse-Darmstadt) είχε ήγέτη τον Γουλιέλμο Α' τής Πρωσίας, Όμοσπονδιακό Καγκελλάριο του Βίσμαρκ, διοριζόμενη Ἄνω και ἐνιαία ἐκλεγόμενη Κάτω Βουλή, κοινὸ Στρατὸ με καθολική στρατιωτική θητεία, ἐνιαία Ταχυδρομεία και Τηλέγραφο, Τελωνειακή Ἐνωσι.

Η Γαλλία ἀνησυχεῖ ἀπὸ τήν ἀποδεδειγμένη Πρωσική ἰσχὺ ἀπεγοητεύθη μάλιστα εκ του ὅτι δὲν ἔλαβε ἀνταποδοτικά ἐδάφη. Η τριβή μεταξὺ τών δύο κυρίων πλέον Δυνάμεων του Εὐρωπαϊκοῦ Κορμού ἐμφανίζεται πρῶτον στο Λουξεμβούργο, τὸ ὁποῖον, βάσει του Συνεδρίου του 1815, περιλαμβάνετο ὡς μέλος στην Γερμανική Συνομοσπονδία ὑπὸ τήν προσωπική ὅμως ήγεμονία του Βασιλέως τής Ὀλλανδίας (χώρας που δὲν ἀνήκει βεβαίως στην Συνομοσπονδία). Με τήν διάλυσι τής Συνομοσπονδίας τὸ Λουξεμβούργο ἐλκύεται ἀπὸ τήν Γαλλία, ή ὁποία ἀκολουθεῖ νεο-αὐτοκρατορική πολιτική ὑπὸ τὸν Ναπολέοντα Γ' (Πρόεδρος τής Β' Γαλλικῆς Δημοκρατίας (1848-52) τὸ 1848, Αὐτοκράτωρ τὸ 1852). Τὸ Λουξεμβούργο ἰδρύθη τὸ 1815 ὡς ἀσπίς τής Γερμανίας ἔναντι τής Γαλλίας· τώρα ἐχρειάζετο για τήν Γαλλία ὡς ἀσπίς ἔναντι του Πρωσικοῦ Ἡγεμονισμοῦ. Η Γαλλία με τήν Ὀλλανδία προτίθενται νὰ ἐπέμβουν δυναμικά, ή Πρωσία δημοσιεύει τίς μυστικές Συνθήκες με τὰ Νοτιογερμανικά κράτη (στο ὑπογύστριο τής Γαλλίας). Ὁ πόλεμος ἀπεσοβήθη ἐπ' ὀλίγον με τήν μεσολάβησι τής Ἀγγλίας (Πρωτόκολλο του Λονδίνου, 1867): τὸ Λουξεμβούργο ἐκηρύχθη «αἰδίως οὐδέτερο Κράτος», οἱ Πρωσικὲς δυνάμεις ἀπεχώρησαν, οἱ ὀχυρώσεις κατεδαφίσθησαν. Η ἀσπίς ἤρθη εκ μέσου.

Ἄλλὰ τὸ ὑποκείμενο πρόβλημα φυσικὰ δὲν ἦρθη· ἐπανεμφανίσθη μὲ θέμα τὴν Ἰσπανικὴ Διαδοχὴ. (Ὅπως καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ 18ου αἰῶνος, v. *supra* σσ. 262-4). Τὸ 1870 ἡ Ἰσπανία προσφέρει τὸν κενὸ θρόνο της σὲ ἕναν Hohenzollern–Sigmaringen (τὸν Λεοπόλδο) τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Πρωσσίας. (Παρόμοια ἢ προσφορὰ τοῦ Ἰσπανικοῦ Στέμματος σὲ ἕνα Βουρβῶνο τὸ 1702 προκάλεσε τὸν Ἑπταετῆ Πόλεμο κατὰ τῆς Γαλλίας). Ἡ Γαλλία δηλώνει ὅτι δὲν θὰ ἀποδεχθῆ τέτοια διαδοχὴ, ἡ δὲ Ἀγγλία ἐργάζεται διπλωματικὰ γιὰ νὰ τὴν ἀποσοβῆσῃ. Ὁ Βίσμαρκ ὠθεῖ εἰς πόλεμο. Ὁ Λεοπόλδος ἀρνεῖται τὸ στέμμα γιὰ νὰ ἀποτρέψῃ τὴν σύρραξι. Ἡ Γαλλία διαπράττει τὸ σφάλμα νὰ ἀπαιτήσῃ περισσότερα ἐκθέτωντας τὸν Πρῶσσο Βασιλέα: ἐπιζητεῖ ἐπίσημο δῆλωσι ἀπὸ τὸν Βασιλέα τῆς Πρωσσίας ὅτι οὐδέποτε εἰς τὸ μέλλον θὰ δώσῃ τὴν συγκατάθεσί του εἰς περίπτωσι ἐπαναπροσφορᾶς, ἢ τουλάχιστον δῆλωσι ὅτι ἐγκρίνει τὴν ἀποποίησι τοῦ θρόνου ἐκ μέρους τοῦ Λουδοβίκου. Ὁ Βίσμαρκ ἐμμένει εἰς τὴν θέσι ὅτι τὸ θέμα τῆς διαδοχῆς τοῦ Ἰσπανικοῦ θρόνου εἶναι ἰδιωτικὴ ὑπόθεσις τοῦ Λεοπόλδου. Δημοσιεύει τὸ περιεχόμενον συζητήσεως μεταξὺ τοῦ Γάλλου πρεσβευτοῦ καὶ τοῦ Γουλιέλμου ὑπὸ μορφή προσβλητικὴ γιὰ τὴν Γαλλία.

Ἡ Γαλλία ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Πρωσσίας στὶς 19.7.1870. Στὶς 2.9 τοῦ ἴδιου ἔτους ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γαλλίας μὲ τὸν στρατό του παρεδόθη στὸν Βασιλέα τῆς Πρωσσίας στὸ Sedan. Κυβέρνησις Ἐθνικῆς Ἀμύνης συγκροτεῖται στὸ Παρίσι: ἡ Γαλλία καταργεῖ τὴν Αὐτοκρατορίαν της, προτείνει τὴν πληρωμὴ πολεμικῶν ἀποζημιώσεων, ἀλλὰ δὲν δέχεται ἐδαφικὰς ἀλλαγὰς. Ἡ Πρωσσία δὲν δέχεται τοὺς ὅρους· συνεχίζει τὴν προέλασιν: θέλει ἐξασφάλισιν τῶν δυτικῶν συνόρων της. Τὸ Παρίσι πολιορκεῖται καὶ βομβαρδίζεται· παραδίδεται τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1871.

Ἡ Πρωσσία εἶναι πλέον ἢ ἀδιαφιλονείκητη κυρία Δύναμις τοῦ Κεντροδυτικοῦ Κορμοῦ τῆς Εὐρώπης. Ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἐνοποίησις τῆς Γερμανίας: στὶς 18.1 ὁ Βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας ἀνακηρύσσεται Γερμανὸς Αὐτοκράτωρ ἀπὸ τοὺς συνηγμένους Ἡγεμόνες τῶν Γερμανικῶν Κρατῶν καὶ τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ νικηφόρου Στρατοῦ στὴν Αἴθουσα τῶν Κατόπτρων (Βερσαλλίαι). Τὸ μέρος

εἶναι συμβολικό. Τὸ 2ο Γερμανικὸ Ράιχ γεννᾶται. Θεσπίζεται μία ὑπηκοότης γιὰ ὅλους τοὺς Γερμανούς. Μὲ τὴν (ὀριστικὴ) Συνθήκη Εἰρήνης τῆς Φραγκφούρτης (10.5.1871) ἡ Γαλλία ταπεινώνεται: προσαρτῶνται στὴν Γερμανία ἡ Ἀλσατία καὶ ἡ Λορραίνη· ἡ Γαλλία ὑποχρεώνεται στὴν καταβολὴ κολοσσιαίων πολεμικῶν ἀποζημιώσεων (5 δισεκατομμύρια φράγκα)· ἀνατολικά ἐδάφη τῆς θὰ διατηροῦνται ὑπὸ κατοχῆ, θὰ ἐλευθερώνονται δὲ διαδοχικὰ κατὰ τὴν προϋοῦσα καταβολὴ τῶν ὑποχρεώσεων.

Ἡ ἀνάδειξις τῆς προτεσταντικῆς Πρωσσίας εἰς κύρια Δύναμι, ἡ ὑποβάθμισις τῆς καθολικῆς Αὐστρίας καὶ Γαλλίας καὶ ἡ συνακόλουθος μετατόπισις τοῦ πολιτιστικοῦ καὶ πολιτικοῖστορικοῦ κέντρου βάρους τῆς Εὐρώπης πρὸς Βορρᾶ, προκαλοῦν τὴν ἀντίδρασι τῆς μόνης ὑπολειπομένης ὑπολογισίμου δυνάμεως στὸν Νότο, τοῦ Ρωμαιοκαθολισμοῦ. Ἡ Α' Σύνοδος τοῦ Βατικανοῦ, ὑπὸ τὸν Πίο Θ' ἐξαγγέλει στὶς 18.7.1870 ὡς θεόθεν ἀποκαλυφθὲν τὸ Δόγμα τοῦ Παπικοῦ Ἀλαθήτου σὲ ἀποφάνσεις ex cathedra περὶ πίστεως καὶ ἠθῶν. Στὴν Γερμανία, ὅταν ὁ Bismarck καταργεῖ τὸ ΡωμαιοΚαθολικὸ Τμῆμα Πνευματικῶν Ὑποθέσεων, ἐκσπᾶ Πολιτιστικὸς Ἀγὼν (Kulturkampf) μεταξὺ Πρωσικοῦ Κράτους καὶ Καθολικῆς Ἐκκλησίας μὲ γεωγραφικὲς καὶ πολιτικὲς διαστάσεις. Ὁ ἀγὼν συνεχίζεται ἄνευ ἀποτελέσματος. Πρόκειται γιὰ μία θεμελιώδη ἀγεφύρωτο Εὐρωπαϊκὴ διαίρεσι. Ἡ οὐσία τοῦ ἀνταγωνισμοῦ περὶ τῶν «περιενδύσεων» (Investitures) μεταξὺ Ρωμαιοκαθολικοῦ Πάπα καὶ Γερμανοῦ Αὐτοκράτορος παραμένει ἰσχύουσα διαχρονικῶς.

Ἡ οἰκοδόμησις τῆς Γερμανικῆς ἐνότητος διήρκεσε 56 ἔτη (1815 - 1871). Ἡ ἀπόπειρα Γερμανικῆς ὀλοκληρώσεως τῆς Εὐρώπης διήρκεσε 74 ἔτη (1871 - 1945).

Ἡ ἥττα τῆς Αὐστρίας τὸ 1866 καὶ ἡ συνεπακόλουθη ἀπομάκρυνσις τῆς ἀπὸ τὴν ἡγεμονικὴ θέσι στὸ Γερμανικὸ πεδίο (συνέπεια ποὺ ὠδήγησε στὸν τελικὸ ἐξοβελισμό τῆς τὸ 1871) ἐπέτεινε τὸ ζήτημα τῶν ἐθνοτήτων ἐντὸς τοῦ σώματος τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς καὶ τὴν ὑπεχρέωσε σὲ ριζικὸ ἀναπροσανατολισμὸ τῶν στρατηγικῶν στόχων τῆς. Ἡ ἔμφασις μετατίθεται ἀπὸ τὸν Γερμανικὸ στὸν μὴ Γερμανικὸ χῶρο, καὶ ἡ κυρία δρᾶσις τῆς κατευθύνεται πρὸς τὴν Ἀνα-

τολή ἀντὶ τῆς Δύσεως. Μία αὐτοκρατορία ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα τῆς ἀντικειμενικῆς συστάσεώς της: οἱ Γερμανοὶ Ἀφβουῤῥγοὶ ἀκολουθοῦν τὶς Οὐγγρικὰς ζωτικὰς ἐπιλογάς, ἰδίως ἀφ' ὅτου συνετελέσθη ἐναντίον αὐτῶν ἡ Γερμανικὴ ὀλοκλήρωσις.

Ἡ «Μαγυαροποιήσις» τῆς Αὐστριακῆς Αὐτοκρατορίας ἀρχίζει μὲ τὸν Συμβιβασμὸ τοῦ 1867, ἐπιβληθέντα ἀπὸ τὴν Οὐγγαρία. Ἰδρύεται τὸ σύστημα τῆς διπλῆς (Αὐστρο-Οὐγγρικῆς) Μοναρχίας, μὲ προσωπικὴ βασικὰ ἔνωσι κορυφῆς, κοινὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ, οἰκονομία καὶ στρατιωτικὴ ὀργάνωσι, ἀλλὰ χωριστὰ συντάγματα, διοίκησι, νομοθετικὴ λειτουργία, ἀκόμη καὶ ἔθνοφρουρά (ἡ Οὐγγρικὴ Honved). Ἐμπορικὰς, φορολογικὰς, νομισματικὰς καὶ ἐπικοινωνιακὰς συμφωνίας ὑπέκειντο σὲ δεκαετῆ ἀναθεώρησι. Ὁ Φραγκῖσκος - Ἰωσήφ Α' Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας στέφεται Βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας (1867).

Ἡ Αὐστρία [στὴν ὁποία περιλαμβάνοντο τὸ Ἰταλικὸ Τυρόλο, ἡ Βοημία καὶ Μοραβία (Τσεχία), ἡ Γαλικία (μὲ πλειοψηφία Πολωνῶν καὶ Οὐκρανοῦς, ἡ Μπουκοβίνα (μὲ Ρουμάνους καὶ Οὐκρανοῦς)] ἀγωνίζεται νὰ συνθέσῃ τὸ μωσαϊκὸ τῶν πληθυσμῶν της μὲ τὶς ἀντιτιθέμενες ἐπιδιώξεις των.

- 1) Ἡ Γερμανικὴ γραμμὴ ἀντιτίθεται στὴν ἐνίσχυσι τῆς Τσεχικῆς ἐπιρροῆς καὶ στὴν πολιτειακὴ ἀναγνώρισί της, φοβούμενη τὴν ροπὴ τῆς πρὸς Πανσλαυισμό. Ἀπορρίπτει ἐπίσης τοὺς Βαλκανικοὺς ἐπεκτατισμοὺς ποὺ τὸ Οὐγγρικὸ βάρος προκαλεῖ.
- 2) Ἡ Τσεχικὴ κατεύθυνσις παλινδρομεῖ μεταξὺ μιᾶς ἀρχικῆς ἐμφάσεως στὸ Σλαυικὸ στοιχεῖο (1867-78), μιᾶς τριπλῆς συνεργασίας μὲ τὸ καθολικὸ καὶ τὸ συντηρητικὸ μοναρχικὸ «κόμμα» (1879-93), καὶ ἐνὸς ἐντονώτερου Πανσλαυισμοῦ (1890 καὶ ἐξῆς) τῶν Νεοτσέχων, ὁ ὁποῖος καὶ ὠδήγησε σὲ μόνιμο πολιτικὴ κρίσι.
- 3) Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ κατεύθυνσις ὑπεστήριζε τὴν μοναρχία καί, ὅταν ἡ ἔθνολογικὴ καὶ πολιτικὴ κρίσις ἐβάθυνε, προωθοῦσε πολιτικοκοινωνικὰς μεταρρυθμίσεις πρὸς διατήρησι τῆς ἐνότητος (Χριστιανικὸ Σοσιαλιστικὸ Κόμμα) καὶ προσπάθεια ὑπερβάσεως τῶν ἀντικειμενικῶν διαφορῶν.

Στην τελευταία φάσι (μετά τὸ 1897) τὸ Παν-γερμανικὸ Κόμμα υἱοθετεῖ ἀντιπαπικὴ στάσι καὶ ἐπιζητεῖ στενότερες σχέσεις μετὰ τὴν Γερμανία. Τὸ ἀσυμβίβαστο τῶν γραμμῶν δὲν αἴρεται οὔτε μετὰ τὴν ἔμφασι στὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξι (1900-8), οὔτε μετὰ τὴν εἰσαγωγὴ καθολικῆς (ἄνδρες) ψηφοφορίας (1907). Οἱ ἐκλογές συνθέτουν Συμβούλιον ἐκ 233 Γερμανῶν καὶ 265 Σλαύων (ἀπὸ 28 κόμματα ποὺ ἀντανακλοῦν τὸν κατατεμαχισμό καὶ πολυσυνδυασμὸ τῶν ροπῶν), τὸ ὁποῖο ἀδυνατεῖ νὰ λειτουργήσῃ: Αὐτοκρατορία ἐθνοτήτων δὲν ἐπιδέχεται ἀντιπροσωπευτικὴ κατὰ πληθυσμὸ Βουλὴ. Μετὰ τὸ 1909 ἡ χώρα κυβερνᾶται ἀπολυταρχικὰ μετὰ ψηφίσματα. Ἡ διάλυσίς της εἶναι ἀναπόφευκτος.

Στὸ Οὐγγρικὸ σκέλος τῆς Δυναδικῆς Μοναρχίας, στὸ ὁποῖο περιλαμβάνεται ἡ (Σλαυικὴ) Σλοβακία καὶ ἡ (κυρίως Ρουμανικὴ) Τρανσυλβανία, ἀκολουθεῖται καθ' ὅλη τὴν περίοδο ἀπὸ τῆς νίκης τῆς Πρωσσίας (1866) μέχρι τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον πρόγραμμα συστηματικῆς «Μαγυαροποιήσεως» καί, ὅταν χρειάζεται, «πολιτικὴ σιδηρᾶς χειρός» (πρωθυπουργὸς I. Tisza). Στὴν Κροατία καὶ Σλαβονία εἶχε παρασχεθῆ αὐτονομία· οἱ Κροάτες εὐρίσκοντο πάντοτε πλησιέστερα πρὸς τὴν Βιέννη, πρὸς τὴν ὁποία παρέμεναν βασικὰ πιστοί. Ἀπὸ τὴν Τρανσυλβανία ὅμως ἀφαιρεῖται ἡ αὐτοδιοίκησις (1876) λόγω τῆς ἐπιτυχοῦς διαβρώσεως ἐκ μέρους τῶν Ρουμάνων τῆς Αὐстроουγγρικῆς ἐπιρροῆς ἐκεῖ. Ἡ Σερβία (Βασίλειον ἀπὸ τὸ 1882) ὑπὸ τὸν Milan Obrenovic καὶ τὸν Ἀλέξανδρον Α', συνεργάζεται μετὰ τὴν Αὐστρία. Ἀλλὰ τὸ 1903 ἐθνικὸ πραξικόπημα ἀνεβάζει στὸν θρόνον τὴν ἄλλη Σερβικὴ Δυναστεία: ὁ Πέτρος Α' Καρατζόρντιεβιτς, μετὰ πρωθυπουργὸν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Ριζοσπαστικοῦ Κόμματος Πάσιτς, ἀκολουθεῖ τὴν φυσικὴν γιὰ τὴν Σερβίαν ἀντικεντροευρωπαϊκὴν πολιτικὴν. Γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν Ἰδέαν τῆς Μεγάλης Σερβίας καὶ ταυτοχρόνως γιὰ νὰ ἐλέγξῃ τὸν ἐντεινόμενον Μαγυαρισμὸν τῆς Αὐτοκρατορίας, ἡ Αὐστρία προβάλλει δελεαστικὰς ἀλλὰ θεωρητικὰς προτάσεις Τριαδισμοῦ (Γερμανικὴ - Οὐγγρικὴ - Σλαυικὴ διάστασις), τίς ὁποῖας ἀντιπροσωπεύει χαρακτηριστικὰ ὁ δολοφονηθεὶς στὸ Σεράγεβο Ἀρχιδουξ Φραγκῖσκος - Φερδινάρδος. Ἡ ἱστορικὴ πραγματικότης εἶναι ἀκριβοδίκαιη, ἀλλὰ σκληρὴ.

Ἀφ' ὅτου ἡ Αὐστρία ἀπέτυχε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν οὐσιαστικὴν Γερμανικὴν Ἑνωσιν ὑπὸ τὴν Πρωσσίαν, ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ της εἶναι Οὐγγρικὴ: κύριος χῶρος

δράσεως είναι τὰ Βαλκάνια. Αυτό ακριβῶς ὁδηγεῖ ἀναγκαῖα στὴν σύγκρουσι μὲ τὴν Ρωσσία, γιὰ τὴν ὁποία ἡ περιοχή θεωρεῖται φυσικὸ πεδίο ἐπιρροῆς της, ὡς διαδόχου τῆς Ὀθωμανικῆς ἐπικρατείας. Ἡ Ρωσσία βλέπει ἐαυτὴν προστάτρια τῶν Ὀρθοδόξων πληθυσμῶν τῶν Βαλκανίων καὶ γενικώτερα τῆς Ὀρθοδοξίας. (Ὁ Κριμαϊκὸς πόλεμος εἶχε ἀφορμὴ τὴν ὑποστήριξι ἐκ μέρους τῆς Ρωσσίας τῶν Ὀρθοδόξων δικαιωμάτων τοῦ Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Τάφου ἔναντι ἀξιώσεων τῶν Καθολικῶν). Ὅσο ἡ Αὐστριακὴ Αὐτοκρατορία προσέβλεπε πρὸς τὴν Δύσι ὡς Ἁγία Αὐτοκρατορία τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους ἡ ἀνάμειξις της στὴν ΝΑ Εὐρώπη ἦταν ζωτικὸ συμφέρον μόνον καθ' ὃ μέτρο ἠπειλεῖτο εὐθέως ἀπὸ τὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία. Αυτό καθιστοῦσε δυνατὸ ἀκόμη καὶ τὸν συνδυασμὸ Ρωσικῶν καὶ Αὐστριακῶν κοινῶν ἐνεργειῶν ἐναντίον τῆς Μουσουλμανικῆς Αὐτοκρατορίας της Κωνσταντινουπόλεως (πόλεμος ποὺ κατέληξε στὴν συνθήκη τοῦ Κιουτσούκ-Καϊναρτζῆ, 1775). Τώρα ὅμως τὸ κέντρο βάρους τῆς Ἀφβουργικῆς Δυναστείας ἔχει μετατοπισθῆ ἀπὸ τὴν Αὐστρία στὴν Οὐγγαρία, καὶ ὁ βασικὸς προσανατολισμὸς ἔχει ἀντιστραφῆ ἀπὸ ΒΔ εἰς ΝΑ.

Ἡ Συνθήκη τῶν Παρισίων (1856) μετὰ τὸ τέλος τοῦ Κριμαϊκοῦ Πολέμου ἐφάνη νὰ ἐπιβάλλη μία νέα τάξι στὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς νίκης τῆς Συμμαχίας Ἀγγλίας - Γαλλίας - Αὐστρίας - Τουρκίας κατὰ τῆς Ρωσσίας. Στὴν οὐσία, ἐπρόκειτο γιὰ διπλωματικὴ ὅσο καὶ στρατιωτικὴ νίκη τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς. Στὸ προοίμιο τῆς Συνθήκης διαδηλώνεται ὅτι ἡ ἀνεξαρτησία καὶ ἀκεραιότης τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας εἶναι ἀναγκαῖες γιὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Εἰρήνην. Οἱ δυνάμεις δέχονται (γιὰ πρώτη φορὰ ἐπίσημως καὶ ρητῶς) τὴν Ὑψηλὴ Πύλη ὡς «μετέχουσα στὰ πλεονεκτήματα τοῦ Δημοσίου Δικαίου καὶ τοῦ Συστήματος τῆς Εὐρώπης» ἀναλαμβάνουν νὰ «σέβωνται τὴν ἀνεξαρτησία καὶ ἐδαφικὴ ἀκεραιότητα τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἐγγυῶνται ἀπὸ κοινοῦ τὴν αὐστηρὴ τήρησι αὐτῆς τῆς ἀνειλημμένης ὑποχρέωσης καὶ θὰ θεωροῦν, συνεπῶς, κάθε πρᾶξι τείνουσα πρὸς τὴν παραβίασίν της ὡς ἓνα θέμα γενικοῦ ἐνδιαφέροντος» (Ἄρθρο 7). Ἡ Μαύρη Θάλασσα οὐδετεροποιεῖται (ἄρθρο 11) καὶ ἀποστρατιωτικοποιεῖται (ἄρθρο 13). Ἡ Τουρκία θὰ κρατῆ κλειστὰ τὰ Στενὰ γιὰ πολεμικὰ πλοῖα ὅσο εὐρίσκεται εἰς κατάστασι

ειρήνης ή ἴδια (ἄρθρο 10). Οἱ Χριστιανοὶ ὑπήκοοι τοῦ Σουλτάνου τίθενται συλλήβδην ὑπὸ τὴν σκέπη τῶν καλῶν του προθέσεων, τὶς ὁποῖες διαγγέλει εἰς Φιρμάνι κοινοποιηθὲν πρὸς τὶς Δυνάμεις. «Οἱ συμβαλλόμενες Δυνάμεις ἀναγνωρίζουν τὴν ὑψηλὴ ἀξία αὐτῆς τῆς κοινοποιήσεως. Εἶναι σαφῶς κατανοητὸ ὅτι αὐτὴ (ἡ κοινοποίησις) δὲν μπορεῖ εἰς οἰανδήποτε περίπτωσι νὰ παράσχη στὶς ρηθεῖσες Δυνάμεις τὸ δικαίωμα νὰ ἐπέμβουν, εἴτε συλλογικὰ εἴτε κεχωρισμένως, στὶς σχέσεις τῆς Μεγαλειότητός του τοῦ Σουλτάνου μὲ τοὺς ὑπηκόους του, οὔτε στὴν Ἐσωτερικὴ Διοίκησι τῆς Αὐτοκρατορίας Του» (ἄρθρον 9).

Οἱ ὅροι αὐτοὶ ἀπηχοῦν τὶς συγκεκριμένες συνθήκες μετὰ τὴν Ρωσικὴ ἥττα καὶ δὲν μποροῦν νὰ διαρκέσουν. Μὲ τὴν ἄνοδο τοῦ Βίσμαρκ στὴν ἐξουσία (1862) ἀρχίζει ἡ περίοδος τῆς δυναμικῆς Πρωσικῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία ἐξωτερικὰ βασιζέται στὴν στενὴ συνεργασία μὲ τὴν Ρωσσία. Ἐπικεφαλῆς τῆς Ρωσικῆς Κυβερνήσεως τὸ 1863 εἶναι ὁ Γκορτσακῶφ, στενὸς φίλος τοῦ Βίσμαρκ. Ἡ φιλία τῆς Ρωσσίας ἐλευθερώνει τὴν Πρωσικὴ ἐνέργεια καὶ ἐπιτρέπει τὶς ἐπιτυχίες της. Ἡ ἀνταπόδοσις ἀκολουθεῖ ἄμεσα. Κατὰ τὸν ΓαλλοΠρωσικὸ πόλεμο, καὶ 4 ἡμέρες μετὰ τὴν νίκη τοῦ Metz, ὁ Γκορτσακῶφ ἀποστέλλει Ἐγκύκλιον Διακοίνωσι στὶς Δυνάμεις διὰ τῆς ὁποίας ἡ Ρωσσία καταγγέλει μονομερῶς τὴν Σύμβασιν περὶ Εὐξείνου Πόντου τῆς Συνθήκης τῶν Παρισίων. Ἡ Ἀγγλία (μὲ τὶς λοιπὰς Δυνάμεις) ἀναγκάζεται νὰ δώσουν νομικὸ περίβλημα στὴν ἀπόφασιν τῆς Ρωσσίας μὲ τὴν Συνθήκην τοῦ Λονδίνου (1871). Ἡ Ρωσσία ὄχι μόνον μπορεῖ νὰ διατηρῇ ναυστάθμους καὶ στόλο στὸν Εὐξείνου Πόντο, ἀλλὰ καὶ νὰ διέρχεται μὲ πολεμικὰ πλοῖα τὰ Στενὰ ἀκόμη καὶ ἐν καιρῶ εἰρήνης τῆς Τουρκίας ὑπὸ τὸν μᾶλλον τυπικὸ ὅρον τῆς ἀδείας τῆς τελευταίας. Ἡ νέα Συνθήκη ὑπογράφεται λίγες μόνον ἡμέρες (13.3) μετὰ τὴν σύναψιν τῆς προκαταρκτικῆς συνθήκης τερματισμοῦ τοῦ ΓαλλοΠρωσικοῦ Πολέμου (26.2).

Ἡ Πρωσσία ἔχει ἐπιτύχει τὸν στρατηγικὸν τῆς στόχον μὲ τὴν νίκη ἐπὶ τῆς Γαλλίας καὶ τὴν ἔνωσιν τῆς Γερμανίας. Σειρὰ ἔχει ἡ συνεργήσασα Ρωσσία. Ἐπρεπε νὰ ἀχρηστευθῆ ἡ Συνθήκη τῶν Παρισίων καὶ ὡς πρὸς τὸν κύριον στόχον της, τὴν ἐγγύησιν ἀκεραι-

ότητος καὶ ἀνεξαρτησίας τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας (Βρετανικὴ πολιτική). Ἐξεγέρσεις στὴν Ἑρζεγοβίνη καὶ στὴν Βουλγαρία καὶ ἄγρια Τουρκικὴ καταστολὴ ὀδηγοῦν στὴν κήρυξι τοῦ Πολέμου ἀπὸ τὴν Σερβία καὶ τὸ Μαυροβούνιο κατὰ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Παρὰ τὴν ἐντονώτατη εἰρηνευτικὴ Ἀγγλικὴ διπλωματία ἡ Συνδιάσκεψις τῆς Κωνσταντινουπόλεως μεταξὺ τῶν Δυνάμεων ἀποτυγχάνει (20.1.1877) νὰ συνδιαλάβῃ Ῥωσσία καὶ Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία· ἡ Ῥωσσία κηρύσσει τὸν πόλεμο κατὰ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας (24.4.1877). Στις 9.1.1878 οἱ Ὀθωμανοὶ παραδίδονται στὰ Στενὰ Shipka καὶ προσφεύγουν στὴν Ῥωσσία γιὰ ἀνακωχὴ, τὴν ὁποία ἡ Ῥωσσία ἀρνεῖται. Στις 20.1.1878 Ῥωσσικὰ Στρατεύματα εἰσέρχονται στὴν Ἀνδριανούπολι· ἡ Κωνσταντινούπολις εὐρίσκεται εἰς τὸ ἔλεος τῶν Ῥωσσικῶν Δυνάμεων. Ἀγγλικὸς Στόλος εἰσέρχεται στὴν θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ, καὶ φαίνεται σὰν νὰ ἀπειλεῖται, χωρὶς πραγματικὴ πρόθεσι, Ἀγγλοῤωσσικὸς πόλεμος. Μὲ τὴν Συνθήκη τοῦ Ἀγ. Στεφάνου (3.3.1878) ἡ Ῥωσσία διαθέτει τὶς Βαλκανικὰς Κτήσεις τῆς Τουρκίας κατὰ τὸ δοκοῦν. Φαίνεται ὡς ἐὰν τὸ *do ut des* μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Ῥωσσίας ἐλειτούργησε τέλεια, καὶ ὅτι ἡ Συνεννόησις μεταξὺ Ῥωσσίας, Γερμανίας καὶ ΑὐστροΟυγγαρίας (7.9.1872) ἐπικυρωθεῖσα μὲ τὴν Συμμαχία τῶν Τριῶν Αὐτοκρατόρων (22.10.1873) ἦταν στὴν πραγματικότητα βαθυτέρα στρατηγικὴ σύμπτωσις μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Ῥωσσίας.

Ἀλλὰ ἡ Ἀγγλία δὲν μποροῦσε νὰ ἀνεχθῆ τὴν στοιχειοθετηθεῖσα σημαντικὴ ἀνατροπὴ τῆς ἰσορροπίας ἐπιρροῶν στὰ Βαλκάνια, ὅπου πλέον ἡ Ῥωσσία εἶχε ἐξασφάλισι κυρίαρχο δυναμικὴ (μέσω ἰδιαίτερος τῆς συσταθείσης Μεγάλης Βουλγαρίας). Ἡ ΑὐστροΟυγγαρία ἐπίσης ἀντιδροῦσε ριζικὰ στὴν νέα τροπὴ τῶν πραγμάτων, θεωροῦσα ὅτι ἡ Συνεννόησις τῶν Τριῶν Αὐτοκρατόρων ἐξελίχθη εἰς βάρος της. Ἐπεβλήθη ἡ ἀναθεώρησις τῆς Συνθήκης τοῦ Ἀγ. Στεφάνου, ἔργο πού συνετελέσθη μὲ τὴν Συνθήκη τοῦ Βερολίνου (13.7.1878) ὅπου τὰ πλεονεκτήματα τῆς Ῥωσσικῆς νίκης ἐμειώθησαν δραστικὰ καὶ ἐν πολλοῖς ἐξηφανίσθησαν. Ἡ Γερμανία δὲν ὑπεστήριξε τὴν Ῥωσσία ὅσο ἡ Συνεννόησις των καὶ ἡ προηγουμένως παρασχεθεῖσα οὐσιώδης διπλωματικὴ βοήθεια τῆς

Ρωσσίας στην Πρωσική νίκη ἐπὶ τῆς Γαλλίας καὶ στὴν ἐνοποίησι τῆς Γερμανίας ἔκαναν τὴν Ρωσσία νὰ ἀναμένῃ. Ἡ ἔντασις ποὺ ἐδημιουργήθη μεταξύ τῶν δύο Στρατηγικῶν Συνεργατῶν ἐφάνη νὰ αἴρεται μὲ τὴν συνάντησι τοῦ Ἀλεξάνδρου Β' καὶ Γουλιέλμου Α' στὸ Posen (3.9.1879). Ἀλλὰ ὁ Bismarck ἔκρινε ὅτι οἱ συνομιλίαι δὲν ἀπέδωσαν πραγματικὴ ἐπανασυνεννόησι. Στις 7.10.1879 ὑπογράφεται μυστικὴ Συνθήκη μεταξύ Γερμανίας καὶ ΑὐстроΟυγγαρίας στρεφομένη κατὰ τῆς Ρωσσίας. (Ἡ Συνθήκη ἐδημοσιεύθη στις 3.2.1888). Στὴν Συνθήκη προσχωρεῖ μυστικὰ καὶ ἡ Ἰταλία (20.5.1882), στηριζομένη ἀλλὰ μὴ ἐξασφαλιζομένη ἔναντι Γαλλικῆς ἐπιθέσεως, πάντως συμμετέχουσα στὸν ἀντιΡωσικὸ προσανατολισμὸ τοῦ Συμφώνου ἐπὶ τῇ βάσει (ρητὴ προσθήκη στὴν ἀνανέωσι τῆς Συνθήκης 20.5.1903) μιᾶς στενῆς συνεργασίας μὲ τὴν ΑὐстроΟυγγαρία ὡς πρὸς τὴν διατήρησι ἢ ἀναθεώρησι τοῦ status quo (Συνθήκη τοῦ Βερολίνου) στὴν Βαλκανικὴ. (Ἡ Συνθήκη ἐγνωστοποιήθη ἐν μέρει ὑπὸ τὴν ἀνανεωθεῖσα μορφή της ὑπὸ τῆς Αὐστριακῆς Κυβερνήσεως τὸ 1915 γιὰ νὰ ἐκτεθῇ ἡ Ἰταλία ἐνώπιον τῶν Συμμάχων τῆς Entente). Στὴν Συνθήκη-Τριπλῇ πλέον Συμμαχία-προσεχώρησε καὶ ἡ Ρουμανία τὸ 1883.

Κύριος σκοπὸς τῆς Συμμαχίας ἦταν νὰ ἐμποδισθῇ ἡ Ρωσσία νὰ ἐπιτύχῃ αὐξήσει τῆς δυνάμεώς της ἔναντι τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας εἰς βάρος τῶν Κεντρικῶν Δυνάμεων. Ἡ Γερμανία βλέπει πλέον τὴν ΑὐстроΟυγγαρία ὡς προέκτασι τῆς Ἰσχύος της καὶ ὄργανο τῆς πολιτικῆς της. Μὲ τὴν Ἰταλία στὴν Συμμαχία δημιουργεῖται Κεντρικὸς Ἄξων στὴν Εὐρώπη, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νὰ ἀνταπεξέλθῃ σὲ προσβολὰς ἀπὸ ἀμφοτέραις τὶς κατευθύνσεις, ἐκ δυσμῶν καὶ ἐξ ἀνατολῶν. Σχηματίζεται καθαρὰ τὸ Στρατηγικὸ Δόγμα τῆς Γερμανίας ποὺ θὰ ἰσχύσῃ μέχρι τὸ 1945 στοὺς δύο Γερμανικοὺς Παγκοσμίους Πολέμους: Δυναμικὸς Κεντρικὸς Ἄξων καὶ δυναμικὴ Ἀντιμετώπισις-Ἐπίθεσις στὰ δύο Μέτωπα Δυτικὸ καὶ Ἀνατολικὸ ταυτοχρόνως. Ἡ ἴδια στρατηγικὴ ἀκολουθεῖται καὶ μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον διὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως: μόνον ποὺ ἡ Γαλλία ἔχει συμπεριληφθῇ στὸν Ἰσχυρὸ Κεντρικὸ Ἄξονα, μὲ τὴν Ἰταλία ἐσαεὶ παλινδρομοῦσα.

Ἐν τῷ μεταξύ ἡ Ρωσσία ἐβουκολεῖτο μὲ ὀνομαστικὴ Συνθήκη τῶν Τριῶν Αὐτοκρατόρων, Ρωσσίας, Γερμανίας, ΑὐстроΟυγγαρίας (18.6.1881). Στις 11.1.1887 ὁ Bismarck ἀναγγέλει πρόγραμμα μεγαλυτέρου Γερμανικοῦ Στρατοῦ. Ἡ Ρωσσία ἀρνεῖται νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἰσχὺ τῆς Συνθήκης τῶν Τριῶν Αὐτοκρατόρων θεωροῦσα ὅτι ἡ ΑὐстроΟυγγαρία ἔχει ἀποκλίνοντα πρὸς αὐτὴν ζωτικὰ συμφέροντα ἰδίως στὴν Βαλκανικὴ. Συμφωνεῖται *ΓερμανοΡωσικὴ Συνθήκη Διαβεβαιώσεως* (18.6.1887): ἡ Ρωσσία ἐπιχειρεῖ νὰ ἀποκολλήσῃ τὴν Γερμανία ἀπὸ τὴν ΑὐстроΟυγγαρία, προτείνουσα ἐνεργὸ συνδυασμὸ ΡωσσοΓερμανικό. Ὁ Bismarck ἐπιχειρεῖ νὰ συμβιβάσῃ τοὺς δύο ρόλους γιὰ νὰ παίξῃ ἡ Γερμανία εἰς ἀμφοτέρωτα τὰ πεδία. Στις 28.1.1888 σφυρηλατεῖ στενότερους δεσμοὺς μὲ τὴν Ἰταλία διὰ μιᾶς στρατιωτικῆς ΓερμανοἸταλικῆς Συμφωνίας. Ἀλλὰ τὸ Στρατηγικὸ Δόγμα τῆς Γερμανίας ἔχει πλέον ἀποκρυσταλλωθῆ. Ὁ Γουλιέλμος Β' ἀποπέμπει τὸν Bismarck ἀπὸ Καγκελάριο (20.3.1890), ἐνῶ στις 18.6.1890 ἡ Γερμανία δὲν δέχεται τὴν ἀνανέωσι τῆς ΡωσσοΓερμανικῆς Συνθήκης Διαβεβαιώσεως παρὰ τὴν προθυμία τῆς Ρωσσίας νὰ προβῇ εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς τοῦτο ἂν καὶ ἡ Μυστικὴ ΓερμανοΑυτροΟυγγρικὴ Συνθήκη εἶχε ἤδη δημοσιευθῆ ἀπὸ τὴν Γερμανία.

Ἡ Γερμανικὴ Στρατηγικὴ εἶχε πλέον δογματισθῆ καὶ παραμένει ἔκτοτε πιστευομένη. Ὁ κύβος εἶχε ριφθῆ. Ἡ Ρωσσία ἐστράφη πρὸς τὴν Γαλλία, ἡ μεγάλη Συνεννόησις ἄρχισε νὰ συνίσταται, προκαταρκτικὰ στις 27.8.1891, καὶ μὲ πλήρη ΡωσσοΓαλλικὴ Συμμαχία τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1893. Μετὰ ἀπὸ μία βραχύβια καὶ ἀβεβαία προθέσεως ἀπόπειρα ἈγγλοΓερμανικῆς συναντιλήφews (τερματισθεῖσα ἤδη πρακτικὰ μὲ τὸ ἐμπιστευτικὸ μνημόνιον τοῦ Ἀγγλοῦ Πρωθυπουργοῦ Salisbury, 29.5.1901), πραγματοποιεῖται ἡ Ἐγκαρδία Συνεννόησις Ἀγγλίας-Γαλλίας (8.4.1904). Τὸ σκηρικὸ γιὰ τὶς συνολικὰ μακροϊστορικὰς Εὐρωπαϊκὰς ἐξελίξεις μέχρι σήμερα ἔχει στηθῆ. Ἡ Γερμανία ἐπιδιώκει τὴν ὀλοκλήρωσι τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Χώρου καὶ τὴν ἀναδόμησίν του εἰς νέα τάξι μὲσω συμπαγοῦς Κεντρικοῦ Ἀξονος καὶ τῆς συστάσεως ἐνὸς Ἡπειρωτικοῦ Συστήματος ὑπὸ τὸν ἔλεγχόν της, τὸ ὁποῖον θὰ δύναται νὰ ἀντιμετωπίσῃ ταυτόχρονα τὴν δυναμικὴ τῶν ἀκράϊων γεωπολιτικῶν πόλων τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πεδίου — Ἀγγλία ἀπὸ τὰ δυτικὰ (μαζὺ μὲ Γαλλία στις δύο προηγούμενες

προσπάθειες) καὶ Ρωσσία ἀπὸ τὰ ἀνατολικά — ὥστε τελικὰ νὰ τὴν ἀφομοιώσῃ ἐντάσσοντας τοὺς δύο πόλους στὸ προηγουμένως ἰσχυροποιηθὲν Ἑπειρωτικὸ Σῶμα. Ὡς νέα Δύσις ὅμως τώρα ἐνεργώτατα δρᾷ ἡ Ἀμερική, καὶ μάλιστα καθολικώτερα καὶ δυναμικώτερα τῆς παλαιᾶς Δύσεως-ἐπὶ πλέον δὲ καὶ ὡς Παγκόσμιος Ἡγεμονικὴ Δύναμις. Τὸ ἐὰν θὰ ὑπάρξῃ Τρίτος Γερμανικὸς Πόλεμος ἢ ὄχι θὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τὴν διάπραξι τοῦ Ἀθηναϊκοῦ σφάλματος (v. Κεφάλαιο 4 *supra*) ἐκ μέρους τῶν Η.Π.Α. Στὴν δεδομένη ὅμως ἐπιτευχθεῖσα κατάστασι Οἰκουμενικοῦ Μονοπόλου, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι οὕτως ἢ ἄλλως τὸ ἴδιο, μὲ ἢ χωρὶς (ἀντιστοιχῶς) τὴν πρόκλησι Ὠκεανοῦ Ἀνθρωπίνης Ὀδύνης.

Παράρτημα XVIII

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς Πρωσσίας μέχρι τὴν ἐνοποίησιν τῆς Γερμανίας (1134-1866).

[Εἰκκ. 102a-e]

I. Μαρκιωνία τοῦ Βραδεμβούργου (Εἰκ. 102a*). Παραμεθόριος περιοχή τῆς Ἀγίας Αὐτοκρατορίας: τὰ σύνορα πρὸς τοὺς Σλαυικοὺς πληθυσμοὺς ἔκειντο τὸν 10ο αἰῶνα στὸν κάτω ροῦ τοῦ Ἑλβα.

Ἡ σκοτεινότερη σκίασις καλύπτει τὸ ἔδαφος τῆς Μαρκιωνίας κατὰ τὴν ἀνακήρυξιν τῆς τὸ 1134 ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Λόθαρ. Ἡ ἀνοικτότερη σκίασις ἐκτείνεται στὶς προσαρτήσεις μέχρι τὸ 1320 ἀνατολικῶς τοῦ Ἑλβα. (Τοὺς ἀρχικοὺς Μαρκησίους Askaniern, διαδέχονται οἱ Wittelsbachern, ἀκολουθοῦν ἐπανειλημμένες πωλήσεις τῶν δικαιωμάτων καὶ ἀναμείξεις τῶν Αὐτοκρατόρων καὶ τελικὰ ἀπὸ τὸ 1415 κυβερνοῦν οἱ Hohenzollern. Ἡ Μαρκιωνία ἔχει ἐν τῷ μεταξὺ ἀναβαθμισθῆ εἰς Ἐκλεκτοράτο ἐπὶ Λουδοβίκου 1351-65).

II. Σκοτεινότερη σκίασις: τὸ Βραδεμβούργο ἐπὶ Φρειδερίκου Α΄, πρώτου Hohenzollern (Εἰκ. 102b*).

Ἀνοικτότερη σκίασις: προσαρτήσεις μέχρι τὸ 1688. (Κατὰ τὸ τέλος τῆς Ἡγεμονίας τοῦ Φρειδερίκου Γουλιέλμου Μεγάλου Ἐκλέκτορος ἐπ' αὐτοῦ πρῶτες ἀποικίαις στὴν Δυτικὴ Ἀφρική). Γίνονται προσαρτήσεις κυρίως Πομερανίας καὶ περιοχῶν τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσσίας ἀφαιρουμένων ἀπὸ τὴν Πολωνία. Τὸ 1618 ὁ Ἰωάννης Σιγισμουῦνδος γίνεται Δοῦξ τῆς Πρωσσίας.

Ἡ κίτρινη γραμμὴ ὀριοθετεῖ τὶς Αὐστριακὰς κτήσεις. Ἡ ἐρυθρὰ τὰ σύνορα τῆς Αὐτοκρατορίας. Τὴν ἰδίαν σημασίαν ἔχουν οἱ γραμμὲς αὐτὲς καὶ στὶς ἄλλες εἰκόνες.

III. Ἡ Πρωσσία τὸ 1806 (Εἰκ. 102c*). Τὸ 1701 ἡ Ἡγεμονία γίνεται Βασιλεῖο τῆς Πρωσσίας.

Σκοτεινότερη σκίασις: ἐδάφη τὸ 1688.

Ἐνοικτότερη σκίασις: προσαρτήσεις μέχρι τὸ 1806.

(Ἐκολουθοῦν οἱ ἀναστατώσεις τῶν Ναπολεοντείων πολέμων).

IV. Ἡ Πρωσσία σύμφωνα μετὰ τὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης (1815) (Εἰκ. 102d*).
Σκοτεινότερη κυανὴ σκίασις: ἡ Πρωσσία κατὰ τὴν Συνθήκη τοῦ Tilsit (1807).

Ἐνοικτότερη κυανὴ σκίασις: Προσαρτήσεις κατὰ τὸν πόλεμο τῆς ἀνεξαρτησίας ἐναντίον τοῦ Ναπολέοντος μέχρι τὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης (1815).

Ἐνοικτὴ πρασίνη σκίασις: μὴ ἀνακτηθέντα ἐδάφη τοῦ 1806.

V. Ἡ Πρωσσία μετὰ τὸ 1866 (Εἰκ. 102e*). Σκοτεινότερη κυανὴ σκίασις: Ἡ Πρωσσία κατὰ τὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης.

Ἐνοικτότερη κυανὴ σκίασις: Προσαρτήσεις 1815-1866.

Ἐνοικτότατη κυανὴ σκίασις: Ἐπώλειες.

Ἡ ἐρυθρὰ γραμμὴ ἐδῶ παρακολουθεῖ τὰ ὅρια τῆς ΒορειοΓερμανικῆς Συνομοσπονδίας (1866-1871).

Παράρτημα XIX

Γερμανισμός και Γερμανικός Κλασικισμός.

[Είκν. 103-107]

A.

J. WINCKELMANN: 'Ιστορία τῆς Τέχνης τῆς Ἀρχαιότητος (Εἰκν. 103).

Σελὶς μὲ τὸν τίτλο τοῦ 2ου τόμου (1764). Ἡ Γκραβούρα ἀναπαριστᾷ τὴν εἰκόνα ἀρχαίου σφραγιδόλιθου, μὲ τὴν ὑπογραφή τοῦ χαράξαντος καλλιτέχνου: ΑΘΗΝΙΩΝ. Ὁ WINCKELMANN εἶναι ἀπὸ τοὺς κύριους καὶ πρώτους

Johann Winckelmanns,
Präsidentens der Alterthümer zu Rom, und Scrittore der Vaticanischen Bibliothek,
Mitglieds der Königl. Englischen Societät der Alterthümer zu London, der Materacademie
von St. Luca zu Rom, und der Petrurischen zu Cortona,
**Geschichte der Kunst
des Alterthums.**
Zweyter Theil.

Mit Königl. Preussisch- und Churfürstl. Sächs. allergnädigsten Privilegio,

Dresden, 1764.

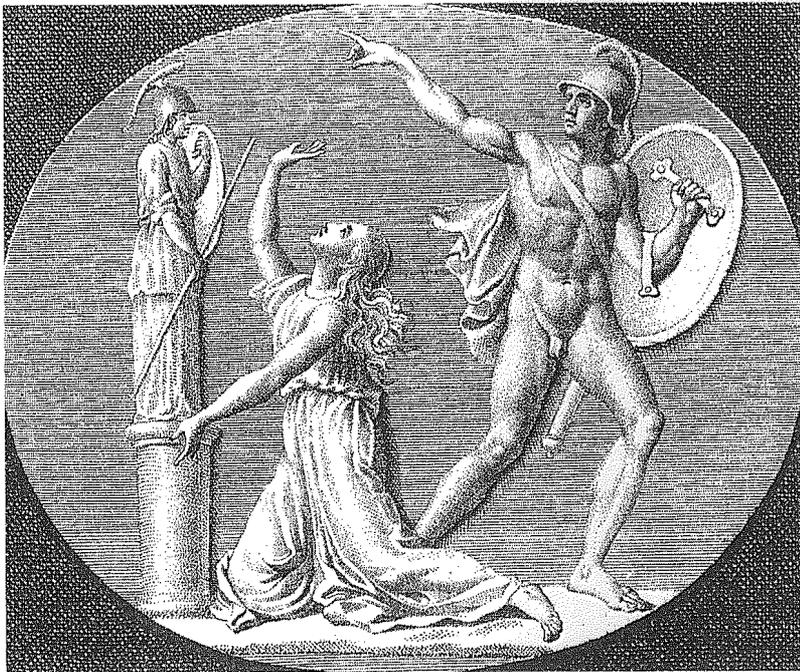
An der Baltherschen Hof-Buchhandlung.

Εἰκν. 103. Ἡ τιτλοφόρος σελὶς τοῦ Β' Μέρους τῆς Ἱστορίας τῆς Τέχνης τῆς Ἀρχαιότητος τοῦ Winckelman.

έκφραστές τοῦ Γερμανικοῦ Κλασικισμοῦ καὶ τοῦ Νέου Ἀνθρωπισμοῦ, χαρακτηριστικώτερα Ἑλληνικῆς κατευθύνσεως καὶ ἐξασθενούσης Λατινικῆς ἐν σχέσει πρὸς τοὺς παλαιότερους κλασικίζοντες ἔθνικισμούς τῆς Νέας Εὐρώπης ἀπὸ τὴν Ἀναγέννησι καὶ ἐντεῦθεν.

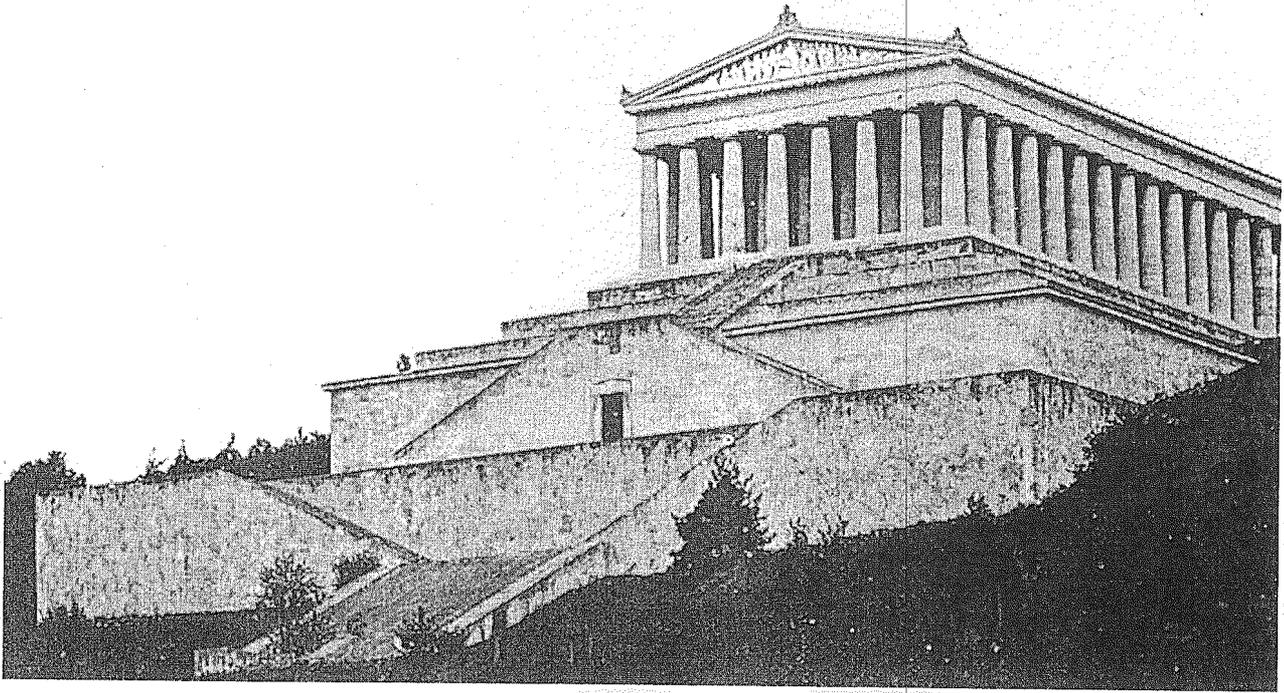
B.

Οἱ ἐκδόσεις τῶν ἀρχαίων κειμένων τῆς ἐποχῆς στὴν Γερμανία μὲ σχόλια κατὰ τὸ νεοουμανιστικὸ πνεῦμα συνοδεύονται συχνὰ ἀπὸ γκραβούρες σὲ κλασσικὸ ὕφος. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα εἶναι ἡ παρατιθέμενη (Εἰκ. 104) ἀπεικόνισις σκηνῆς ἀπὸ τὴν πτῶσι τῆς Τροίας: ἡ Κασσάνδρα ἔχει προσπέσει ἰκέτις στὸ Παλλάδιο· ὁ Αἴας τοῦ Οἰλέως τὴν ἀρπάζει βιαίως καί, κατὰ μίαν ὠρισμένην παράδοσι, τὴν βιάζει ἐντὸς τοῦ Ναοῦ. Ἡ παράστασις ἔχει ληφθῆ ἀπὸ τὴν ἔκδοσι τῶν ᾠδῶν τοῦ Ὅρατίου ὑπὸ τοῦ Ch. G. Mitscherlich, Λειψία, 1800,

Εἰκ. 104. Ἡ ἀρπαγὴ τῆς Κασσάνδρας, Fiorillo, 1800.

τόμ. I, σελ. 349. Ἡ γκραβούρα ἔχει γίνεи ἀπὸ τὸν φημισμένο Fiorillo, «λόγιον κανόνα ἀρχαιοπρεπείας» (Heyne). Ἡ τεχνοτροπία διακρίνεται σαφῶς ἀπὸ τὸν γαλλικὸ «κλασικισμὸ» τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', τὸ Μπαρόκ, τὸ Ροκοκό, τὸ Μεσαιωνικὸ βεβαίως στυλ, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰταλογενῆ Ρωμαϊκὸ (ιδίως στὶς Τέχνες) κλασικισμὸ τῆς Ἀναγεννήσεως.

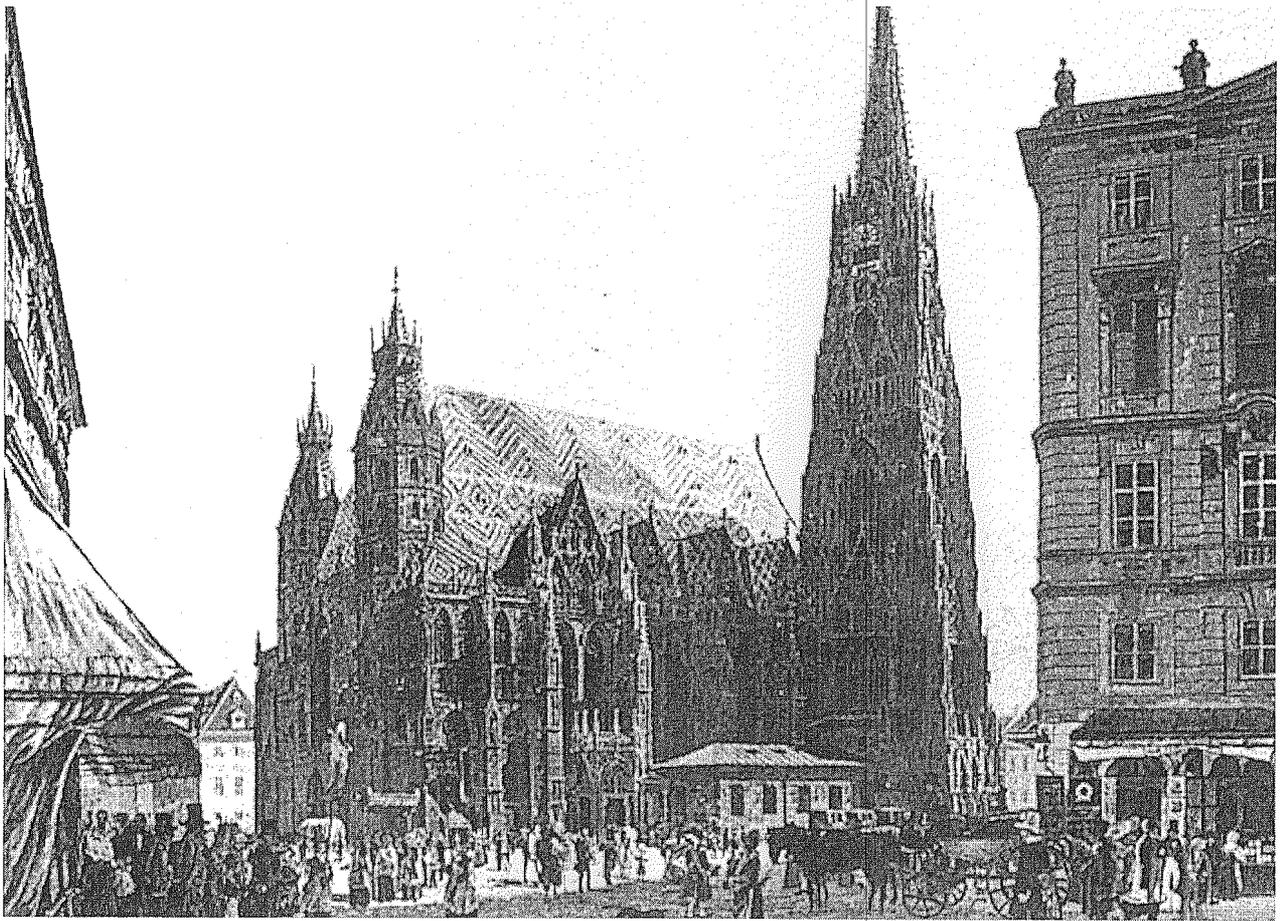
Εἰκ. 105. Ἡ Walhalla τοῦ v. Klenze (1830-1842).

Γ. Η ΒΑΛΛΑΛΛΑ ΤΟΥ VON KLENZE

Ἑρῶν τῆς Γερμανικῆς Φυλῆς οἰκοδομηθὲν (1830-1842) ἀπὸ τὸν Λουδοβίκο Α' τῆς Βαυαρίας παρὰ τὸ Ratisbonne ἐπὶ λόφου πλησίον τοῦ Δουνάβεως (διαστάσεις 75x35x21 μέτρα) (Εἰκ. 105). Ἡ Walhalla ἦταν τὰ Ἠλύσια πεδία τῆς Γερμανικῆς Μυθολογίας, ὅπου Ἑρῶες ἀπελάμβαναν βίον μακάρων. Οἱ Βαλκυρίες, πολεμικὲς παρθένας, ἦσαν οἱ οἰνοχόοι τοῦ νάματος τῆς ἀθανασίας. Στὴν Βαλάλλα τοῦ Klenze ἀφιερῶθησαν προτομὲς καὶ ὀνόματα ἐνδόξων ἀνδρῶν συντελεστῶν τοῦ Γερμανικοῦ μεγαλείου. Καρυάτιδες - Βαλκυρίες καὶ ἐσωτερικὴ ζωφόρος μὲ παραστάσεις ἀπὸ τὴν προχριστιανικὴ Γερμανία, καθὼς ἐπίσης ἔξ Νίκες καὶ ἄγαλμα παριστάνον τὸ δαιμόνιον τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ καλλιτέχνου, συμπληροῦν τὸ πλαστικὸ περιεχόμενον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ναοῦ τῆς Γερμανικῆς Δόξης.

Δ.

Τὸ πρόβλημα ὅμως μὲ τὴν σύγχρονη Εὐρώπη εἶναι γενικῶς ὅτι ὁ Κλασικισμὸς τῆς εἶναι παροδικός: ἰσχύει γιὰ τὶς δυναμικὲς στιγμὲς Ἐνάρξεως μειζόνων

Είχ. 106. Ὁ Καθεδρικός Ναός τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, Βιέννη. Πίναξ τοῦ Αὐστριακοῦ ζωγράφου Rudolf von Alt (1812-1905).

Είχ. 107. Τὸ Κοινοβούλιο τῆς Βιέννης, ἔργο τοῦ Hansen.

ἐγχειρημάτων, γὰρ τὶς διάφορες Ἀναγεννήσεις τῆς, ὅποτε χρειάζεται τὴν ἰσχυρὴ σοφία φυσικότητος τοῦ ἀρχαίου πνεύματος γὰρ νὰ ἐστιάσῃ τὶς ἐνέργειές τῆς. Σχεδὸν συγχρόνως ὅμως ἀναπτύσσεται ἡ ἐγγενὴς Εὐρωπαϊκὴ αὐθαιρεσία τόσο ἀπειρίας (ἀταξίας) ὅσον καὶ πέρατος (τάξεως), ποῦ σύντομα ὁδηγεῖ στὶς ἀντίθετες ἀποπτώσεις Θετικισμοῦ καὶ Ρωμαντισμοῦ, Συμβατισμοῦ καὶ Ἐξπρεσιονισμοῦ, ὑποκειμενικῶν ἀμφοτέρων.

Ἐπὶ τοῦ καθαρώτερου Γερμανικοῦ πεδίου, ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ Τευτονισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ, φανεροῦται ἐκδήλως στὴν ἀντιπαράθεσι Γοθτισμοῦ καὶ Κλασικισμοῦ (Εἰκκ. 106, 107). Τὸ ἀσύμβατο τῶν συστατικῶν Κοσμοθεωριῶν τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀγ. Στεφάνου ἀφ' ἐνὸς καὶ τοῦ Κοινοβουλίου ἀφ' ἑτέρου στὴν Βιέννη ἀποκαλύπτει ὁρατὰ τὴνσχάσι τῆς Γερμανικῆς ψυχῆς μεταξὺ οἰκείου βιώματος καὶ ἔρωτος κλασσικοῦ κάλλους καὶ τελειότητος. Ἡσχάσις αὐτὴ φθάνει στὰ ὀδυνηρότερα ὄριά τῆς στὸν Nietzsche. *Μὲ τὰ δύο μνημεῖα ἐκφράζεται ἡ ἀδυναμία τῆς Γερμανικῆς ὀλοκληρώσεως τῆς Εὐρώπης ὀρώμενη ἐκ τῶν ἔνδον.*

Παράρτημα XX

Ἡ Παραδουνάβειος Μοναρχία τὴν Ἐποχὴ τῶν Ἐπαναστατικῶν Κινημάτων
(1848-1849).

[Εἰκ. 108]

Μετὰ ἀπὸ τὴν ἔκρηξι ἐπαναστατικῶν κινήσεων στὸ Παλέρμο (12.1.1848) καὶ στὸ Παρίσι (22.2.1848), ἐπαναστατικὸ ρεῦμα σχηματίζεται στὴν Βιέννη ἀρχίζοντας μὲ φοιτητικὲς διαδηλώσεις καὶ ἀντίστασι τῶν δυνάμεων τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως στὶς 12.3.1848 (Εἰκ. 108). Τὴν ἐπομένη ὁ Μέττερνιχ παραιτεῖται καὶ διαφεύγει στὴν Ἀγγλία, ἐνῶ ἡ Αὐλὴ ὑπόσχεται σύγκλησι τῶν Γενικῶν Τάξεων καὶ Σύνταγμα. Τὸ μέτρο ἐντούτοις δὲν κατευνάζει τὴν λαϊκὴ ἔντασι καὶ τὰ κινήματα ἐπεκτείνονται στὸν Νότο (Βόρειο Ἰταλία, Μάρτιος 1848, Guerra Santa, ἱερὸς πόλεμος κατὰ τῆς Αὐστρίας), στὸν Βορρᾶ (Βοημία-Τσεχία, ὑπὸ τὴν ἡγεσία τοῦ ἱστορικοῦ Frantisek Palacky, Ἰούνιος 1848, Παν-Σλαυικὸ Συνέδριον στὴν Πράγα καὶ ἡ Ἐξέγερσις τῆς Πεντηκοστῆς ἢ ὁποῖα ὅμως κατεστάλη ἀπὸ Αὐστριακὰ Στρατεύματα ὑπὸ τὸν Πρίγκηπα Windischgraetz), καὶ στὴν Ἀνατολὴ (Οὐγγαρία, ὅπου συνεστήθη Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν Battyány κηρύξασα τὴν χώρα σὲ προσωπικὴ μόνον ἔνωσι μὲ τὴν Δυναστεία τῶν Ἀψβούργων στὸ πρόσωπο τοῦ Ἀρχιδουκὸς Στεφάνου). Τρίτη ἐξέγερσις στὴν Βιέννη τὸν Ὀκτώβριον 1848 ἐξεδηλώθη ἀπὸ δυνάμεις προοριζόμενες νὰ δράσουν ἐναντίον τῆς ἐπαναστατικῆς κινήσεως· τὸ κίνημα κατεστάλη μετὰ ἀπὸ σοβαρώτατες ταραχὰς ἀπὸ τὸν πρίγκηπα Windschgraetz, ὁ ὁποῖος κατέπνιξε τὴν ἀντίστασι τῆς ἐπαναστατημένης Ἐθνοφρουρᾶς, καὶ ἀπὸ τὸν Ἀντιβασιλέα τῆς Κροατίας Joseph Jellachich ποὺ ἐνίκησε Οὐγγρικὰ βοηθητικὰ σώματα. Πρὸς κατασόβησι καὶ ἐξίλασμο τῆς γενικῆς ἀναταραχῆς, καὶ τῶν διαδοχικῶν ἐξεγέρσεων στὴν Βιέννη, παραιτεῖται τοῦ θρόνου ὁ Φερδινάνδος Α' ὑπὲρ τοῦ ἀνηψιοῦ του Φραγκίσκου-Ἰωσήφ Α' στὶς 2.12.1848. Ἀλλὰ ἡ Οὐγγρικὴ Κυβέρνησις δὲν ἀναγνωρίζει τὸν νέο Αὐτοκράτορα. Ὁ Φραγκῖσκος-Ἰωσήφ προκηρύσσει στὶς 4.3.1849 Σύνταγμα μὲ ἰσχυρὴ κεντρικὴ ἐξουσία γιὰ ὅλη τὴν πολυεθνικὴ Αὐτοκρατορία, ἀλλὰ τὸ Οὐγγρικὸ Κοινοβούλιον ἀνακηρύσσει τὴν Οὐγγαρία μὲ τὶς παρακαίμενες χῶρες ὡς αὐθυπόστατο Κράτος ὑπὸ

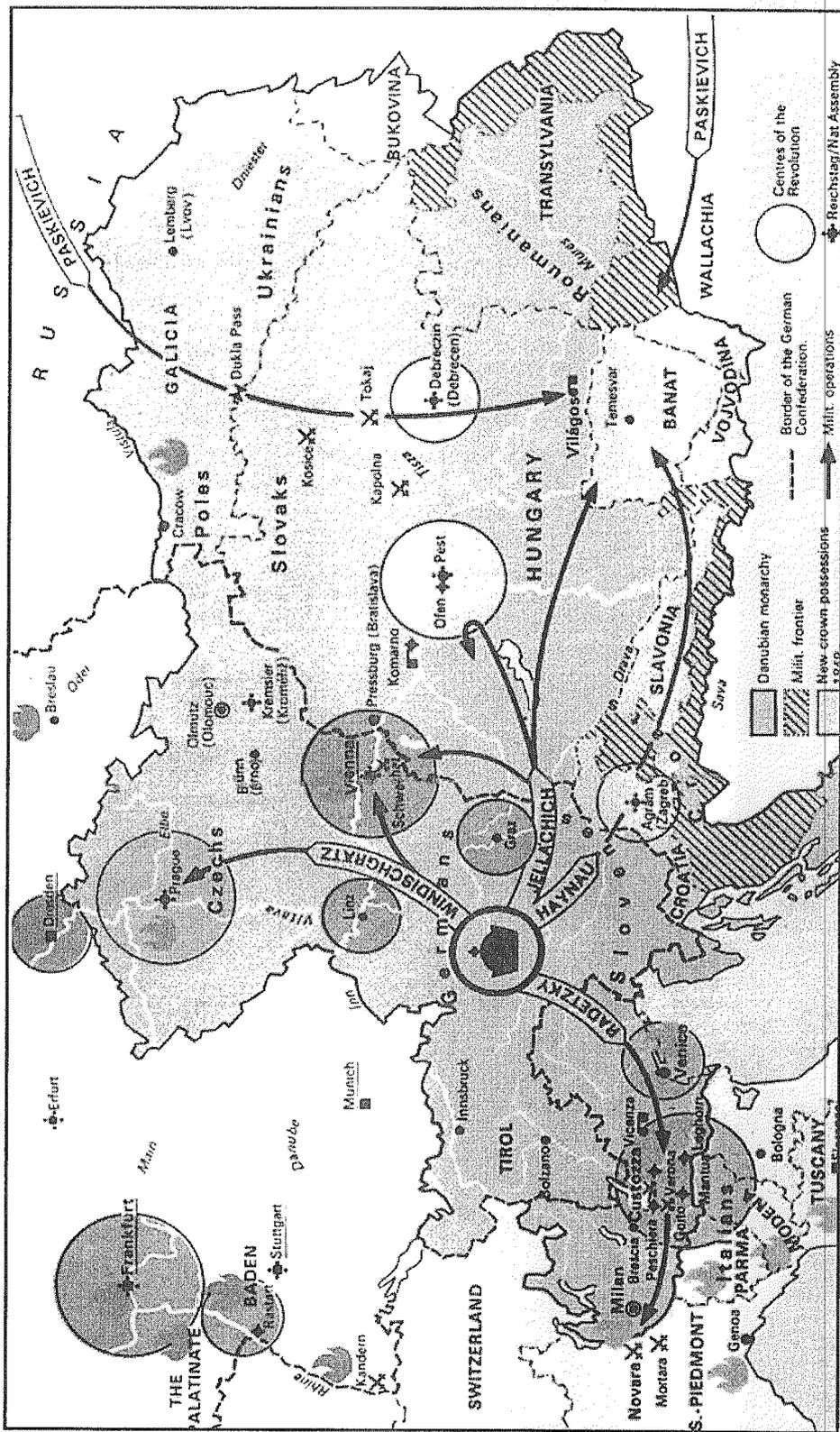
Εικ. 108. Η Παραδουνάβειος Μοναρχία κατά την Επανάστατική Ζύμωση 1848-9. Τò φαϊό χρώμα ἐπέδειναι τὰ ἐδάφη τῆς Μοναρχίας. Ὁ ἀνοικτότερος σιανός καλύπτει νέες κτήσεις τοῦ Στέμματος τὸ 1949.

Ἡ διαγράμμισις ὑποδηλοῖ τὶς περιοχὰς τῶν Στρατιωτικῶν Συνόρων. Κατὰ τὴν κρίσι τοῦ 1848 οἱ Συνοριακὲς Στρατιωτικὲς Περιοχὲς ὑπάγονται εἰς χωριστὴ κατ' εὐθείαν Αὐστριακὴ διοίκηση. Ἀργότερα μὲ

τὴν σύστασι τῆς Δυναδικῆς Μοναρχίας (Αὐстро-Ουγγαρίας, τὸ 1867) οἱ Συνοριακὲς Στρατιωτικὲς Περιοχὲς περιλαμβάνονται στὴν Οὐγγαρία. Ἔτσι καλλιεργείται ἐπιχειρήσεις.

Οἱ κύκλοι σημειῶνουν Ἐπαναστατικὰ κέντρα. Οἱ βελοφόροι εὐθείες γραμμὲς σημαίνουν στρατιωτικὲς ἐπιχειρήσεις. Τὸ σταυροειδὲς σῆμα τίθεται σὲ σημεῖο ὅπου συνῆλθε Κοινοβούλιο ἢ Ἐθνοσυνέλευσις.

Ἡ διακεκομμένη ὀριζοθετεῖ τὴν Γερμανικὴν Συνομοσπονδία ὅπως συνεστήθη ἀπὸ τὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης (1815).

Ἀντιβασιλέα τὸν Kossuth, κηρύσσοντας ταυτοχρόνως ἔκπτωτο τοῦ Οὐγγρικοῦ θρόνου τὴν Δυναστεία τῶν Ἀφβούργων. Ἐεσποῦν ταραχὲς μὲ Σερβικὴ ἀντίστασι κατὰ τῶν Οὐγγρικῶν ρυθμίσεων. Τὸν Μάιο τοῦ 1849 συναντῶνται στὴν Βαρσοβία οἱ Αὐτοκράτορες Ρωσσίας καὶ Αὐστρίας: ὁ Νικόλαος Α' ὑπόσχεται βοήθεια. Ὅντως δύο Ρωσικὲς Στρατιᾶς ἀπὸ 90.000 ἄνδρες ὑπὸ τὸν Paskewitz νικοῦν τὶς Οὐγγρικὲς δυνάμεις στὴν Ἀνατολὴ ἐνῶ οἱ Haynau καὶ Jellachich μὲ Κροατικὴ συνδρομὴ ὑπερισχύουν στὸν Νότο. Τὸν Αὐγούστο οἱ Οὐγγρικὲς δυνάμεις παραδίδονται, μὲ ἓνα Φρούριο (Komárno) νὰ ἀνθίσταται μέχρι τὸν Ὀκτώβριο. Λαμβάνονται σκληρὰ μέτρα κατὰ τῶν ἡγετικῶν στελεχῶν, ἐνῶ ὁ Kossuth διαφεύγει στὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία. Ἡ Οὐγγαρία χάνει προσωρινὰ κάθε αὐτονομία καὶ ὀργανώνεται εἰς πέντε περιφέρειες ὑπὸ στρατιωτικὴ διοίκησι. Ἡ Αὐστρία μὲ τὴν βοήθεια τῶν Κροατῶν καὶ τὴν ἐξωτερικὴ στρατιωτικὴ ἐπέμβασι τῆς Ρωσσίας ὑπέταξε τὴν Οὐγγαρία. Ἐν τῷ μεταξύ καὶ στὴν Βόρειο Ἰταλία ἡ Αὐστρία ἀποκαθιστᾷ τὴν ἡγεμονικὴ τῆς θέσι καὶ διατηρεῖ τὶς ΛομβαρδοΒενετικὲς κτήσεις τῆς μετὰ τὴν νίκη στὴν Novarra (23.3.1849) καὶ τὴν Εἰρήνη τοῦ Μιλάνου (6.8.1849).

Καίριο ρόλο στὴν σταθεροποίησι τῆς Αὐστρίας κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀναταραχῆς διεδραμάτισε ἡ Ρωσία. Ἡ μὴ ἀνταπόδοσις τῆς χάριτος ἀπὸ τὴν Αὐστρία στὴν Ρωσία κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Κριμαϊκοῦ Πολέμου κατέδειξε τὴν ἀδυναμία ρεαλιστικῆς μακροπροθέσου Συνεννοήσεως μεταξύ δύο Δυνάμεων μὲ ἀποκλίνοντα ζωτικὰ συμφέροντα σὲ μία πολυδύναμο περιοχὴ (ΒαλκανοΜικρασιατικὸ χῶρο), ἀκόμη καὶ ἐὰν αὐτὲς εἶναι καιρικῶς ἀποφασισμένες νὰ διατηρήσουν τὴν ἰσορροπία τῶν δυνάμεων των. Οἱ ἀντικειμενικοὶ γεωπολιτικοὶ παράγοντες πάντοτε ὑπερισχύουν τῶν πολιτικῶν προθέσεων.

Παράρτημα XXI

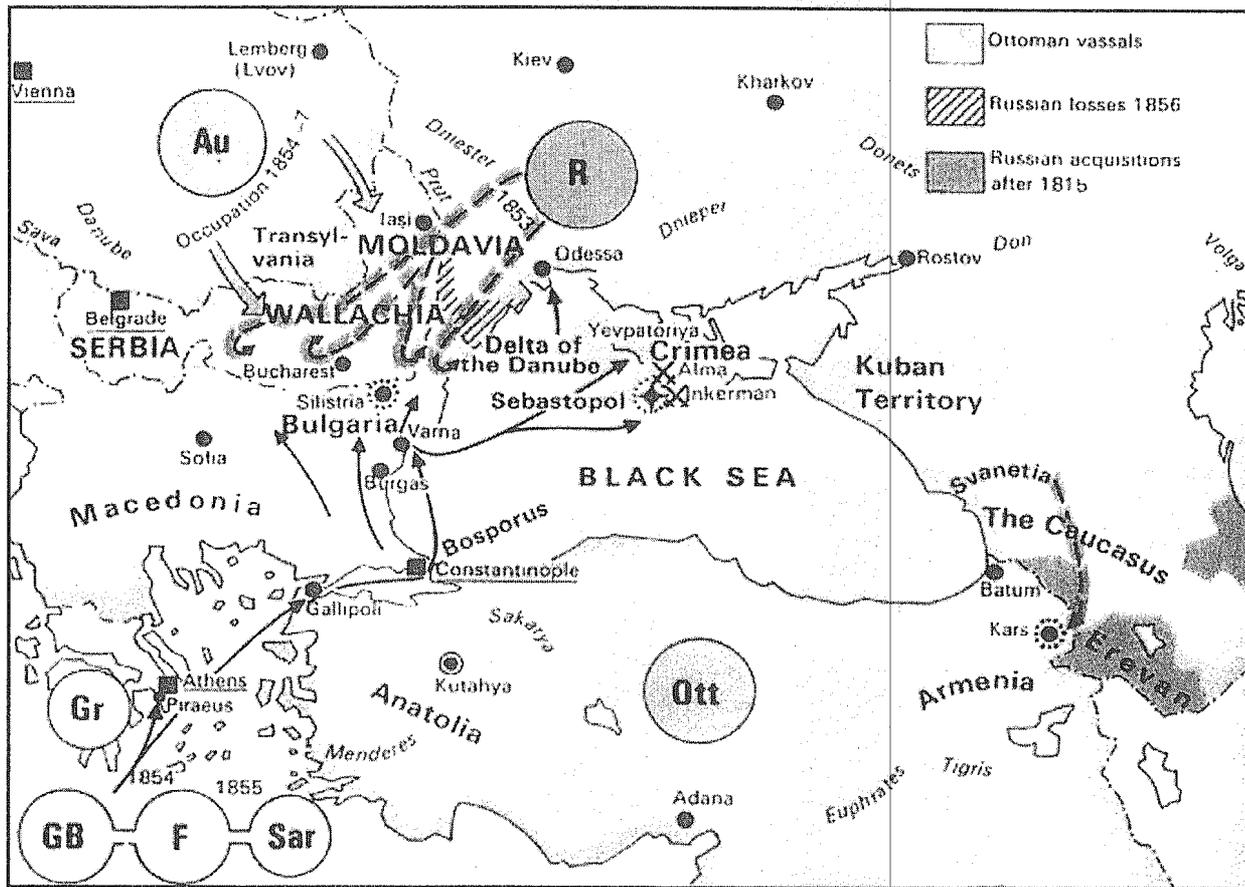
Ὁ Κριμαϊκὸς Πόλεμος (1853-6).

[Εἰκ. 109]

Ἡ οὐσιαστικὴ συμβολὴ τῆς Ρωσσίας στὴν σταθεροποίησι τῆς Αὐστριακῆς Αὐτοκρατορίας κατὰ τὴν ἐπαναστατικὴν περίοδο 1848-9, ὑπενόει μίαν Στρατηγικὴν Συνεννόησιν μεταξύ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρωπαϊκῆς Δυνάμεως ὡς πρὸς τὴν διανομὴν ἐπιρροῶν στὸ ΒαλκανοΜικρασιατικὸν προσεχὲς πεδίο. Εἰς ἐνεργοποίησιν τέτοιας Στρατηγικῆς Συγκλίσεως ἡ Ρωσσία ἄσκησε δραστηρικὴν πίεσιν κατὰ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας τέσσαρα ἔτη ἀργότερα. Ἀφορμὴ ἐστάθη διαμάχη εἰς Ἱεροσόλυμα μεταξύ Ἑλληνῶν Ὀρθοδόξων καὶ ΡωμαιοΚαθολικῶν μοναχῶν ἐπὶ θεμάτων δικαιοδοσίας στοὺς Ἱεροὺς Τόπους καὶ τὸν Πανάγιον Τάφον. Ἡ Ρωσσία προέβη εἰς δυναμικὴν ὑποστήριξιν τῆς Ἑλληνῶν Ὀρθοδόξου θέσεως, προβάλλουσα ἐπίσης διὰ τελεσιγράφου πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν (19.3.1853 ὑπὸ τοῦ Ρώσου Ἀπεσταλμένου στὴν Κωνσταντινούπολιν Πρίγκηπος Ἀλεξάνδρου Menshikov) ἀξίωσιν ἐνεργοῦ προστασίας πάντων τῶν Ὀρθοδόξων ἐντὸς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ὠθώντας ἔτσι ἔτι περαιτέρω τὴν ἤδη ἐδραιωμέναν συμβατικὴν προνομίαν τῆς Ρωσσίας (Ἄρθρον VII Συνθήκης Κιουτσούκ-Καϊναρτζή, 10.1.1775). Ταυτοχρόνως ἡ Γαλλία τοῦ Ναπολέοντος Γ' ὑπεστήριξε τὴν Καθολικὴν ἐπιρροὴν στοὺς Ἁγίους Τόπους. Ὁ Τσάρος Νικόλαος Α' προσεπάθησε νὰ ἔλθῃ εἰς συνεννόησιν μὲ τὴν Ἀγγλίαν γιὰ τὴν τύχην τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, τὴν ὁποία ἐθεώρει θνησιγενῆ, ἀναφερόμενος εἰς αὐτὴν ὡς ὁ «Ἀσθενής». Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1852 ἔλεγε στὸν Πρέσβυν τῆς Ἀγγλίας Seymour στὴν Πετρούπολιν: «Σᾶς ἐπαναλαμβάνω ὅτι ὁ ἀσθενής πεθαίνει, καὶ δὲν πρέπει σὲ καμμία περίπτωσιν νὰ ἐπιτρέψωμε ἕνα τέτοιο συμβάν νὰ μᾶς καταλάβῃ ἐξ ἀπροόπτου. Πρέπει νὰ ἔλθωμε σὲ κάποια συνεννόησιν». Ἡ Ἀγγλία ἠρνήθη ὁποιαδήποτε συναντίληψιν. Ἔτσι, μὲ τὴν στήριξιν τῆς Ἀγγλίας, ἡ Ὑψηλὴ Πύλις ἀπέρριψε τὸ Ρωσικὸν Τελεσίγραφο στίς 21.5.1853. Στίς 31.5.1853 ὁ Τσάρος Νικόλαος Α' διατάσσει τὴν κατάληψιν τῶν Παραδουναβείων Ἡγεμονιῶν. Ἀγγλία καὶ Γαλλία προσπαθοῦν νὰ ἐπιτύχουν ἐπίλυσιν τῆς Ρωσοὐθωμανικῆς διενέξεως μὲ διπλωματικὰ μέσα καὶ σύμ-

φωνα με τὰ ζωτικά ἔθνικὰ συμφέροντά των. Με τὴν Διακοίνωσι τῆς Βιέννης (στὴν ὁποία συμμετέχει ὡς τρίτη Δύναμις καὶ ἡ Αὐστρία) τῆς 8.8.1853, προσδιορίζονται τὰ τέσσερα βασικά σημεῖα ἀποδεκτῆς λύσεως: οὐσιαστικὴ ἐγκατάλειψις εἰδικοῦ Ρωσικοῦ προνομίου καὶ δικαιοδοσίας προστασίας Ὁρθοδόξων τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἐν γένει, ἀναθεώρησις τῶν ὅρων γιὰ τὰ Στενά (ἰδίως τοῦ Μυστικοῦ Ἄρθρου τῆς Ρωσοὐθωμανικῆς Συνθήκης τοῦ Unkiar Skelessi (8.7.1833) διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Πύλη ἀνελάμβανε νὰ κλείνη τὰ Στενά στὸν διάπλου πολεμικῶν πλοίων ἄλλων Δυνάμεων πρὸς τὸν Εὐξεῖνο Πόντο), ἐλευθερία ναυσιπλοΐας στὸ στόμα τοῦ Δουνάβεως, καὶ ἐγγυήσεις ἀκεραιότητος γιὰ τὶς Παραδουνάβειες Ἡγεμονίες καὶ τὴν Σερβία. Ἡ Πύλη με ἀφορμὴ φραστικῆ διατύπωσι πού ὑπεδήλωνε μία θεωρητικὴ ἐπιστασία ἐνδιαφέροντος γιὰ Ὁρθοδόξους τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἐκ μέρους τῆς Ρωσσίας, καὶ με τὴν ἐνθάρρυνσι τῆς Ἀγγλίας, ἀπέριψε τὴν Διακοίνωσι. Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη κηρύσσει τὸν πόλεμο κατὰ τῆς Ρωσσίας στὶς 4.10.1853. Στὶς 14.10.1853 Ἀγγλικὸς Στόλος διέρχεται τὰ Δαρδανέλλια. Στὶς 27.3.1854 ἡ Γαλλία καὶ τὴν ἐπομένη ἡ Ἀγγλία κηρύσσουν τὸν πόλεμο κατὰ τῆς Ρωσσίας, στὸν ὁποῖο εἰσέρχεται καὶ τὸ Βασίλειο τῆς Σαρδηνίας τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1855. Ἡ Αὐστρία καταλαμβάνει τὶς Παραδουνάβειες Ἡγεμονίες (Σύμβασις μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Ὑψηλῆς Πύλης στὶς 14.6.1854). Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1854 Ἀγγλικὰ καὶ Γαλλικὰ στρατεύματα ἀποβιβάζονται στὴν Κριμαία, καὶ ἀρχίζει ὁ μακρὸς καὶ αἱματηρὸς πόλεμος περὶ τὴν Σεβαστόπολι μέχρι τῆς πτώσεώς της (Εἰκ. 109).

Ἡ καίρια σημασία τῆς ἀκολουθησάσης Γενικῆς Συνθήκης Εἰρήνης τῶν Παρισίων (30.3.1856) εἶναι διπλῆ: ἀφ' ἑνὸς (α) παρέχεται συλλογικὴ ἐγγύησις ἀνεξαρτησίας καὶ ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος στὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία, ἡ ὁποία εἰσέρχεται καὶ συμβατικὰ εἰς τὸ «Δημόσιο Δίκαιο καὶ Σύστημα» τῆς Εὐρώπης, τὴν Εὐρωπαϊκὴν Σύμπραξι (Concert of Europe)· ἀφ' ἑτέρου (β) ἀναχαιτίζεται ἡ πρὸς Νότον ἐξάπλωσις τῆς Ρωσικῆς ἐπιρροῆς καὶ παρουσίας. Ἔτσι στὸ Ἄρθρο VII ἀναγράφεται ὅτι τὰ Συμβαλλόμενα Μέρη (Ἀγγλία, Αὐστρία, Γαλλία, Πρωσία, Ρωσία, Σαρδηνία) «διακηρύσσουν τὴν Ὑψηλὴ Πύλη ἀποδεκτὴ νὰ συμμετάσχη στὰ πλεονεκτήματα τοῦ Δημοσίου Δικαίου καὶ

Εἰκ. 109. Ὁ Κριμαϊκὸς Πόλεμος, 1853-6.

Ἡ ἀραιή ράβδωσις καλύπτει περιοχὲς Ὑψηλῆς Πύλης.

Ἡ πυκνὴ ράβδωσις δηλώνει Ρωσικὲς ἀπώλειες τὸ 1856.

Ἡ βαθύτερη σκίασις περιλαμβάνει Ρωσικὲς προσαρτήσεις μετὰ τὸ 1815.

τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συστήματος (Concert)». Τὰ Κράτη αὐτὰ «ἀναλαμβάνουν, ἕκαστο ἀπὸ τὴν πλευρὰ του, νὰ σέβεται τὴν ἀνεξαρτησία καὶ ἑδαφικὴ ἀκεραιότητα τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας· ἐγγυῶνται ἀπὸ κοινοῦ τὴν αὐστηρὴ τήρησι αὐτῆς τῆς ἀναλήψεως· καὶ κατὰ συνέπειαν θὰ θεωροῦν κάθε πρᾶξι τείνουσα στὴν παραβίασί της ὡς θέμα καθολικοῦ ἐνδιαφέροντος». (Ἀγγλία, Γαλλία καὶ Αὐστρία ἐγγυῶνται τὴν ἀκεραιότητα καὶ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας εἰδικώτερα σὲ περαιτέρω Συνθήκη, 15.4.1856). Ὁ Σουλτάνος (ἄρθρο IX), στὰ πλαίσια τῆς σταθερῆς μερίμνης του γιὰ τὴν εὐημερία τῶν ὑπηκόων του, ἔχει ἐκφράσει σὲ Φιρμάνι τὶς γενναιόδωρες προθέσεις του γιὰ τὸν Χριστιανικὸ πληθυσμὸ τῆς Αὐτοκρατορίας του, καί, ὡς ἀπόδειξι τῶν σχετικῶν αἰσθημάτων του θὰ στείλῃ τὸ Φιρμάνι αὐτὸ στοὺς λοιποὺς Ἡγεμόνες: «Οἱ Συμβαλλόμενες Δυνάμεις ἀναγνωρίζουν τὴν ὑψηλὴ ἀξία αὐτῆς τῆς

γνωστοποιήσεως. Ἐξυπακούεται σαφῶς ὅτι αὐτὴ δὲν μπορεῖ, εἰς οἰανδήποτε περίπτωσι, νὰ δώσῃ στὶς ρηθεῖσες Δυνάμεις τὸ δικαίωμα νὰ ἀναμειχθῶν, εἴτε συλλογικὰ εἴτε χωριστά, στὶς σχέσεις τῆς Μεγαλειότητός του τοῦ Σουλτάνου πρὸς τοὺς ὑπηκόους του, οὔτε στὴν Ἑσωτερικὴ Διοίκησι τῆς Αὐτοκρατορίας του». Τὰ Στενὰ θὰ εἶναι κλειστὰ γιὰ πολεμικὰ πλοῖα πλὴν ὀλίγων καὶ ἐλαφρῶν ἀπαιτουμένων γιὰ διπλωματικὰς ἀποστολὰς ἢ τὴν διασφάλισι τῆς ἐλευθέρως ναυσιπλοΐας τοῦ Δουναβέως (Ἄρθρο X καὶ ἐπισυναπτομένη Σύμβασις). Ὁ Εὐξείνος Πόντος οὐδετεροποιεῖται: ἀπαγορεύεται ἡ παρουσία πολεμικῶν πλοίων οἰασδήποτε Δυνάμεως παρακειμένης ἢ μὴ, πλὴν ὅσων ἐλαφρῶν πλοίων χρειάζονται γιὰ ἀστυνομικῆς φύσεως καθήκοντα (Ἄρθρο XI). Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ὑπαρξις Ναυστάθμων ἢ Ὀπλοστασίων στὸν Εὐξείνο Πόντο (Ἄρθρο XIII). Ἡ Ρωσσία χάνει τμῆμα τῆς Βεσσαραβίας (ἀνατολικῶς τοῦ Προύθου), τὸ ὁποῖο προσαρτᾶται στὴν Μολδαυία ὑπὸ τὴν Κυριαρχία τῆς Ὑψηλῆς Πύλης (Ἄρθρα XX-XXI). Στὸ Ἄρθρο XXII διακηρύσσεται ὅτι οἱ Παραδουναβίαιες Ἡγεμονίαι θὰ ἀπολαμβάνουν τῶν παραδεδομένων προνομίων καὶ ἀτελειῶν των ὑπὸ τὴν κυριαρχία τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ μὲ τὴν συνολικὴ ἐγγύησι τῶν Συμβαλλομένων Δυνάμεων: «Καμμία ἀποκλειστικὴ προστασία δὲν θὰ ἀσκειῖται ἐπ' αὐτῶν ἀπὸ οἰαδήποτε ἐκ τῶν Συμβαλλομένων Δυνάμεων. Δὲν θὰ ὑπάρχη χωριστὸ δικαίωμα παραμβάσεως στὶς Ἑσωτερικὰς Ὑποθέσεις των» (cf. Ἄρθρο XXV). Θὰ ἔχουν ἔθνικες ἔνοπλες δυνάμεις (Ἄρθρο XXVI). Παρόμοιαι ρυθμίσεις ἰσχύουν γιὰ τὴν Σερβία (Ἄρθρα XXVIII-XXIX), ἡ ὁποία ἀπολαμβάνει πλήρως Ἀνεξαρτήτου καὶ Ἐθνικῆς Διοικήσεως. Στὸν Καύκασο ἡ ἐδαφικὴ κυριαρχία ἐπανέρχεται στὴν πρὸ τοῦ πολέμου κατάστασι (Ἄρθρο XXX).

Παράρτημα XXII

Ὁ Ἀνταγωνισμὸς Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας στὸν ΚεντροΕυρωπαϊκὸ Χῶρο Ἐπικράτησις Πρωσσίας [Εἰκ. 110-113]

Ὁ Στρατηγικὸς Στόχος τῆς Πρωσσίας γιὰ τὴν κυριαρχία τοῦ ΚεντροΕυρωπαϊκοῦ πεδίου συνίστατο σὲ ἰσχυρὴ ὀργάνωσι τοῦ Γερμανισμοῦ. Ἐξ ἀντικειμένου ὁ Στρατηγικὸς Στόχος τῆς Αὐστρίας γιὰ τὸν ἴδιο τελικὸ σκοπὸ ἦταν ἡ σύμπηξις πολυεθνικῶν Αὐτοκρατορικῶν δομῶν καὶ παραλλήλων Ὁμοσπονδιακῶν θεσμῶν πρὸς ἔλεγχο τῶν μὴ-Γερμανικῶν καὶ τῶν Γερμανικῶν δυναμικῶν τοῦ συνολικοῦ ΚεντροΕυρωπαϊκοῦ χώρου ἀντιστοίχως. Ἡ Πρωσσία ἐσκόπευε νὰ ἡγεμονεύσῃ στὸ εὐρύτερο πεδίο (περιλαμβανομένου καὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ του Σλαυικοῦ καὶ Μαγυαρικοῦ μέρους) μέσῳ ἰσχυρᾶς Γερμανικῆς ἀρχῆς ὀλοκληρώσεως, ἐνῶ ἡ Αὐστρία ἐπεχείρη νὰ ἐλέγχῃ τὰ Γερμανικὰ ἐδάφη καὶ Κράτη μέσῳ τῆς πολυεθνικῆς Αὐτοκρατορικῆς ἀρχῆς ὀργανώσεως τοῦ οἰκείου της χώρου. Πρωσσία καὶ Αὐστρία ἀντεπροσώπευαν συνεπῶς ἀντιθετικοὺς δυναμικοὺς πόλους ἐξελίξεων μὲ ἀποκλίνουσες στρατηγικὲς καὶ ἀναγκαίαι λογικὴ συγκρούσεως. Ἡ ροπὴ αὐτὴ ἐξεδηλώθη μὲ ἀφορμὴ τὸ Δανικὸ πρόβλημα (1864) καὶ ἀνεπτύχθη εἰς πλήρη πόλεμο Πρωσσίας-Αὐστρίας (1866) μετὰ ἀπὸ ἓνα προσωρινὸ συμβιβασμὸ μετὰξὺ τῶν δύο πόλων (Σύμβασις τοῦ Gastein, 1865)-Εἰκ. 110*.

Ἡ Πρωσσία ἐπεμβαίνει στὸ Holstein προσαφθὲν μὲ τὴν Σύμβασι τοῦ Gastein (14.8.1865) στὴν Αὐστρία. Στις 14.6.1866 ἡ Συνομοσπονδιακὴ Γερμανικὴ Δίαιτα φηφίζει ἐπιστράτευσι ἐναντίον τῆς Πρωσσικῆς παρεμβάσεως στὸ Holstein. Οἱ Πρωσσοὶ ἀντιπρόσωποι κηρύσσουν τότε τὴν Γερμανικὴ Συνομοσπονδία λήξασα. Τὴν νύκτα τῆς 15ης πρὸς 16η Ἰουνίου 1866 ἡ Πρωσσία εἰς ἀπάντησιν εἰσβάλλει στὴν Σαξονία, τὸ Ἀνόβερο καὶ τὸ Hesse. Στις 20 Ἰουνίου ἡ Ἰταλία κηρύσσει ἐπίσης τὸν πόλεμο κατὰ τῆς Αὐστρίας.

Ἡ Πρωσσία (ὑπὸ τὸν Bismarck διορισθέντα Καγκελάριο τὸ 1862) εἶχε ἐν τῷ μεταξύ ἐξασφάλισι Ρωσικὴ ἀποδοχὴ μὲ τὴν Στρατιωτικὴ Σύμβασι (Πρωσσίας-Ρωσσίας) τοῦ Alvensleben (1863). Κατὰ τὴν Πολωνικὴ Ἐξέγερσι τοῦ 1863 κατὰ τῆς Ρωσσίας ἡ Πρωσσία ὑπεστήριξε τὰ Ρωσικὰ μέτρα καταστολῆς. Ἐξ ἄλλου Πρωσσοἰταλικὴ συνεννόησις ὠδήγησε σὲ συνδυασμένους ἐπιχειρήσεις κατὰ τῆς Αὐστρίας (Εἰκ. 111*, 112*), ἐνῶ ἡ ἐπιδέξις πολιτικὴ τοῦ Bismarck ἐκράτει τὸν Ναπολέοντα Γ' ἐν ἀεργίᾳ ἔναντι ἀσαφῶν ὑποσχέσεων Γαλλικῶν ἐξισοροπητικῶν κερδῶν στὴν Παραρῆνιο περιοχὴ. Κατὰ τὴν συνάντησι Bismarck-Ναπολέοντος Γ' στὸ Biarritz (4 καὶ 11 Ὀκτωβρίου 1865) ὁ Ναπολέων ἀποδέχεται τὴν Πρωσικὴ ἡγεμονίᾳ στὴν Γερμανία καὶ τὴν ἐνοποίησι τῆς Ἰταλίας. Ἔτσι Γαλλία καὶ Ρωσσία τηροῦν εὐνοϊκὴν στάσι πρὸς τὴν Πρωσσία κατὰ τὴν ἔκρηξι τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῆς μὲ τὴν Αὐστρία γιὰ τὸν ἔλεγχον τοῦ ΚεντροΕυρωπαϊκοῦ χώρου. Ὁ Bismarck μάλιστα, φοβούμενος ἀφύπνισι καὶ ἐπέμβασι τοῦ Ναπολέοντος, ἐπέμεινε εἰς ταχεῖα λῆξι τῶν ἐχθροπραξιῶν παρὰ τις νίκες καὶ προέλασι τοῦ Πρωστικοῦ Στρατοῦ ὑπὸ τὴν ἡγεσίᾳ τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Helmuth von Moltke (καίριου σχεδιαστοῦ τοῦ μελλοντικοῦ Γερμανικοῦ Στρατιωτικοῦ Στρατηγικοῦ Δόγματος), νίκη πού ἔθετε τὴν Αὐστρία εἰς τὴν ἀπόλυτον διάθεσι τῆς Πρωσσίας. Ἡ προκαταρκτικὴ Εἰρήνη τοῦ Nikolsburg (26.7.1866) ἔδωσε τὴν θέσι τῆς στὴν Εἰρήνη τῆς Πράγας, 23.8.1866 (Πρωσσία-Αὐστρία) καὶ Εἰρήνη τῆς Βιέννης, 3.10.1866 (Αὐστρία-Ἰταλία). Ἡ Αὐστρία ἐδαφικὰ ἔχασε μόνον τὴν περιοχὴ τῆς Βενετίας, ἀλλὰ στρατηγικὰ ὑπέστη ριζικὴ μείωσι. Ἡ Γερμανικὴ Συνομοσπονδία διελύθη. Ἡ Πρωσσία ἐνεσωμάτωσε ὅλα τὰ Γερμανικὰ Κράτη βορείως τοῦ Ποταμοῦ Main ἐκτὸς τῆς Σαξονίας καὶ τοῦ Hesse Darmstadt (H.D. στὴν Εἰκ. 110*). Συνεστήθη ἡ ΒορειοΓερμανικὴ Συνομοσπονδία (μὲ ὅρια σημειούμενα στὴν Εἰκ. 110*) ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Πρωσσίας, ὡς πυρὴν τῆς Γερμανικῆς ὀλοκληρώσεως.

Ἡ Πρωσσία ἐκέρδισε στὸν ἀνταγωνισμό μὲ τὴν Αὐστρία γιὰ τὸ μέλλον τῆς Κεντρικῆς καὶ τῆς ὅλης Εὐρώπης. Τὸ νόημα τῆς νίκης ἀποκαλύπτεται σαφῶς στὸ ἄρθρον IV τῆς ΠρωσσοΑυστριακῆς Συνθήκης τῆς Πράγας (23.8.1866):

«Ἡ Μεγαλειότης του ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας ἀναγνωρίζει τὴν διάλυσι τῆς Γερμανικῆς Συνομοσπονδίας ὑπὸ τὴν μέχρι τοῦδε σύνταξίν της, καὶ παρέχει τὴν συγκατάθεσί του σὲ μία νέα ὀργάνωσι τῆς Γερμανίας χωρὶς τὴν συμμετοχὴ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Αὐστριακοῦ Κράτους. Ἡ Μεγαλειότης του ἐπίσης ὑπόσχεται νὰ ἀναγνωρίσῃ τὶς στενώτερες ὁμοσπονδιακὰς σχέσεις τὶς ὁποῖες ἡ Μεγαλειότης του ὁ Βασιλεὺς τῆς Πρωσίας θὰ συστήσῃ βορείως τῆς γραμμῆς τοῦ Main' καὶ διακηρύσσει τὴν συγκατάθεσί του στὸν σχηματισμὸ ἑνὸς Συνδέσμου τῶν Γερμανικῶν Κρατῶν ποὺ κεῖνται πρὸς νότον αὐτῆς τῆς γραμμῆς, τοῦ ὁποῖου ἡ ἔθνικὴ συνάρτησις μετὰ τὴν Βόρειο Γερμανικὴ Συνομοσπονδία κρατεῖται γιὰ μελλοντικὴ ρύθμισι μεταξὺ τῶν Μερῶν, καὶ ὁ ὁποῖος θὰ ἔχῃ μία ἀνεξάρτητο διεθνῆ ὑπόστασι».

Γιὰ τὴν ἐνοποίησι τῆς Γερμανίας δὲν ἤρκεσε ἡ κοινὴ Δίαιτα (Κοινοβούλιο τῆς Συνομοσπονδίας) οὔτε ἡ Τελωνειακὴ Ἑνωσις τὴν ὁποία συστηματικὰ προώθησε ἡ Πρωσία, ἀλλὰ ἐχρειάσθη ἡ δυναμικὴ Πρωσικὴ Στρατηγικὴ καὶ ἕνας ἐνδοΓερμανικὸς (ἐμφύλιος) Πόλεμος Κυριαρχίας. Ἡ Πρωσοποίησις τῆς Γερμανίας ἦταν ἀπαραίτητος παράγων (Εἰκ. 113*). Τὸ νόημα γιὰ τὴν ἀπεγνωσμένη σύγχρονη προσπάθεια Εὐρωπαϊκῆς ἐνοποιήσεως εἶναι προφανές.

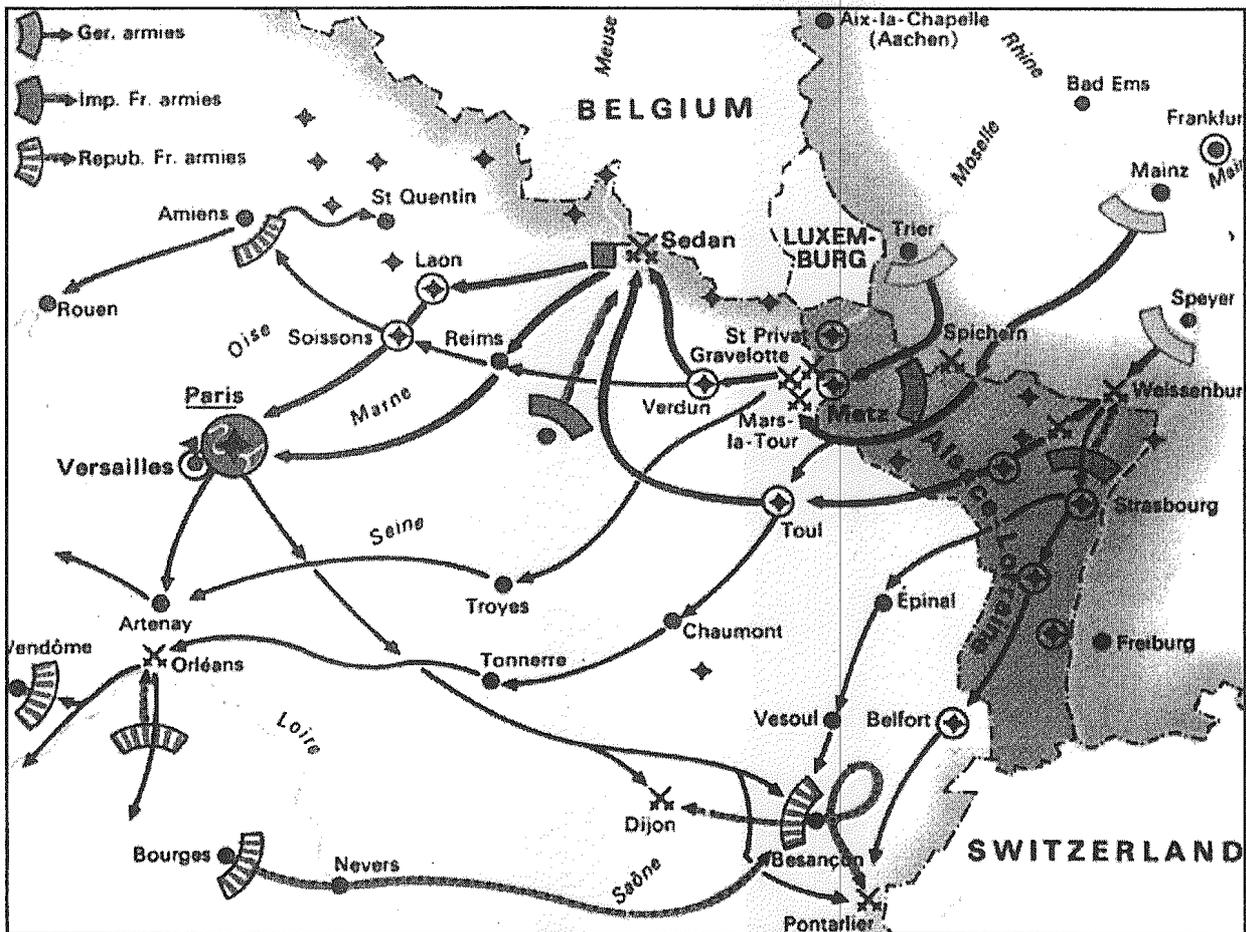
Παράρτημα XXIII

Ὁ ΠρωσσοΓαλλικὸς Πόλεμος (1870-71)

καὶ ἡ Σύστασις τοῦ Β' Reich

[Εἰκκ. 114-114a]

Ὁ ΠρωσσοΑυστριακὸς Πόλεμος τοῦ 1866 κατακύρωσε τὴν Πρωσικὴ Ἡγεμονία ἐπὶ τῶν Γερμανικῶν ἐξελίξεων. Ὁ ΠρωσσοΓαλλικὸς Πόλεμος τοῦ 1870-1 συνέστησε τὸ Γερμανικὸ Κράτος καὶ ἀνέδειξε Πρωσικὴ Ἡγεμονία ἐπὶ τοῦ Κεντροδυτικῆς Εὐρώπης (Εἰκκ. 114*-114a). Ὁ Πόλεμος αὐτὸς ἦταν ἀναμενόμενος, ἀφοῦ ἡ Γαλλία ἀπώλεσε στρατηγικὴ ἰσχύ καὶ ἐπιρροὴ στὴν

Εἰκ. 114a. Τὸ Θέατρο Πολέμου τὸ 1870-71-Συνοπτικὴ Παρουσίασις.

Τὰ στοιχεῖα μὲ ἀνοικτὴ σχίασι παριστοῦν Γερμανικὲς Στρατιές.

Αὐτὰ μὲ σκοτεινότερη σχίασι παριστοῦν Στρατιές τῆς Αὐτοκρατορικῆς Γαλλίας.

Τὰ διακεκομμένα παριστοῦν Στρατιές τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας.

Ἰταλία χωρὶς ἐν τέλει ἀνταλλάγματα στὴν Παραρῆνιο περιοχὴ. Ἐθεώρησε ἐπὶ πλέον ὅτι τὰ νότια Γερμανικὰ κράτη (πρωτίστως ἡ Βαυαρία), φοβούμενα τὴν διόγκωσι τῆς Πρωσικῆς Ἰσχύος, θὰ διετίθεντο εὐνοϊκὰ (ἢ καὶ θὰ συμπαρετίθεντο ἐνεργητικὰ) πρὸς Γαλλικὴ πρόκλησι κατὰ τῆς Πρωσσίας, τὴν ἐποχὴ ποὺ ἡ ΠρωσοΑυστριακὴ ἰσορροπία εἶχε ἀνατραπεῖ.

Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ Πολέμου ἦταν ταχύτατη, συντριπτικὴ στρατιωτικὴ νίκη τῆς Πρωσσίας, ἀποφασιστικὴ ὀλοκλήρωσις τῆς Γερμανίας ὑπὸ τὴν Πρωσσία, καὶ ἐγκαθίδρυσις τῆς ἐνοποιημένης Γερμανίας εἰς τὴν Ἡγεμονία τοῦ Κεντρικοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κορμοῦ. Ἡ εὐνοϊκὴ γιὰ τὴν Πρωσσία στάσις τῆς Ρωσσίας ἦταν καιρίας σημασίας γιὰ τὴν τελικὴ αὐτὴ ἔκβασι τῶν διεργασιῶν ἐντὸς τοῦ Συστήματος Ἰσορροπίας τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης (1815), ποὺ ἄλλαξαν ριζικὰ τὴν μορφή καὶ δομὴ του.

Ὁ Bismarck ἐχρησιμοποίησε τὴν στρατηγικὴ σύγκλισι μὲ τὴν Ρωσσία καὶ τὴν ροπὴ τῆς Ἰταλίας πρὸς ὀλοκλήρωσι, γιὰ νὰ ὑπερκεράσῃ τὶς Αὐστριακὰς ἀξιώσεις καὶ νὰ ἐπιτύχῃ ἰσχυρὴ Πρωσικὴ ἐνοποίησι τῆς Γερμανίας. Πρὸς τοῦτο διεβουκόλησε τὴν Γαλλία. Ὄταν ἡ Γαλλία ἀντελήφθη τὸ νόημα τῶν γεγονότων, ὁ Bismarck ἐχρησιμοποίησε πάλι τὴν σταθερὴ σύγκλισι μὲ τὴν Ρωσσία, τὴν δεσμευτικὴ ὑποχρέωσι χάριτος τῆς Ἰταλίας καὶ τὴν προηγηθεῖσα ὑποβάθμισι τῆς Αὐστρίας, γιὰ νὰ νικήσῃ τὴν Γαλλία καὶ ἐπιβάλλῃ ΠρωσοΓερμανικὴ ἡγεμονία στὸν Ἠπειρωτικὸ ΚεντροΔυτικὸ κορμὸ τῆς Εὐρώπης.

Παράρτημα XXIV

Ἡ Συνθήκη τοῦ San Stefano καὶ ἡ Συνθήκη τοῦ Βερολίνου.

Ἄρχὴ τῆς ΡωσοΠρωσικῆς Ἀποκλίσεως

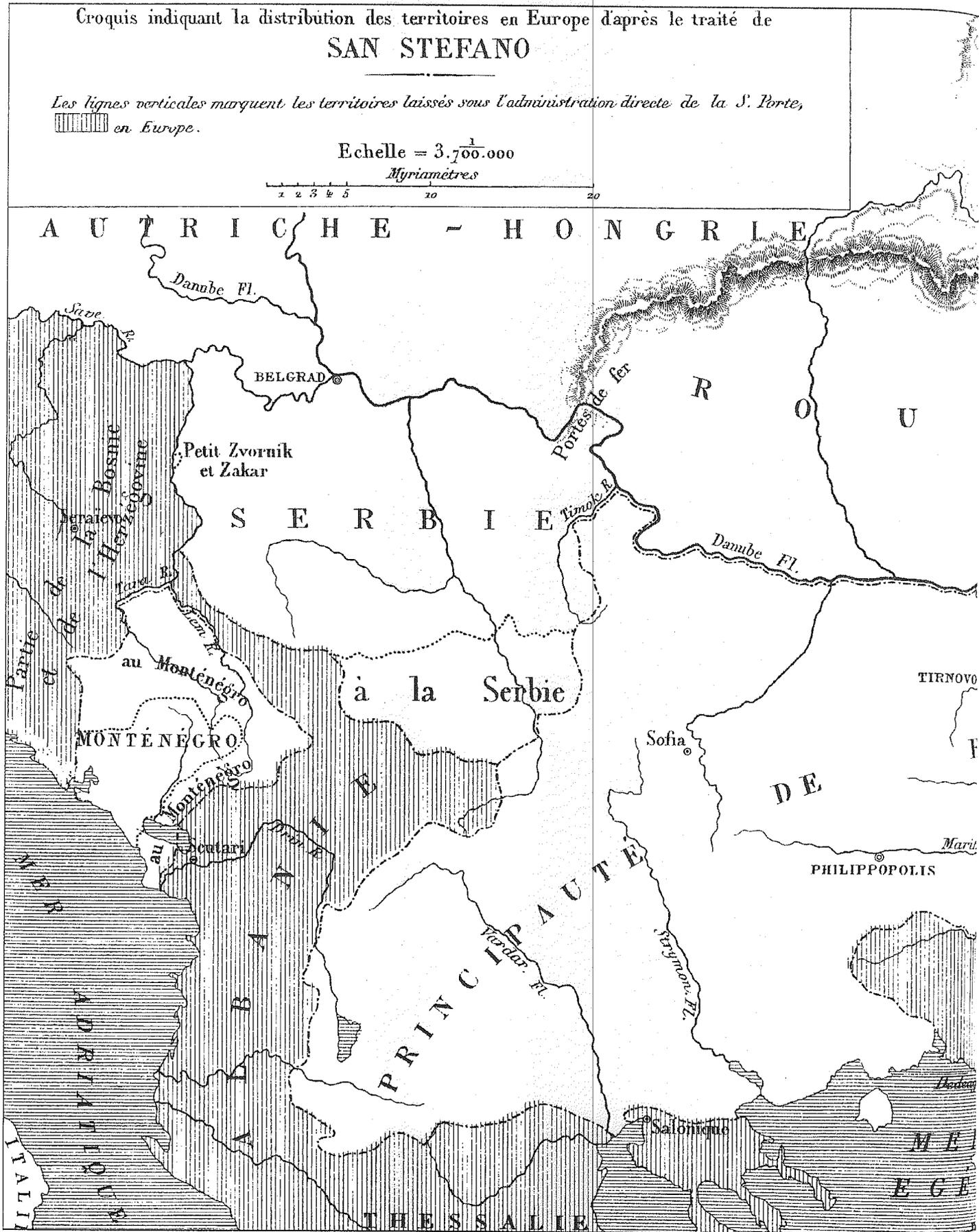
[Εἰκ. 115-118a]

Μὲ τὴν Συνθήκη τοῦ San Stefano, 3.3.1878 (Εἰκ. 115) ἡ Ρωσσία ἀποκτοῦσε κυρίαρχο ἐπιρροὴ στὸ ΒαλκανοΜικρασιατικὸ Πεδίον (Εἰκ. 115a). Ἐδημιουργεῖτο Μείζων Βουλγαρία, μὲ πλήρη ἔλεγχο τῆς ὅλης γεωγραφικῆς Μακεδονίας καὶ μεγάλου τμήματος τῆς Θράκης, αὐτόνομο κράτος ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχία τοῦ Σουλτάνου, ἀλλὰ μὲ Ρωσικὴ διετῆ στρατιωτικὴ κατοχὴ καὶ Ρωσικὴ συμμετοχὴ στὴν ὀργάνωσι τῆς διοικήσεως τῆς νέας ὀντότητος. Μαυροβούνιο, Σερβία καὶ Ρουμανία ἀνεκηρύσσοντο ἀνεξάρτητα Κράτη, τὸ πρῶτο μὲ μείζονα ἐπέκτασι, ἡ Σερβία μὲ ἐλάχιστη, ἡ δὲ Ρουμανία ὑπεχρεοῦτο νὰ παραδώσῃ στὴν Ρωσσία τὴν Βεσσαραβία. Ἡ ΑὐстроΟυγγαρία δὲν ἐλάμβανε οὐσιαστικὴ ἀναγνώρισι τοῦ ρόλου τῆς στὰ Βαλκάνια παρὰ τὴν Συμμαχία τῶν Τριῶν Αὐτοκρατόρων (22.10.1873). (Μόνον στὸ Ἄρθρον XIV ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἡ συμμετοχὴ τῆς ΑὐстроΟυγγαρίας ἐν συνδυασμῶ μὲ τὴν Ρωσσία καὶ τὴν Ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν στὸν καθορισμὸ συγκεκριμένων διοικητικῶν καὶ φορολογικῶν θεμάτων ἀφορώντων στὴν Βοσνία-Ἑρζεγοβίνη). Ἡ Ἑλλάς δὲν ἐλάμβανε ἐδαφικὸ ἀντάλλαγμα, λόγῳ τῆς ἀκινήσιας τῆς κατὰ τὸν πόλεμον, ἂν καὶ ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἀνελάμβανε τὴν ὑποχρέωσι νὰ ἐφαρμόσῃ στὴν Κρήτη λεπτομερῶς, καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἐγχωρίου πληθυσμοῦ, τὸν Ὀργανικὸν Νόμον τοῦ 1868 (Ἄρθρον XV). Στὴν Καυκασία καὶ Ὑπερκαυκασία ἡ Ρωσσία ἐλάμβανε σημαντικὰ ἐδαφικὰ ἀνταλλάγματα εἰς ἐκπλήρωσι τῶν βαρυτάτων πολεμικῶν ἀποζημιώσεων ποὺ ἐπεβάλλοντο στὴν Ὑψηλὴ Πύλη (Ἄρθρον XIX). Τὰ Στενὰ θὰ μένουσι ἀνοικτὰ γιὰ τὸ ἐμπόριον τῆς Ρωσσίας ἀκόμη καὶ ἐν καιρῶ πολέμου (Ἄρθρον XXIV).

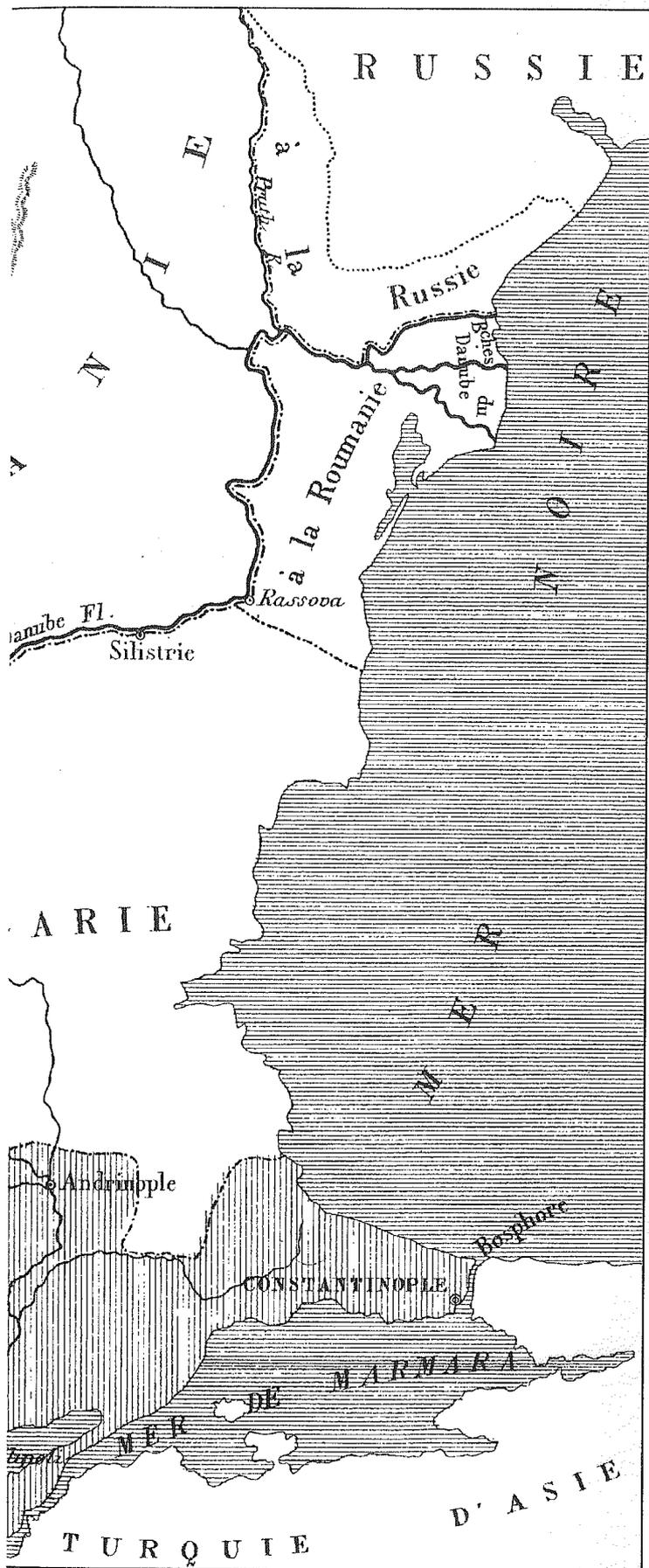
Μὲ τὴν Συνθήκη τοῦ Ἀγ. Στεφάνου ἡ Ρωσσία ἔτρεπε εἰς ἀποφασιστικὸ ὄφελός τῆς τὴν ἄρνησι τῆς Ὑψηλῆς Πύλης νὰ ἀποδεχθῆ τὴν ρυθμίσει τὴν ὅποιαν τὸ Συνέδριον τῶν Πληρεξουσίων Δυνάμεων (1876-7) στὴν Κωνσταντινούπολι

ἐζήτησε ἀπὸ τὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία πρὸς ἀποφυγὴ τοῦ Πολέμου. Τὸ Συνέδριο ἦταν ἡ τελευταία προσπάθεια τῆς Ἀγγλίας νὰ διασώσῃ τὴν ἀκεραιότητα τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τὴν ἰσορροπία στὴν Βαλκανικὴ κατὰ τὴν περίστασι ἐκείνη. Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἔκρινε ἐσφαλμένα ὅτι οἱ λοιπὲς Δυνάμεις δὲν θὰ ἐπέτρεπον τὴν συντριπτικὴ ἥττα τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας εἰς χεῖρας τῆς Ρωσσίας (κατ' ἀναλογία τῶν Κριμαϊκοῦ Πολέμου). Τὸ Συνέδριο εἶχε προτείνει τὴν δημιουργία Βουλγαρικῆς περιφερείας μὲ διοικητικὴ αὐτονομία καὶ ἐγγυήσεις καλῆς διοικήσεως (Εἰκ. 115b). Ἡ προέλασις τοῦ Ρωσικοῦ Στρατοῦ μέχρι τὰ πρόθυρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως (Εἰκ. 115c) ἔδωκε τὴν εὐκαιρία στὴν Ρωσσία νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἴδρυσιν αὐτονόμου Κράτους Βουλγαρίας ὑπὸ πρακτικὰ Ρωσικὸ ἔλεγχον.

Ἡ Συνθήκη τοῦ Βερολίνου, 14.7.1878 (Εἰκ. 116, 116a) ἀποκαθιστοῦσε ἰσορροπία ἐπιρροῶν στὸ ΒαλκανοΜικρασιατικὸ Πεδίον. Ἡ αὐτόνομος, ὑποτελὴς Βουλγαρία περιωρίζετο στὴν περιοχὴ Βορείως τῶν Βαλκανίων, ἐνῶ μία περιοχὴ νοτίως τῶν Βαλκανίων συνίστατο εἰς ἐνιαία ἐπαρχία ὀνόματι Ἀνατολικὴ Ρωμυλία (Ρούμελη), κειμένη ὑπὸ τὴν ἄμεσο πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ ἐξουσία τοῦ Σουλτάνου, ἀλλὰ ὑπὸ συνθηκῆς διοικητικῆς αὐτονομίας καὶ μὲ Χριστιανὸν Γενικὸν Διοικητὴν (Ἄρθρον XIII), ὀριζόμενον ἀπὸ τὸν Σουλτάνον μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῶν Δυνάμεων γιὰ πέντε ἔτη (Ἄρθρον XVII). Τὰ νότια ὄριά της ἐτίθεντο στὴν Ροδόπη· ἔτσι δὲν περιελάμβαναν τὴν Μακεδονία καὶ τὴν (κυρίως) Θράκη. Εὐρωπαϊκὴ Ἐπιτροπὴ θὰ καθορίσῃ ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὴν Ὑψηλὴ Πύλη τὸν Ὀργανισμόν τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, καὶ θὰ ἐπιβλέψῃ τὴν ἐφαρμογὴν του (Ἄρθρον XVIII). Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη καὶ ἡ Ἑλλάς θὰ ἀναθεωρήσουν διορθωτικὰ τὰ σύνορά των, ἐπιφυλασσομένων τῶν Δυνάμεων νὰ μεσολαβήσουν πρὸς διευκόλυνσιν τῶν διαπραγματεύσεων (Ἄρθρον XXIV): οὐσιαστικὰ τὸ θέμα τίθεται πρὸς τὸ παρὸν στὸ ἀρχεῖον, ὅπως προκύπτει καὶ ἀπὸ τὸ 13ον Πρωτόκολλον τοῦ Συνεδρίου τοῦ Βερολίνου. Ἡ Βοσνία καὶ Ἐρζεγοβίνη θὰ διοικοῦνται ἀπὸ τὴν ΑὐстроΟυγγαρία (Ἄρθρον XXV). Τὸ Μαυροβούνιον (μὲ ἐξάπλωσιν καὶ προσάρτησιν τῆς περιοχῆς Antivari) κηρύσσεται ἀνεξάρτητον κράτος (Ἄρθρα XXVI–XXIX). Ἀναγνωρίζεται ἡ Ἀνεξαρτησία τῆς Σερβίας ὑπὸ ρητοὺς ὅρους καὶ μερικὰς διευθετήσεις καὶ προσαρτήσεις (Ἄρθρα

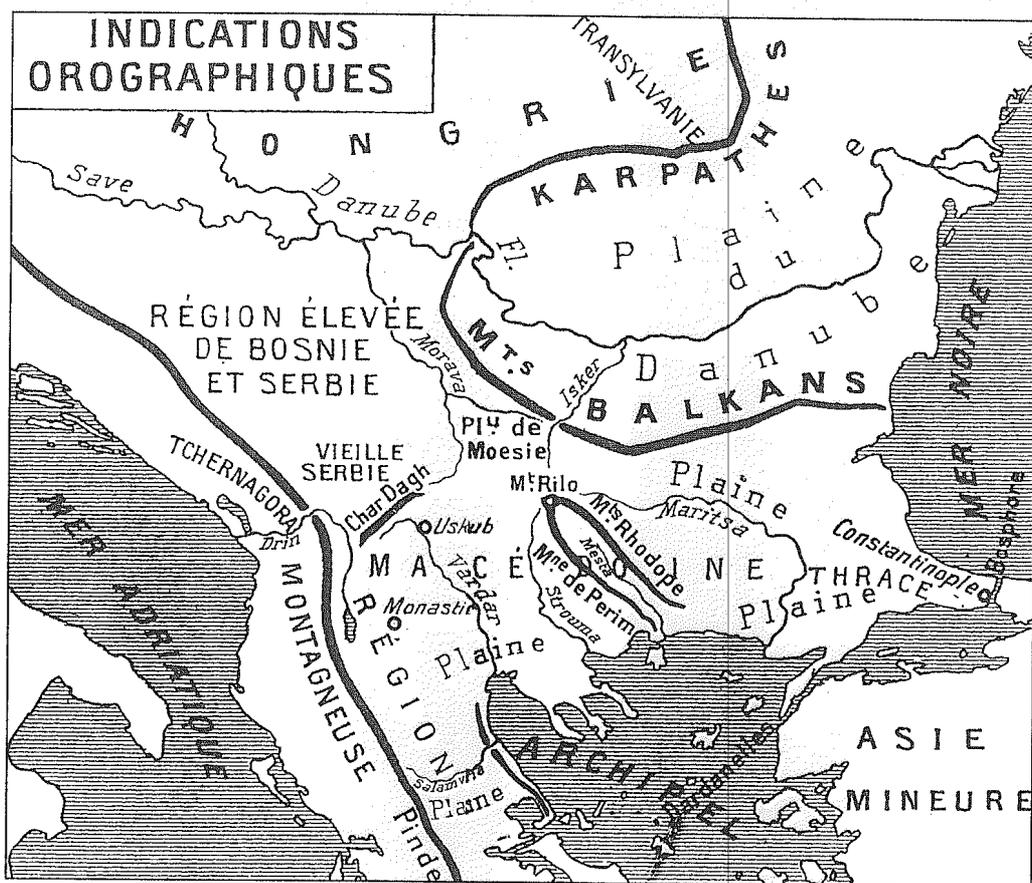
Εἰκ. 115. Ἡ Συνθήκη τοῦ San Stefano. Ἡ κάθετος διαγράμμισις καλύπτει τὰ ἐδάφη τὰ ὅποια ἀφίεντο ὑπὸ τὴν ἄμεσο διοίκησι τῆς ὑψηλῆς Πύλης κατὰ τὴν συνθήκη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου.

XXXIV και ἐξῆς). Τὸ αὐτὸ κυροῦται καὶ γιὰ τὴν Ρουμανία (Ἄρθρα XLIII και ἐξῆς), ἀλλὰ ἡ περιοχή τῆς Βεσσαραβίας ποὺ ἀφηρέθη ἀπὸ τὴν Ρωσία μὲ τὴν Συνθήκη τῶν Παρισίων τοῦ 1856 μετὰ τὸν Κριμαϊκὸ Πόλεμο ἀποδίδεται πάλι εἰς αὐτὴν (Ἄρθρο XLV). Τέλος ἡ Ρωσία λαμβάνει περιοχές στὴν Ἀσία (τὸ Ardahan, Kars, Batoum καὶ ἄλλες, Ἄρθρο LVIII).

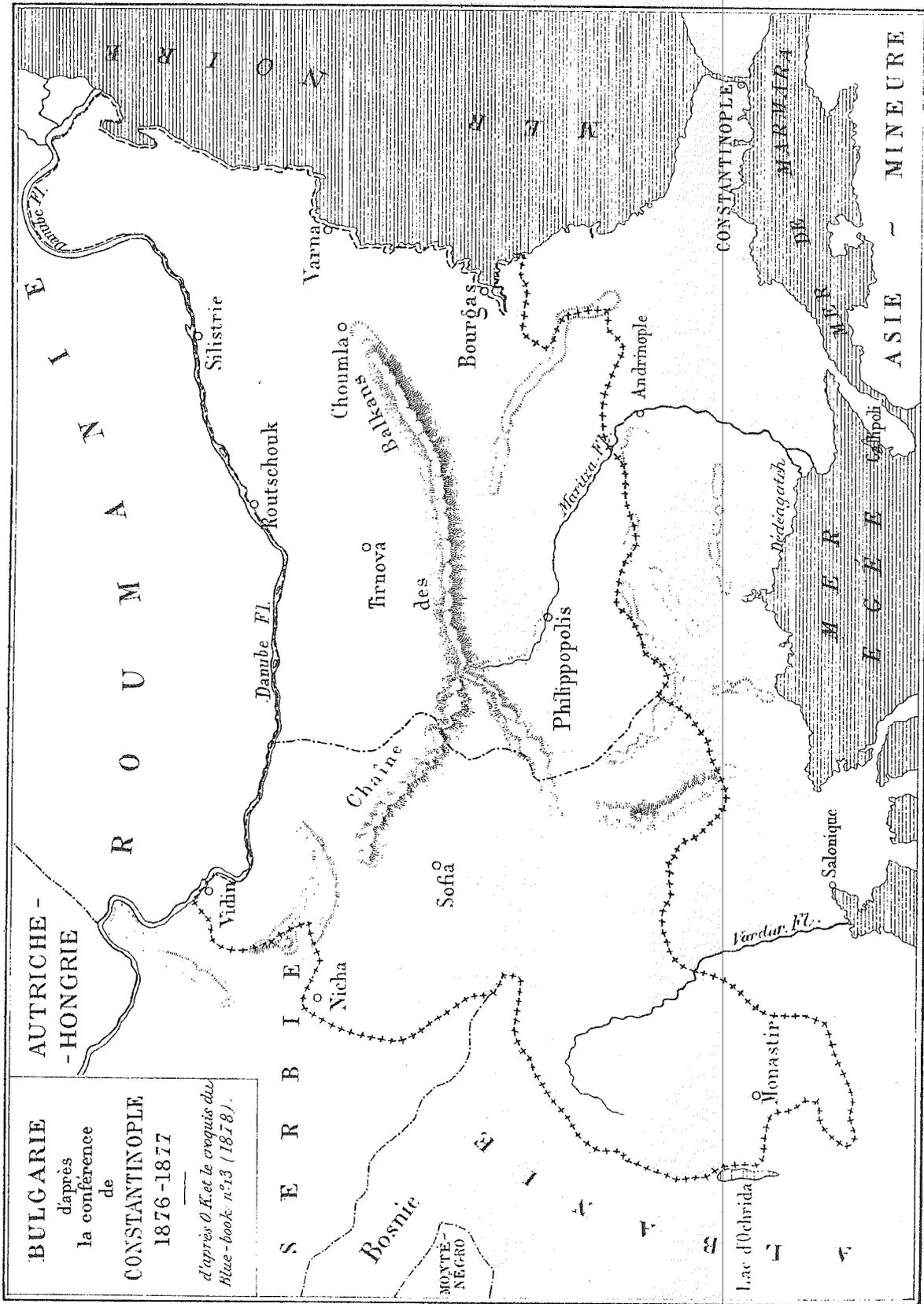
Ἡ Κύπρος εἶχε ἤδη, τὶς παραμονές τοῦ Συνεδρίου τοῦ Βερολίνου, παραχωρηθῆ στὴν Ἀγγλία, συνεπεία ἐπιδεξίου Ἀγγλικοῦ Διπλωματικοῦ χειρισμοῦ. Τὰ γεγονότα καὶ ἡ στρατηγικὴ σημασία των ἀναλύονται κατωτέρω, στὸν Τόμο Β', Μέρος Γ', Κεφάλαιο 21.

Ἡ Συνθήκη τοῦ Βερολίνου ἔθεσε τὴν βάσι τῆς ἀποσταθεροποιήσεως τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συστήματος Ἴσορροπίας στὸ εὐαίσθητο καὶ δυναμικώτατο ΒαλκανοΜικρασιατικὸ Πεδίον. Ἡ μὴ ὑποστήριξις τῆς Ρωσίας ἀπὸ τὴν Πρωσία παρέσχε καταλληλότατο πεδίον γιὰ τὴν ἔναρξιν καὶ ἀνδρωσὶν τῆς δυσπιστίας καὶ ἀποκλίσεως στρατηγικῶν συμ-

Είχ. 115a. 'Ορειογεωγραφία τῶν Βαλκανίων. Οἱ παχεῖες γραμμὲς ἐμφαίνουν τὶς βασικὲς κατευθύνσεις τῶν ὄρειων συμπλεγμάτων.

φερόντων τῶν δύο χωρῶν, ἡ συναντίληψις τῶν ὁποίων εἶχε σηματοδοτήσει καὶ καθοδηγήσει τὶς Εὐρωπαϊκὲς ἐξελίξεις ἀπὸ τὸ 1863 (Σύμβασις τοῦ Alvensleben) καὶ ἀπετέλει τὴν βάσι τῆς μέχρι τοῦδε πολιτικῆς τοῦ Bismarck (Καγκελᾶριος ἀπὸ τὸ 1862). Ἡ ἰσορροπία ποὺ ἀπεκαταστάθη ἦταν ἄκρως τεχνητή (Εἰκκ. 117, 118). Οἱ μεταβολὲς ἄρχισαν νὰ ἐπέρχωνται σχεδὸν ἀμέσως: τὸ 1881 ἡ Θεσσαλία προσηρτήθη στὴν Ἑλλάδα, τὸ 1885 ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία προσηρτήθη ἀνταποδοτικὰ στὴν Βουλγαρία. Ἡ ΑὐстроΟυγγρική κατοχὴ στὴν Βοσνία-Ἑρζεγοβίνη (ποὺ μετετρέπη σὲ προσάρτησι τὸ 1908, γεγονός ποὺ προκάλεσε μείζονα Ρωσσο-ΠρωσσοΑὐστριακὴ κρίσι, προάγγελο τοῦ ἐπερχομένου Πολέμου) προκαλοῦσε μόνιμο ἔντασι στὴν Σερβία καὶ μείζονα ἐστία ΡωσσοΑὐστριακῶν προστριβῶν. Τελικὰ ἐκεῖ ἐδόθη τὸ ἔναυσμα ἐνάρξεως τοῦ Α' Γερμανικοῦ (Παγκοσμίου) Πολέμου. Τὸ Στρατηγικὸ Δόγμα τῆς Γερμανίας συνίστατο ἐφ' ἐξῆς στὴν ταυτόχρονη ἀντιμετώπισι τοῦ Ἀνατολικοῦ καὶ Δυτικοῦ ὀρίζοντός της: πόλεμος καὶ στὰ δύο μέτωπα συγχρόνως (Εἰκ. 118a).

Εικ. 115b. Η Βουλγαρία κατά το Συνέδριο των Δυνάμεων στην Κωνσταντινούπολι, τὸ 1876-1877.

CARTE POLITIQUE DES BALKANS

avant et après les traités de S. Stefano et de Berlin
d'après le livre jaune, Affaires d'Orient, traité de Berlin (1878)

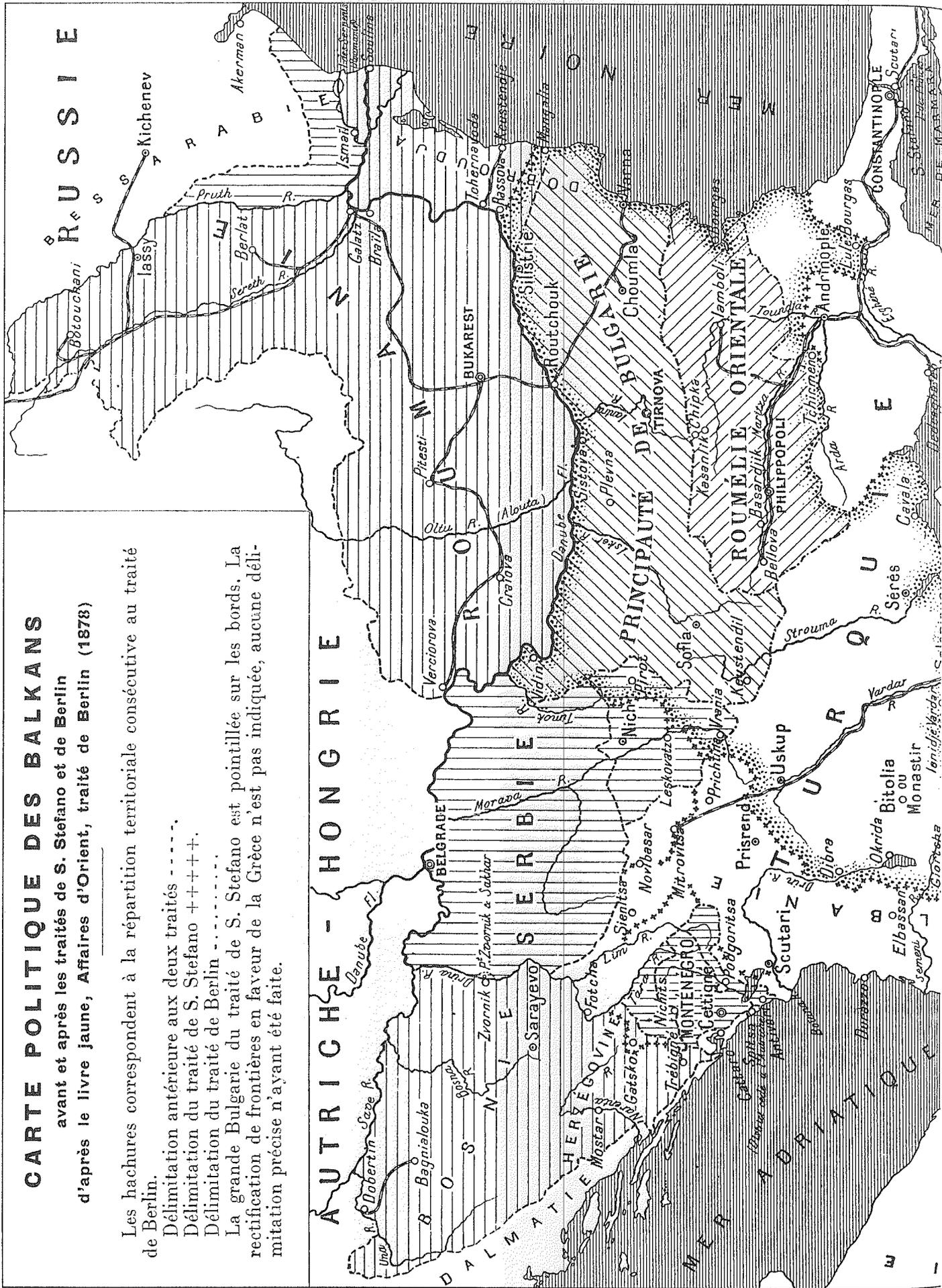
Les hachures correspondent à la répartition territoriale consécutive au traité de Berlin.

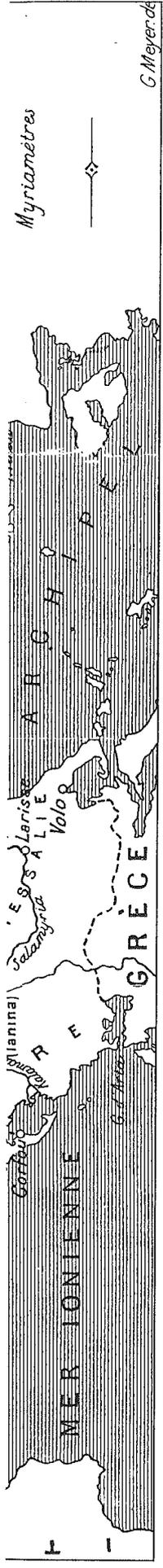
Délimitation antérieure aux deux traités - - - - -

Délimitation du traité de S. Stefano + + + + +

Délimitation du traité de Berlin - - - - -

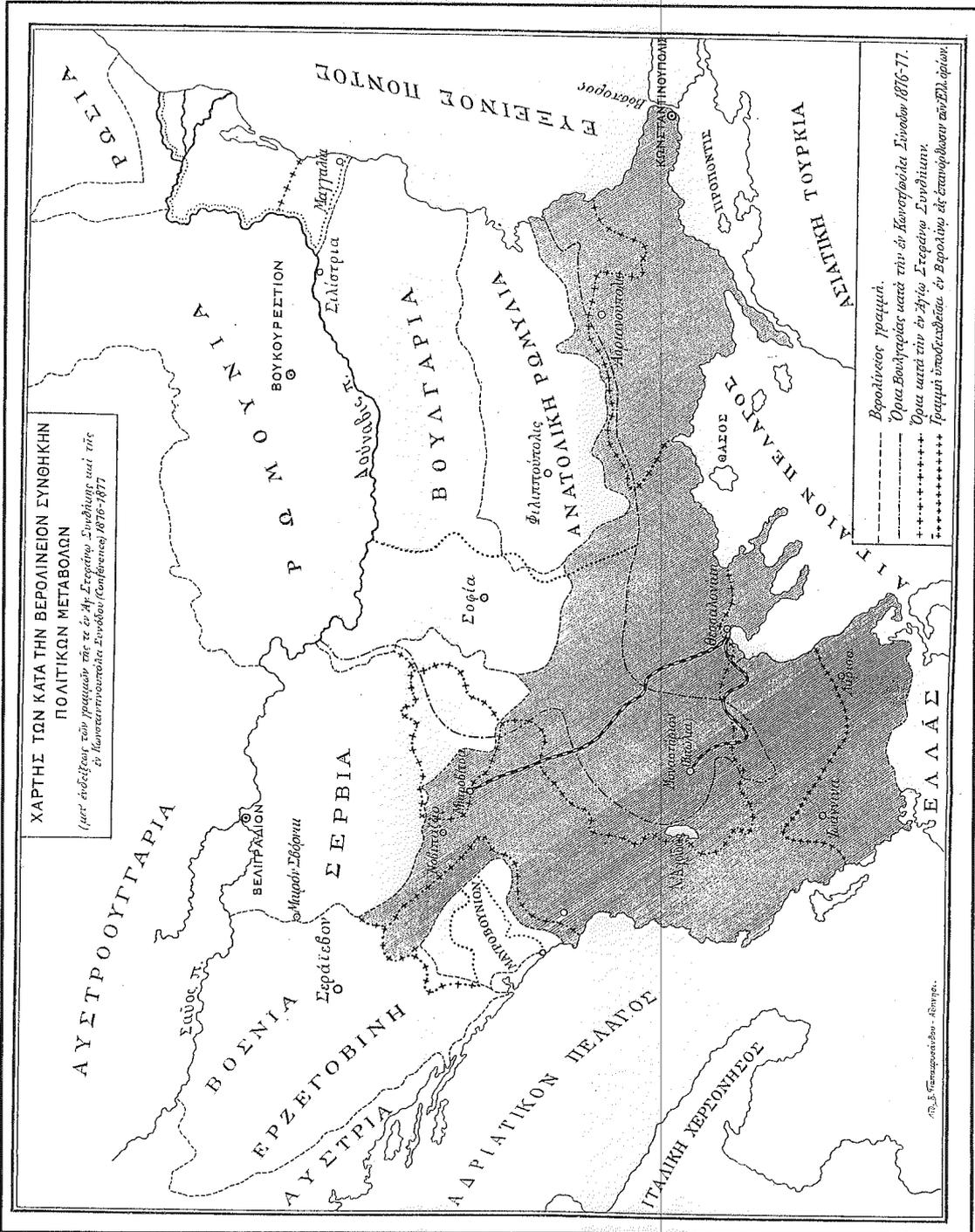
La grande Bulgarie du traité de S. Stefano est pointillée sur les bords. La rectification de frontières en faveur de la Grèce n'est pas indiquée, aucune délimitation précise n'ayant été faite.

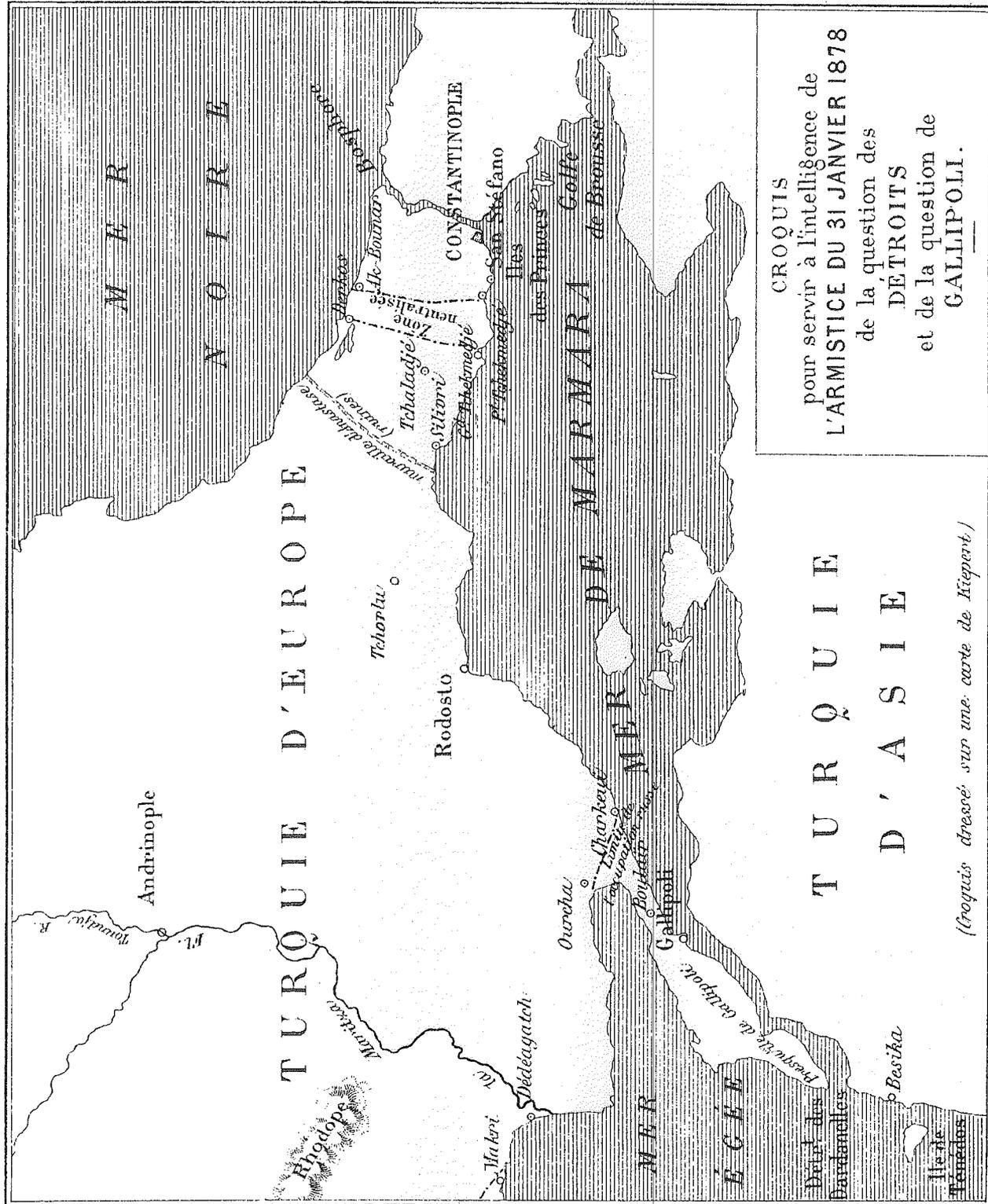

Εικ. 116. Η Συνθήκη του Βερολίνου. Η διακεκομμένη οριοθετεί τὰ ισχύοντα σύνορα πρὸ τῶν Συνθηκῶν τοῦ Ἄγ. Στεφάνου καὶ Βερολίνου. Ἡ σταυρωτὴ γραμμὴ οριοθετεῖ τὰ σύνορα κατὰ τὴν Συνθήκην τοῦ Ἄγ. Στεφάνου. (Ἡ Μεγάλῃ Βουλγαρίᾳ σημαίνεται καὶ μὲ στικτὴ ὄριακὴ γραμμὴ). Ἡ διακεκομμένη καὶ στικτὴ γραμμὴ οριοθετεῖ τὰ σύνορα κατὰ τὴν Συνθήκην τοῦ Βερολίνου.

Εικ. 116α. Πολιτικὴ διάρθρωσις τῶν Βαλκανίων κατὰ τὴν Συνθήκην τοῦ Βερολίνου ἐν σχέσει πρὸς τὴν προϋφιστάμενην κατάστασι, τὴν οριοθέτησι τῆς Βουλγαρίας κατὰ τὴν Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως 1876-77, καὶ τοὺς ὅρους τῆς Συνθήκης τοῦ Ἄγ. Στεφάνου.

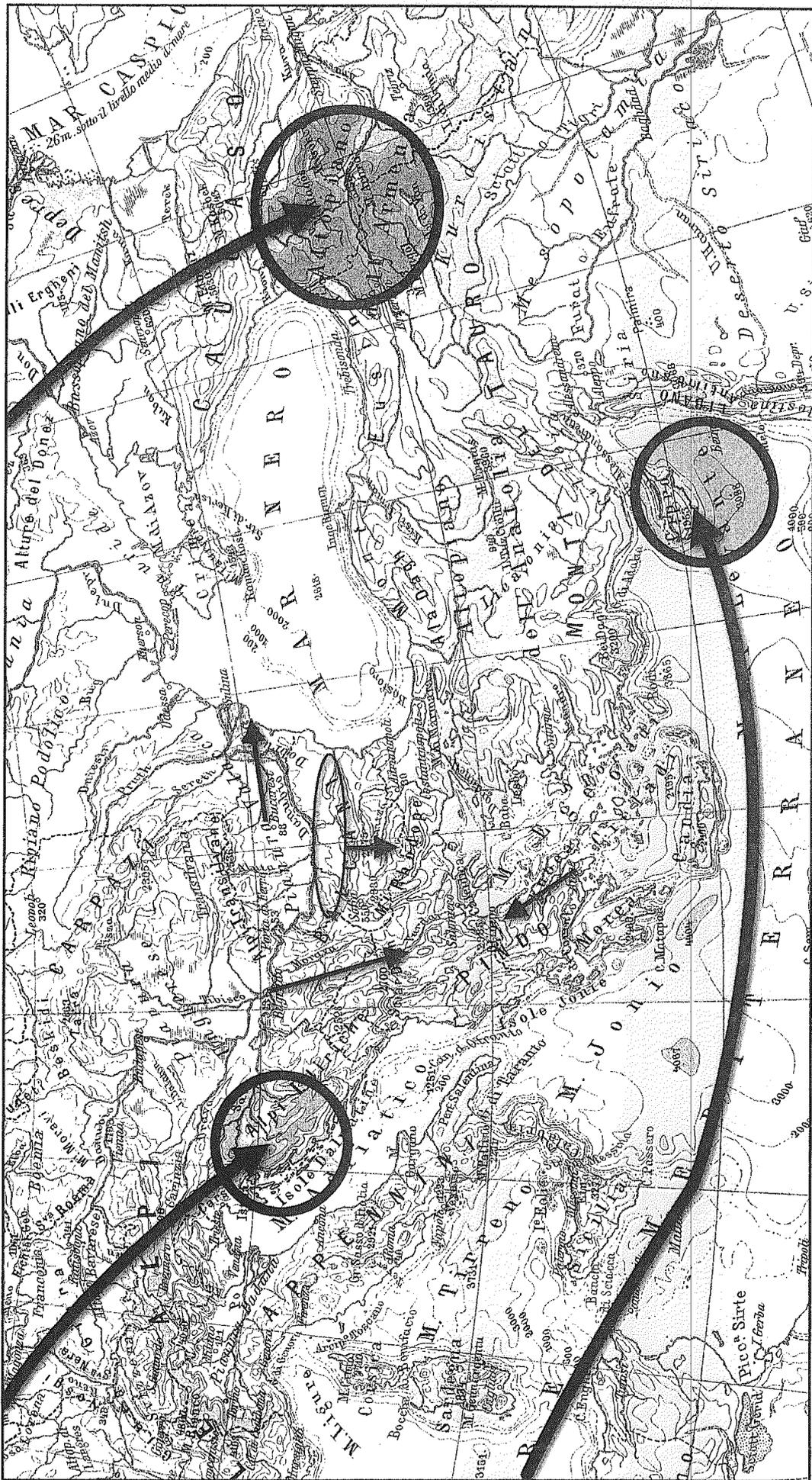

Εικ. 115c. Τὰ ὅρια τῆς Ρωσικῆς προελάσεως καὶ κατοχῆς κατὰ τὴν ἐκεχειρία τῆς 31 Ἰανουαρίου 1878.

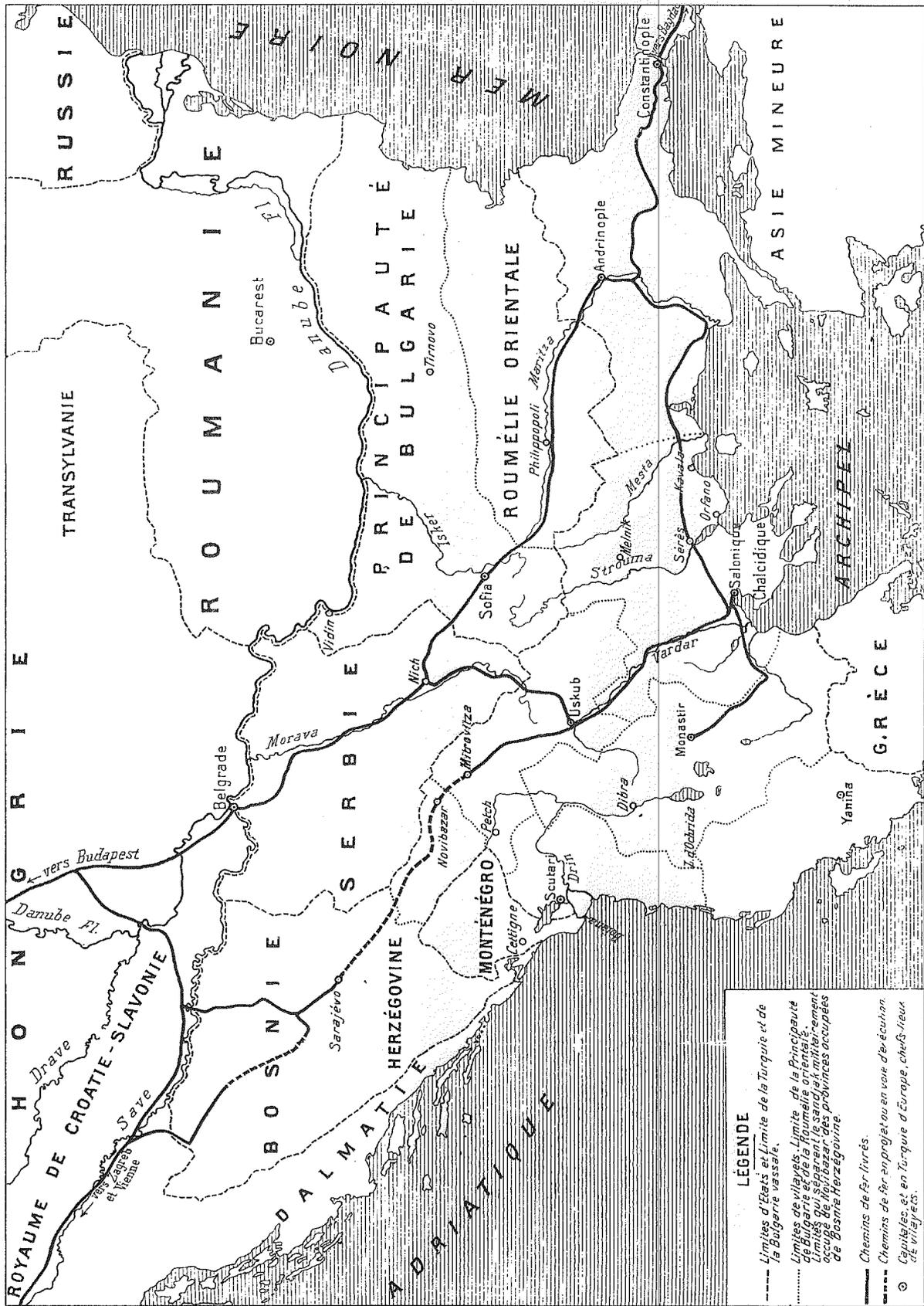
Ὁ Ρωσικὸς στρατὸς ἔφθασε μέχρι τὴν ἀρχὴ τῆς χερσονήσου τοῦ Ἑλλησπόντου στὰ δυτικὰ, καὶ πέραν τοῦ τείχους τοῦ Ἀναστασίου στὰ ἀνατολικὰ, πρὸ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ὅπου συνεστήθη ἡ σημειούμενη οὐδέτερα ζώνη.

CROQUIS
pour servir à l'intelligence de
L'ARMISTICE DU 31 JANVIER 1878
de la question des
DÉTROITS
et de la question de
GALLIPOLI.

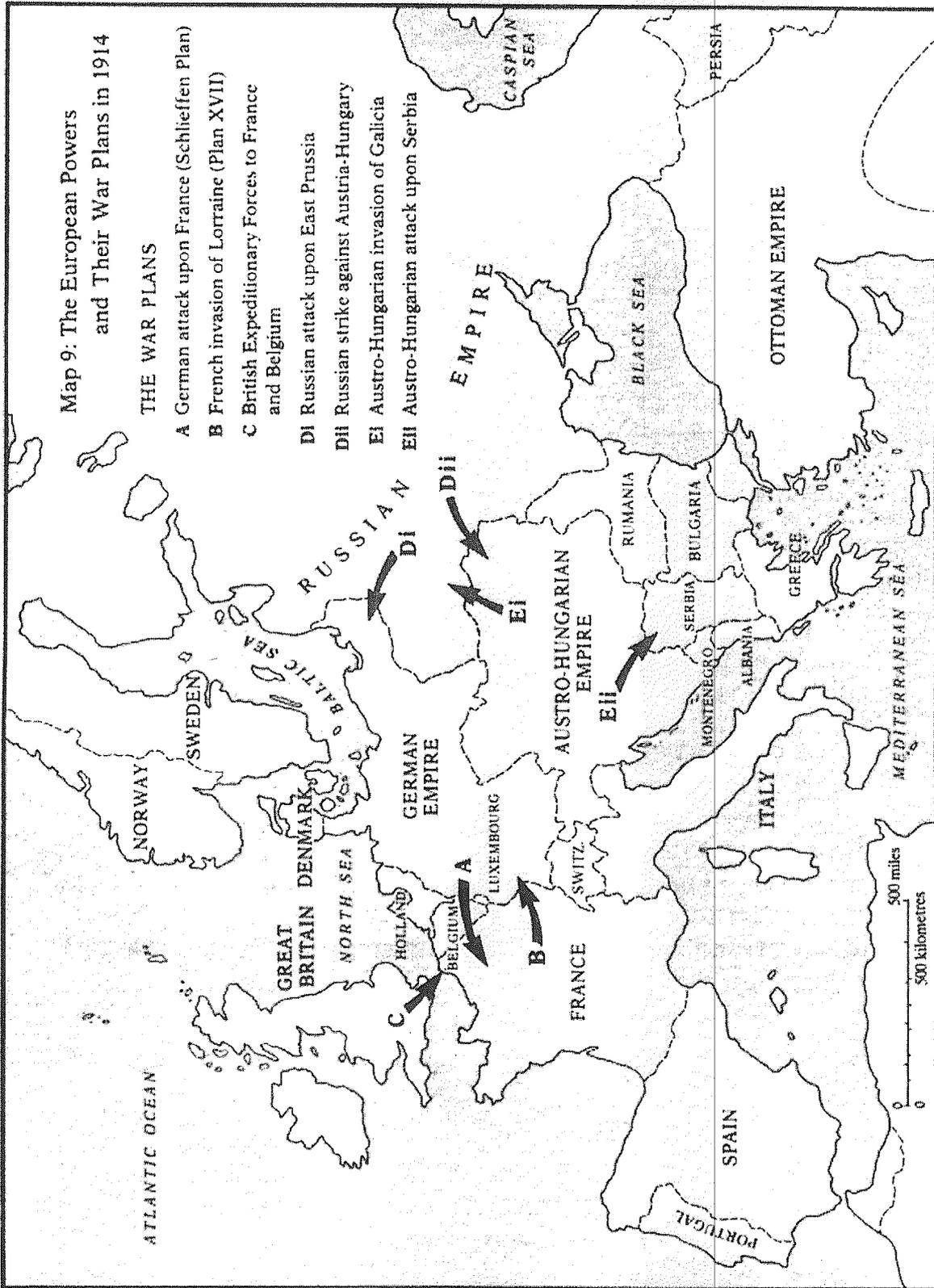
(croquis dressé sur une carte de Kiepert.)

Εἰκ. 117. Οἱ Ἴσσορροπίες στὸν ΒαλκανοΜικρασιατικὸ Γεωπολιτικὸ Χώρο κατὰ τὴν Συνθήκη τοῦ Βερολίνου καὶ τὶς ἄμεσες συνέπειές της. Ἐξωτερικὲς Ἴσσορροπίες: ἡ ΑὐстроΟυγγαρία ἀποκτᾶ τὴν Βοσνία καὶ Ἑρζεγοβίνη (κατοχή καὶ διοικήσεις), ἡ Ἀγγλία τὴν Κύπρο (κατοχή καὶ διοικήσεις), ἡ Ρωσσία περιοχὲς στὴν ὙπερΚαυκασία (προσάρτησις). Ἐσωτερικὲς Ἴσσορροπίες: Σερβία καὶ Ρουμανία γίνονται ἀνεξάρτητες καὶ ἐπεκτείνονται· δημιουργεῖται ἡ Βουλγαρία ὡς αὐτὸντομος Ἡγεμονία μὲ τάσι δυναμικῆς ἐπεκτάσεως (προσαρτᾶ τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμανία τὸ 1885)· ἡ Ἑλλάς ἐπεκτείνεται ἐπίσης (περιοχὴ Ἄρτης καὶ Θεσσαλία, 1881).

Εικ. 118. Τὰ Βαλκάνια κατὰ τὸ 1900. Ἡ τελικῶς διαμορφωθεῖσα κατάστασις ἀπὸ τὴν Συνθήκῃ τοῦ Βερολίνου καὶ τὶς ἄμεσες συνέπειές τῆς.

Είχ. 118α. Τὰ Πολεμικά Σχέδια τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων τὸ 1914.

Παράρτημα XXV

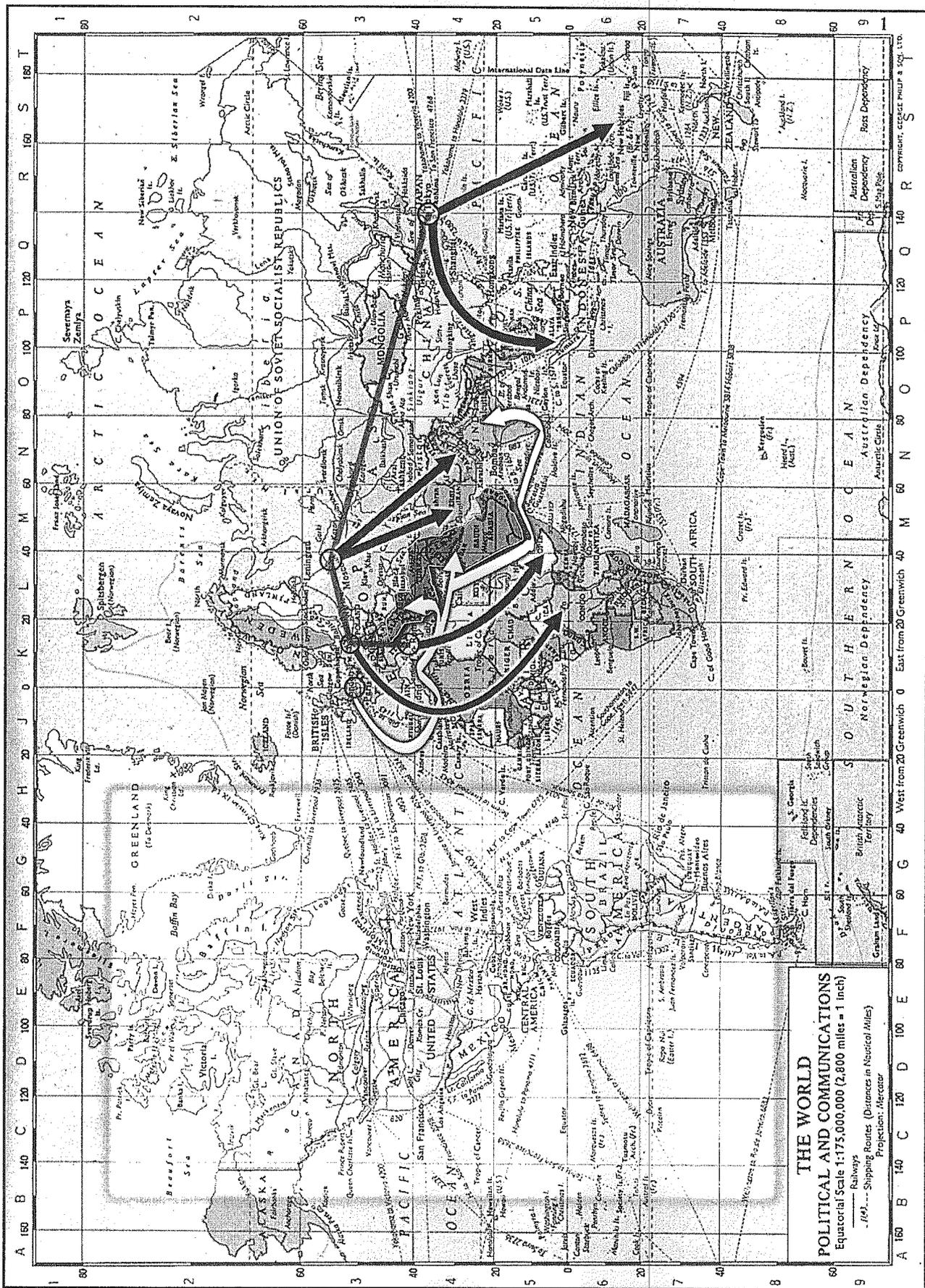
Τὸ Στρατηγικὸ Ἀσύμβατο μεταξὺ ΚεντροΕυρωπαϊκῆς (Γερμανίας) καὶ ἈνατολικοΕυρωπαϊκῆς (Ρωσσίας) Δυνάμεως [Εἰκκ. 119-120]

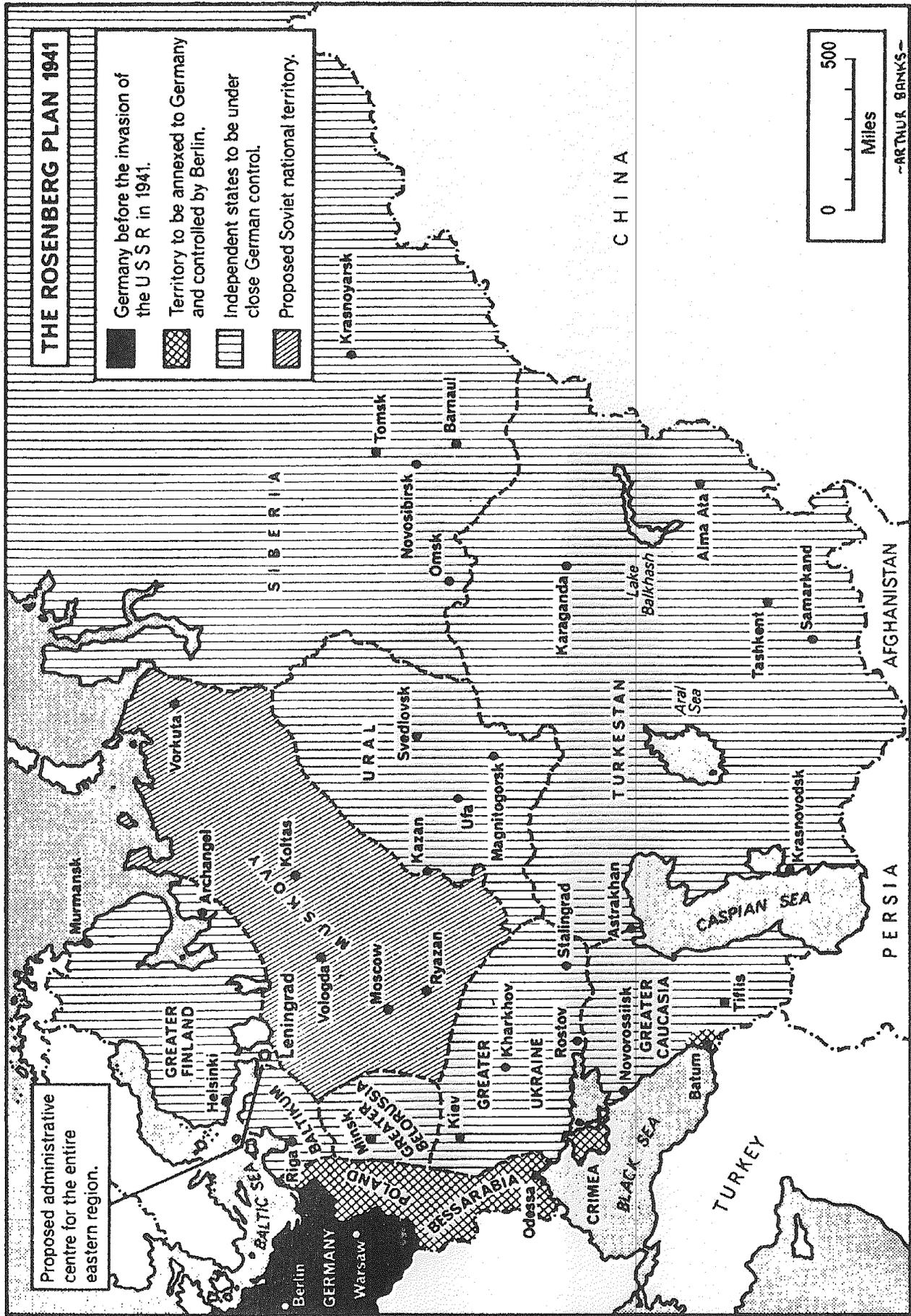
Στὸ Παράρτημα XV ἀνελύθη ἡ διαχρονικὴ ἀστάθεια Συνεννοήσεως μεταξὺ ΔυτικοΚεντρικοῦ καὶ Ἀνατολικοῦ Πόλου τῆς Εὐρώπης.

Τὸ μείζον Στρατηγικὸ Ἀσύμβατο μεταξὺ τῶν δύο Πόλων καὶ τὰ ἀποκλίνοντα ζωτικὰ συμφέροντά των καταδεικνύονται καὶ ἀπὸ τὰ γεγονότα 1939-41. Τὸ ΓερμανοΡωσικὸ Σύμφωνο τοῦ 1939 ἐπεζήτησε συγκεκριμενοποίησι, καθορισμὸ δηλαδή σφαιρῶν ἐπιρροῆς ἢ διανομῆ ἔπρεπε ἐπιπλέον νὰ εἶναι συμβατὴ μὲ τὴν Στρατηγικὴ Σύμπτωσι τῶν Δυνάμεων τοῦ Τριπλοῦ Συμφώνου (Γερμανίας-Ἰταλίας-Ἰαπωνίας).

Ἡ Γερμανικὴ (ΚεντροΕυρωπαϊκὴ) πρότασις διανομῆς ζωνῶν ἐπιρροῆς πρὸς τὴν Ρωσσίαν (1940) παρίσταται στὴν Εἰκκ. 119. Ὁ Εὐρωπαϊκὸς Κεντρικὸς Ἄξων (Γερμανίας-Ἰταλίας) ἐπεκτείνεται εἰς Ἀφρική, ἢ Ἰαπωνία ἀσχεῖ τὴν ἐπίδρασί της εἰς ΝοτιοΔυτικὸ Εἰρηνικόν, ΝοτιοΑνατολικὴν καὶ Ἀνατολικὴν Ἀσίαν, ἢ δὲ Ρωσσίαν εἰς Μέση Ἀνατολήν καὶ ΝοτιοΚεντρικὴν Ἀσίαν. Καλύπτονται ἔτσι ὅλα τὰ γεωπολιτικὰ πεδία τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου καὶ ἀναχαιτίζεται ἡ Ἀτλαντικὴ (Ἀγγλικὴ) διεξόδουσις, ἢ ὁποία ἀσχεῖται κατὰ μῆκος τῶν θαλασσιῶν ὁδῶν Ἀτλαντικοῦ-Μεσογείου-Ἰνδικοῦ (καὶ κατ' εὐθείαν Ἀτλαντικοῦ-Ἰνδικοῦ). Γιὰ τὴν διὰ θαλάσσης αὐτὴ ἐπίδρασι ἀπαιτεῖται ἀποφασιστικὸς συνδυασμὸς μὲ παραθαλάσσιες χῶρες διαθέτουσες ἰσχυρὰ καὶ ἐκτεταμένα δυνα-

Εἰκκ. 119. Ἡ Γερμανικὴ πρότασις διανομῆς σφαιρῶν ἐπιρροῆς μεταξὺ τῶν Δυνάμεων τοῦ Τριπλοῦ Συμφώνου καὶ τῆς Ρωσσίας (1940). Τὸ δόγμα ΜΟΠΓΟΕ γίνεται σεβαστό. Παρίσταται ἐνδεικτικὰ καὶ ἡ Ἀτλαντικὴ (Ἀγγλικὴ) γραμμὴ ἐπιδράσεων. Ἡ γραμμὴ εὔρισκεται εἰς συνεχῆ ἀναζήτησι παραθαλασσιῶν δυναμικῶν σημείων πρὸς ἀπόκτησι πάχους ἐνδοχώρας. —————→

Εἰκ. 120. Τὸ Σχέδιο Rosenberg (1941) πρὸς ἐξουδετέρωσι τοῦ Ἀνατολικοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πόλου. Διαμελισμὸς τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως.

Τὸ μέλαν χρῶμα παριστᾷ τὴν Γερμανία πρὸ τῆς εἰσβολῆς στὴν Ρωσσία τὸ 1941.

Ἡ πλεγματικὴ διαγράμμισις καλύπτει τὰ ἐδάφη ποὺ θὰ προσηρτῶντο στὴν Γερμανία.

Ἡ κάθετος διαγράμμισις ἐκτείνεται σὲ ἀνεξάρτητα Κράτη ποὺ ἐπρόκειτο νὰ συσταθοῦν καὶ νὰ εὑρίσκωνται ὑπὸ στενὸ Γερμανικὸ ἔλεγχο. Τὸ Διοικητικὸ Κέντρο γιὰ τὴν συνολικὴ ἈνατολικοΕὐρωπαϊκὴ Ζώνη προτείνεται νὰ εἶναι ἡ Πετρούπολις.

Ἡ λοξὴ διαγράμμισις καλύπτει τὴν σχεδιαζομένη Ρωσικὴ Ἐθνικὴ Περιοχὴ. Ἡ Ρωσσία περιορίζεται στὴν πρωταρχικὴ Μοσκοβία, μὲ κέντρο τὴν Μόσχα (τὸ Πριγκηπάτο τῆς Μόσχας μὲ τὰ δυτικὰ ἐδάφη τοῦ Novgorod, περὶ τὸ 1500).

μικὰ ἐπιρροῶν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ σὲ οἰκειῆς των ἐνδοχώρες. (Στρατηγικὴ σημασία ΒαλκανοΜικρασιατικοῦ πεδίου, Μέσης Ἀνατολῆς, Χωρῶν τοῦ Περσικοῦ Κόλπου, Ἰνδίας). Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ἡ Γερμανικὴ πρότασις ἦταν ἀπολύτως συμβατὴ μὲ ἀποκλειστικὴ σφαῖρα ἐπιρροῆς τῶν Η.Π.Α. στὸ Δυτικὸ Ἡμισφαίριο, ἄρα μὲ τὸ Στρατηγικὸ Δόγμα Monroe.

Ἡ πρότασις ὅμως Χίτλερ πρὸς Στάλιν ἄφηνε στρατηγικὰ ἀσαφῆς τὸ σύστημα ἐπιρροῶν ἀκριβῶς στὸν ΒαλκανοΜικρασιατικὸ γεωπολιτικὸ χῶρο καὶ στὴν Δυτικὴ Μέση Ἀνατολή. Ἔτσι, ἡ ΓερμανοΡωσικὴ Στρατηγικὴ σύγκρουσις ἐξεδηλώθη στὸ ΒαλκανοΜικρασιατικὸ καὶ Μεσανατολικὸ πολυδύναμο γεωπολιτικὸ σύμπλεγμα.

Τὴν προσπάθεια Συνεννοήσεως διεδέχθη ἡ ἀπόπειρα ριζικῆς ἐξουδετερώσεως τῆς δυναμικῆς τοῦ ἐνὸς πόλου ἀπὸ τὸν ἄλλο. Τὸ Σχέδιο Rosenberg διεμέλιζε τὴν Ρωσικὴ Αὐτοκρατορία (*Εἰκ. 120*), σύμφωνα μὲ τὸν διαμελισμὸ τῆς Μακεδονίας ἀπὸ τὴν Ρώμη μετὰ τὸν τρίτο καὶ τελευταῖο Μακεδονικὸ Πόλεμο.

